

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA VÝTVARNÉ KULTURY

**DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE V MEDIÁLNÍ A VÝTVARNÉ
VÝCHOVĚ VE ŠKOLE**
DIPLOMOVÁ PRÁCE

BcA. Johana Gajárková, DiS.

Učitelství výtvarné výchovy pro SŠ a ZUŠ

Vedoucí práce: PhDr. Jan Mašek, Ph. D.

Plzeň, 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 27. června 2016

.....

vlastnoruční podpis

Chtěla bych poděkovat především svému manželovi, rodičům, sestře i oběma dětem za to, jak skvěle spolupracovali, a díky nim jsem měla možnost tuto práci sepsat. Také bych chtěla poděkovat vedoucímu panu PhDr. Janu Maškovi, Ph.D. za trpělivost a důvěru.

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
BcA. GAJÁRKOVÁ Johana DiS.	Tylovo nábřeží 59, Klatovy - Klatovy III	P13N0114P

TÉMA ČESKY:

Digitální fotografie v mediální a výtvarné výchově ve škole

NÁZEV ANGLICKY:

Digital photography in media and art education at school

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Jan Mašek, Ph.D. - KVK

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Autorka se ve své práci zaměří na komplexní teoretickou analýzu možností využití digitální fotografie ve školní mediální a výtvarné výchově. Z hlediska využití fotografie provede v obecné rovině kurikula výtvarné a mediální výchovy na středních a základních uměleckých školách přehledovou analýzu jednotlivých témat a okruhů vzdělávacích dokumentů, dále pak v kontextu výtvarné a mediální výchovy shrne a navrhne strukturu možných klíčových metodických postupů využívajících digitální fotografii ve školní praxi receptivních a produktivních činností, včetně analýzy potřebných kompetencí.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- 1.BURTON, G., JIRÁK, J.: Úvod do studia médií. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2001.ISBN 80-85947-67-6.
- 2.FRANK, T.,JIRÁSKOVÁ, V.: K mediální výchově. Mediální výchova a komunikační strategie v teorii a praxi. Praha: SPHV 2008.ISBN 978-80-904187-4-5.
- 3.HERDOVÁ, D. MIČIENKA, M.- JIRÁK, J.: Základy mediální výchovy. Praha 2007.ISBN 978-80-7367-315-4.
- 4.LABISCHOVÁ, D.: Didaktika mediální výchovy. Ostrava: PdF OU 2011 ISBN 978-80-7464-418-4.
- 5.MAŠEK, J. - SLOBODA, Z. - ZIKMUNDOVÁ, V.: Mediální pedagogika v teorii a praxi. Sborník příspěvků z mezinárodní konference o mediální výchově a pedagogice. Plzeň: PdF ZČU 2010.ISBN 978-80-7043-851-0.
- 6.MILBURN, K.: Mistrovství digitální fotografie. Brno : Computer Press, 2005. IBSN 80-251-0642-X.
- 7.MYSLIVEČKOVÁ, H. - JURČKOVÁ MALISOVÁ, V. A KOL.: Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií. Sborník příspěvků. Olomouc: PdF UP 2012. ISBN 978-80-244-3089-8.
- 8.NIKLESOVÁ, E.: Teorie a východiska současné mediální výchovy. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity 2007.ISBN 978-80-7040-995-4.
- 9.PÁVKOVÁ, J. a kol.: Pedagogika volného času, Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.
- 10.PAVLÍČIKOVÁ, M. - ŠEBEŠ, M. - ŠIMŮNEK, M. (eds.): Mediální pedagogika. Média a komunikace v teorii a učitelské praxi. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity 2009 ISBN 978-80-7394-190-1.
- 11.PETTY, G.: Moderní vyučování. Praha : Portál, 1993. ISBN 80-7367-172-7.
- 12.POSPÍŠIL, J. - ZÁVODNÁ, L. S.: Mediální výchova. Computer Media 2009 ISBN 978-80-7402-040-7.
- 13.RUTOVÁ, N. (ed.): Média tvořivě pro II. stupeň ZŠ a střední školy: Metodická příručka mediální výchovy. Kladno: AISIS 2008. ISBN 978-80-904071-1-4.
- 14.LÁBOVÁ, A.; LÁB, F.: Soumrak fotožurnalismu? Manipulace fotografií v digitální éře. Praha: Karolinum,2009 ISBN 978-80-246-1647-6.

Anotace

V diplomové práci je řešeno postavení digitální fotografie ve výuce na středních školách a základních uměleckých školách, její místo v předmětech výtvarná výchova a mediální výchova na gymnáziích a ve výtvarném oboru a multimediální tvorbě na základních uměleckých školách v rámci kurikula. Pro srovnání jsou zmíněny i specializované obory středních odborných škol. Dále se věnuje vztahům digitální fotografie s uměním a médií, řeší potřebné kompetence, možnosti aplikace do výuky, výukové metody a neopomíná ani obsah výuky. Práce je doplněna o přehled grafických editorů, používaných při úpravě fotografií a věnuje se také možnostem jejich sdílení prostřednictvím internetu.

Annotation

In this diploma thesis the position of digital photography in tuition on secondary schools and primary art schools is solved, as well as its status within subjects of art and media education on grammar schools, and in art branch and multimedia creation on art schools - within curriculum. For comparison, specialized branches on vocational schools are mentioned. This thesis also deals with relations between digital photography, art and media; and solves required competences, possibilities of application of digital photography to tuition, teaching methods and content of teaching. The thesis also contains overview of graphic editors used during photo editing and speaks about possibilities of sharing these photos via the internet.

Klíčová slova: digitální fotografie, digitální fotoaparát, fotomobil, mediální výchova, výtvarná výchova, základní umělecké školy, grafické editory, informační a komunikační technologie,

Keywords: digital photography, digital camera, fophone, media education, art education, primary art schools, graphic editors, information and communication technology

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK.....	3
ÚVOD.....	4
1 FOTOGRAFIE A UMĚNÍ.....	6
1.1 REALISMUS A MODERNA.....	6
1.2 FOTOGRAFIE A VNÍMÁNÍ SKUTEČNOSTI	8
1.3 AMATÉRSKÁ A UMĚLECKÁ FOTOGRAFIE	10
1.4 FOTOGRAFIE JAKO JAZYK – INFORMACE, SYMBOL, MÉDIUM.....	11
2 FOTOGRAFIE A MÉDIA.....	14
2.1 MÉDIA A MANIPULACE.....	14
2.2 MÉDIA A UMĚNÍ	15
3 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA.....	17
3.1 DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE V MEDIÍCH.....	19
3.1.1 Fotografie a reportáž.....	19
3.1.2 Produktová a reklamní fotografie	20
4 VÝTVARNÁ VÝCHOVA A MÉDIA	22
4.1 DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ	23
5 DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PLÁNU	25
5.1 DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE NA GYMNÁZIU.....	25
5.1.1 Informační a komunikační technologie.....	26
5.1.2 Mediální výchova.....	27
5.1.3 Výtvarná výchova	29
5.2 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY.....	31
5.2.1 Výtvarný obor	32
5.2.2 Multimediální tvorba.....	33
5.3 STŘEDNÍ ODBORNÉ ŠKOLY	34
5.3.1 RVP PRO OBOR VZDĚLÁNÍ FOTOGRAF.....	34
5.3.2 RVP PRO OBOR VZDĚLÁNÍ UŽITÁ FOTOGRAFIE A MÉDIA	34
5.3.3 RVP PRO OBOR VZDĚLÁNÍ MULTIMEDIÁLNÍ TVORBA.....	35
5.4 SROVNÁNÍ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ	35
6 VÝUKA DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE NA ŠKOLÁCH	39
6.1 MOŽNOSTI APLIKACE DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE DO VÝUKY.....	39
6.1.1 Výuka v rámci oboru	39
6.1.2 Výuka v rámci předmětu.....	39
6.1.3 Výuka v rámci projektu, kurzu.....	40
6.2 VÝUKA DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE NA GYMNÁZIU.....	40
6.3 VÝUKA DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE NA ZUŠ.....	41
7 VÝUKOVÉ METODY VHODNÉ PRO VÝUKU DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE.....	44
7.1 KLASICKÉ METODY	44
7.2 VÝTVARNĚ PROJEKTOVÉ METODY	45
7.3 TÉMATA A NÁMĚTY	46
7.3.1 Témata digitální fotografie a mediální výchova	46
7.3.2 Témata digitální fotografie a informační a komunikační technologie	47

7.3.3	Témata digitální fotografie a výtvarná výchova, výtvarný obor	47
8	HODNOCENÍ ZNALOSTÍ	49
9	OBSAH VÝUKY	51
9.1	ZÁKLADNÍ ZNALOSTI O DIGITÁLNÍ FOTOGRAFII.....	51
9.2	HISTORIE FOTOGRAFIE	51
9.2.1	Od camery obscure k digitální fotografii.....	51
9.2.2	Digitální fotografie.....	52
9.3	FOTOAPARÁTY VE VÝUCE.....	54
9.3.1	Mobilní telefony.....	54
9.3.2	Tablety.....	55
9.3.3	Kompaktní digitální fotoaparáty	55
9.3.4	Ultrazoom, evf zrcadlovky	56
9.3.5	Digitální zrcadlovky DSRL.....	56
9.3.6	Lytro fotoaparáty	56
9.4	FOTOGRAFICKÁ TERMINOLOGIE.....	57
9.4.1	Senzor, snímač, čip.....	57
9.4.2	Závěrka.....	58
9.4.3	Clona	58
9.4.4	Expozice	59
9.4.5	Vyvážení bílé.....	60
9.4.6	Ostření.....	60
9.4.7	Formáty	61
9.4.8	Paměťová karta	62
9.5	KOMPOZICE	63
9.6	FOTOGRAFICKÉ ŽÁNRY	64
10	FOTOGRAFIE A POČÍTAČE	68
10.1	OBRAZOVÝ BOD.....	68
10.2	BITMAPOVÁ, RASTROVÁ GRAFIKA.....	68
10.3	PROGRAMY NA ÚPRAVU A PRÁCI S FOTOGRAFIÍ	68
10.3.1	Adobe Photoshop.....	70
10.3.2	Adobe Photoshop Lightroom	70
10.3.3	Zoner Photo Studio.....	71
10.3.4	Gimp.....	71
10.4	ONLINE APLIKACE	71
10.5	SDÍLENÍ FOTOGRAFIÍ – WEBOVÁ ALBA.....	72
10.6	MOBILNÍ APLIKACE NA ÚPRAVU FOTOGRAFIÍ	73
10.7	IPHONEOGRAPHY.....	73
11	MOŽNOSTI DOVZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ V DIGITÁLNÍCH MÉDIÍCH	74
	ZÁVĚR.....	75
	RESUMÉ.....	76
	SEZNAM LITERATURY.....	77
	SEZNAM TABULEK.....	81
	PŘÍLOHY	I

SEZNAM ZKRATEK

RVP – rámcový vzdělávací program

RVP G – rámcový vzdělávací program pro gymnázia

RVP ZUV – rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání

ŠVP – školní vzdělávací program

DF – digitální fotografie

SŠ – střední škola

ZUŠ – základní umělecká škola

VV – předmět výtvarná výchova

VO – výtvarný obor

Úvod

„Od hravých kontaktů s nástrojem a materiálem se žák posouvá nejprve ke spontánnímu objevování podob a výrazových kvalit výtvarného jazyka a posléze k uvědomělému komponování.“¹

Dosáhnout cíle vzdělávání znamená být schopen poznávat jevy a rozumět zákonitostem v pozadí a naučit se je používat. Nikdy nelze zprostředkovat vše, a proto je třeba děti na základě odpovídajících příkladů naučit samostudiu, především se umět ptát, hledat cesty vedoucí k odpovědím a pracovat na dovednostech a schopnostech nezbytných k dosažení jednotlivých cílů.

Co a jak tedy naučit děti o digitální fotografii? Jaké příklady jsou vhodné, co je a není důležité?

„My lidé vidíme svět vnitřním zrakem. V oku se sice tvoří obraz obdobně jako ve fotografickém aparátu, ale vlastní vidění nastává v mozku, kde se vjemy sdružují s představami již dříve nabytými, čímž se naše vidění stává relativním. Naproti tomu aparát vidí absolutně, a deska prostě registruje. Při fotografování musíme si uvědomovati, co je na předmětu absolutního, a co jsme svým vnitřním zrakem na něj vnesli, čili musíme se naučiti hleděti na předmět fotograficky. To je první krok k fotografickému umění, které je světem pro sebe a má jiné zákony, než jiná umění výtvarná. Dalším krokem jest ujasnění prostorového rytmu na základě dojmů odpozorovaných; rozličně assimilovaných a přejatých z výtvarného umění“.²

Klasická fotografie prošla dlouhým vývojem, ale v dnešní době se jí nelze ve školách věnovat. Vybavení, jako je temná komora, chemikálie na vyvolání a samotné filmy, jsou velmi drahé a s omezenou časovou dotací a skupinovou výukou lze málokdy takové vyučování zrealizovat.

---

¹ ROESELVÁ, V., *Průvodce výtvarným uměním na ZUŠ*. Praha 2014

² SLÁNSKÝ, J. *Nové cíle*. Fotografický obzor, 1928, s. 84. in: KUNEŠ, A. a POSPĚCH, T.. *Čítanka z teorie fotografie*. Opava 2003.

Digitální fotografie, oproti klasické, nepoužívá film jako záznamové médium, ani chemikálie potřebné k vyvolání filmu, díky tomu je šetrná k životnímu prostředí a odpadá vyvolávání v temné komoře, což znamená, jak úsporu času, tak materiálu. Při práci s digitálním fotoaparátem není uživatel závislý na počtu políček filmu, ale je omezen pouze kapacitou paměťových médií. Navíc si lze vyfotografovaný snímek ihned prohlédnout a případně v počítači upravit, vybrat ten nejlepší a pak ho teprve případně zveřejnit na internetu nebo vytisknout.

„Aby byl dnes člověk opravdu vzdělaným, musí být vzdělán v médiích.“³

Marshal McLuhan

Fotografie se stala celospolečenskou záležitostí a výrazně ovlivňuje rozvoj kultury i vědy. Musela se však popasovat s mnoha odmítavými postoji a názory. Mnozí považovali fotografii za čistě mechanický proces bez umělecké hodnoty nebo se obávali toho, že kvůli ní zanikne malířství jako takové. Každopádně si své místo v našich životech vybojovala a stala se jejich nedílnou součástí. Jak k ní najít svou vlastní cestu? Jak nebýt pouze „cvakačem“ prázdných snímků bez informace, ale naopak plnohodnotným spoluhráčem fotoaparátu s jasným záměrem a umět si celý, byť mechanický proces, podřídit k obrazu svému? A jak toto všechno ukázat a přiblížit studentům?

V této práci bych se ráda pokusila shromáždit co nejvíce informací o snahách zakomponovat výuku digitální fotografie do výuky v předmětech, jako jsou mediální a výtvarná výchova a vyzdvihla její důležitost, přínos, ale i rizika pro dnešní generaci.

---

³ NIKLESOVÁ, Eva a Daniel BÍNA. *Mediální gramotnost a mediální výchova: studijní texty*. České Budějovice 2010

1 FOTOGRAFIE A UMĚNÍ

1.1 REALISMUS A MODERNA

„Kdyby se fotografování přírodních barev podařilo a v tmavé komoře by veškeré barvy, jaké naše oko rozeznává, zachycovány, reprodukovány byly, pak by nastala nejen nová epocha grafických, ale také „tvořících“ uměn, tedy hlavně malířství. Neboť pak by pojem „umění“ v očích světa, lépe bych řekl dítek tohoto světa, na novo "přehodnocení" doznal, pak by se rozvířily tiché, ale hluboce do našeho kulturního žití zasahující boje, a pak by přívrženci, knězi a adepti výtvarného umění znovu ve zbrani stáli“.⁴

František Xaver Harlas ani netušil, jakou má pravdu, když v roce 1900 vyřkl tato slova. K přehodnocení pojmu „umění“ došlo a dochází neustále.

Už od začátku je mezi malířstvím a fotografií znatelný jistý konflikt. O tom, zda je fotografie taky uměním nebo ne, se vedou diskuze už několik století. Každopádně jisté je to, že fotografie ovlivnila malířství a malířství výrazně ovlivnilo fotografii. Ve chvíli, kdy bylo malířství portrétů nahrazeno fotografií, převálcovala ho fotografie svojí lepší finanční dostupností, přesností zobrazení a snadnější reprodukovatelností. Malířství bylo nuceno hledat jiné možnosti zobrazování. Jelikož se zbavilo své „povinnosti“ řemeslně zaznamenávat realitu, bylo vysvobozeno ze striktního naturalismu, mohlo se odpoutat a ponořit se do *výtvarna* a nového nazírání na svět.

„Fotografuji to, co nechci namalovat a maluju to, co nedokážu vyfotografovat.“

Man Ray⁵

Fotografie – „kresba světlem“ se tak stává novým uměním, novou disciplínou, která si musela vydobýt své postavení a obhájit své místo ve společnosti i v umění. Nakonec ovlivnila naše životy více, než si kdo dokázal před sto lety představit.

Stejně jako malíř, tak může být i fotograf především řemeslníkem. Ale nemusí tomu tak být vždy, k umění mu razí cestu schopnost výtvarného nazírání na svět.

⁴ HARLAS, František X. : *Fotografie a umění*. Politik 1900, přetištěno v: Doba a umění, J. R. Vilímek, Praha 1901, s. 196 - 220. in: KUNEŠ, A. a POSPĚCH, T.. *Čítanka z teorie fotografie*. Opava 2003.

⁵ SONTAG, Susan. *O fotografii*. Praha 2002. s. 161

„Je fotograf umělec?

*Ano, vyspěje-li v něj vlastní prací a vlastním životem. Výuční list nebo vysvědčení je jen jakousi zárukou jeho vyspělosti řemeslné, jež je podmínkou činnosti umělecké. Fotograf je komponentem světla, hledá melodie, jež by potěšily duši, jež by daly výraz našemu cítění. Fotograf opravuje, schvaluje, zavrhuje - v hlavě. Pro dozrálou myšlenku vyčkává - tu s větší, tu s menší pasivností - vhodný okamžik a pak se ve vteřině **myšlenka stává dílem.**⁶*

Kde se tedy nachází hranice mezi uměleckou a neuměleckou fotografií, kdy se fotografie dá považovat za fotografii uměleckou? Kde je ta hranice a jak ji definovat?

Renesanční koncept realistického zobrazování byl postupem času nahrazen modernistickým introspektivním konceptem. Od této doby je možné mít na obraze doslova cokoli a v jakékoli kombinaci. Hlavní snaha malířství už není v zachycení reality, ale díky fotografii se malířství stalo svobodným oborem umění hledajícím nejrůznější možnosti vyjádření a chápání umění jako takového. Obraz je od této doby chápán jako relace objektů v něm obsažených, kde dochází k proměně obsahu v závislosti na relaci jednotlivých objektů, tj. změně významů jednotlivých skutečností.⁷ Tvorba obrazu se stává nástrojem fantazie, kde obraz, jako absolutně svobodný a nesvázaný produkt, ztrácí svoji dřívější závislost na realitě a zaměřuje se spíše na vztahy mezi jednotlivými komponenty.

Fotografie se stává uměleckou právě tehdy, když jejím úkolem není pouze zachycení určité skutečnosti (reality), ale je obohacena o hlubší význam, který má v člověku navodit různé pocity, předat poselství či sdělení nebo u člověka navodit určité nálady, vyplývající z její celkové finální podoby.

(...) Jako základním živlem sochařství je hmota, jako základním živlem architektury je prostor a principem malířství barva, je základem tohoto nového umění světlo.⁸

⁶ DRTIKOL, F.: *Oči široce otevřené*. (Původně: Rozhovory o fotografickém umění). Listy o fotografii, Opava, 1994, s. 36 - 43. in: KUNEŠ, A. a POSPĚCH, T.: *Čítanka z teorie fotografie*. Opava 2003.

⁷ VANČÁT, J.: *Změnily nové technologie výtvarnou výchovu?* Olomouc, 2012. str. 151

⁸ MRKVIČKA, O.: *Fotografie jako nové umění*. Přítomnost, 1926, s. 251 - 252. in: KUNEŠ, A. a POSPĚCH, T.: *Čítanka z teorie fotografie*. Opava 2003.

V době postmodernismu umělci přestali být prostředníky mezi přírodou a lidmi a začali pracovat a přetvářet již vytvořené. Umělci, nejenže vytváří díla nová, ale dávají nové významy dílům a dějům dřívějším. Nová média jim dala mnohem větší příležitosti – mají díky nim možnost vše zaznamenat, uložit a následně se k nim opakovaně kdykoli vracet, upravovat a podle libosti je měnit. Jejich zásahem je tak záznam povýšen a přesouvá se do symbolické roviny. Digitální fotografie jako taková samozřejmě může zůstat jakýmsi novodobým realistickým obrazem, ale také může být pouze matricí, jakýmsi konceptem či rozpracovaností, kterou se následně za použití nástrojů typu grafických editorů, může pozměňovat obraz skutečnosti na ní zachycený a tím se otevírají možnosti k vzniku tzv. umělecké digitální fotografie, kdy finální podoba fotografie je skloubením zachycené skutečnosti a vložené autorovy imaginace, kdy dochází k tvorbě onoho významu uměleckého díla, který odlišuje uměleckou digitální fotografii od fotografie zachycující pouze obraz reality.

1.2 FOTOGRAFIE A VNÍMÁNÍ SKUTEČNOSTI

Naše kultura je absolutně posedlá předměty a časem. Čas nám pořád nějakým záhadným způsobem utíká nebo se ho stále nemůžeme dočkat. Co ale neumíme, je žít tady a teď – v čisté přítomnosti. Máme zvyk žít minulostí, budoucností, nebo jejich kombinací, takže se pořád vracíme k tomu, co v minulosti bylo anebo k tomu, co teprve v budoucnu bude. Zapomínáme tak na kouzlo přítomného okamžiku. Jsme si vědomi toho, že to, co je teď, velice rychle uteče a nezbude nám z toho nic než vzpomínky a ty jsou často velmi mlhavé a časem se vytratí úplně. Jak tedy ten čas zastavit, jak čerstvé vzpomínky uchovat? Vynález fotografie lidstvu pomohl v řešení tohoto problému. Díky fotoaparátům jsme schopni zachytit okamžiky, na které nechceme zapomenout a díky nim si zpětně vybavit i pocity s nimi spojené. Vrábí nás do minulosti.

Život je nám od dětství popisován jako úsečka mezi bodem A a bodem B – čas mezi narozením a smrtí. Jelikož neznáme moment, kdy dojdeme k bodu B (smrti), snažíme se stihnout co nejvíce věcí a událostí a především máme snahu, nějak to zaznamenat, abychom si to vlastně i my pamatovali, a aby našim dětem po nás něco zbylo. S rozšířením dostupnosti fotoaparátů pro širokou veřejnost a poté rozmachem digitální fotografie, se snaha zaznamenat celý náš život stala posedlostí. Z našich

životů děláme jakýsi film nebo spíše obrovské album. Sociální sítě tomu velice dobře napomáhají. Co nevisí na „zdi“ facebooku, jako by vůbec nebylo. Co není vyfoceno, jakoby se nikdy nestalo. Zde se nabízí otázka, zda se právě v okamžiku, který fotíme, reálně neochuzujeme o samotné jeho prožití. Není to tak, že okamžik, který vyfotíme, vlastně neprožijeme? A díky oné fotografii, kterou tento okamžik zachytíme, se k němu můžeme vrátit a dívat se na něj jako na historii a „zpětně“ ho prožít? Může být prožitek skrze fotografii (médium) stejně hodnotný jako v reálu?

„Fotografovat znamená přivlastňovat si fotografované. Jde o zasazení sebe sama do určitého vztahu k světu, který je pocíťován jako vědění – a tím pádem i jako moc. Dnes smutně proslulé první upadnutí do odcizenosti, díky němuž si lidé uvykli abstrahovat svět do tištěných slov, zřejmě dalo vzniknout onomu přebytku faustovské energie a psychické újmě potřebných k vybudování moderních umělých společností... Fotografie jako by nebyly ani výpověďmi o světě jako spíše jeho částmi, miniaturami reality, které si kdokoli může zhotovovat a přivlastňovat.“⁹

Naši předkové žili po dlouhá tisíciletí a staletí v komunitách, byli opravdu v kontaktu s širší rodinou, znali se, byli na sobě mnohdy životně závislí. Dnes jsou rodiny rozdělené a vidí se jen občas. Dnešní svět je zařízen tak, že spolu rodiny mnohdy nemohou žít a tak se alespoň jednou za čas sejdou a vyfotí. Alespoň na chvíli se nám tak podaří zastavit čas a ty krátké a vzácné chvíle spolu prožité znovu a znovu zažívat při prohlížení fotografií. Rádi srovnáváme a hodnotíme, co se změnilo během doby uplynulé od poslední fotografie. Bez fotky bychom si možná už ani nepamatovali, že něco takového před pár lety proběhlo, místo naší paměti nám tak slouží fotoaparát. Nelze se tomu nijak divit, zážitků, setkání a cest je takové množství, že chtě nechtě zevšední a mozek je vymaže. Není ale právě množství zážitků jedna z příčin, proč nejsme schopní žít a prožívat naplno?

„Shromažďovat fotografie znamená shromažďovat samotný svět.“¹⁰

Dříve se rodina fotila ve významných chvílích (např. svatba) nebo se dokonce chodilo k fotografovi. Dnes už fotografuje skoro každý. Součástí téměř každého novějšího mobilního telefonu je i slušný fotoaparát. Nejen fotografové, ale všichni

⁹ SONTAG, Susan. *O fotografii*. Praha 2002. str. 10

¹⁰ Ibid. str. 9

fotografují a na kvalitě příliš nezáleží. Zachycují momenty, které považují na své úsečce života za důležité i méně důležité. Ty buď někde rovnou vystavují veřejně (na sociálních sítích, blogu apod.) nebo si z nich vytvoří domácí, neveřejné album. Album vzpomínek, album svého života.

Byly doby, kdy lidem jako památka po svých předcích zůstávaly jen předměty – přívěsky, šperky příp. malované obrázky, které byly oním magickým symbolem spojení. Dnes má tuto úlohu především fotografie. Nahrazuje přítomnost osoby, která se nachází někde daleko, je po smrti, nebo může být jen v zaměstnání v nejbližším městě.

1.3 AMATÉRSKÁ A UMĚLECKÁ FOTOGRAFIE

Jak lze rozlišit „obyčejnou“ amatérskou a uměleckou fotografii?

Amatérská fotografie je záznamem daného okamžiku, nějaké události, je pouhým konstatováním skutečnosti. Je to prostředek k vyvolání vzpomínek, dalo by se říci, že tedy i částečně nahrazuje paměť člověka. Většinou lze mluvit o záznamu nějakého lidského příběhu a prožitku, který se vznikem fotografie stává „zakonzervovaným“ v čase.

Umělecká fotografie se snaží, stejně jako fotografie amatérská, o zachycení příběhu a předání konkrétního prožitku a emocí. Umělecká fotografie se navíc snaží také o zprostředkování nějaké myšlenky nebo poselství, sdílení zkušenosti, výzvu k zamyšlení atd. Dílo jako takové musí být nositelem nějakého sdělení, které přesahuje rámec běžné komunikace a jeho tvůrce musí být na předání tohoto sdělení zainteresován¹¹. Většinou má mít umělecká fotografie nějaký dopad na společnost. Cílem umělecké fotografie není zařadit ji do alba rodinných fotek, ale jejím prostřednictvím nějakým způsobem promlouvat k lidem a ovlivňovat je. Za uměleckou fotografií je touha vyjádřit se a komunikovat prostřednictvím fotografie samotné.

Vytvořit v dnešní době technicky skvělou fotografii je celkem jednoduché. I výborné fotoaparáty jsou cenově dostupné a je zcela běžnou skutečností, že i fotoamatéři mají velmi kvalitní aparáty a svoje snímky upravují v grafických editorech, jako je například Adobe Photoshop, Gimp, Zoner Photo apod. Získávají tak

¹¹ BABYRÁDOVÁ, H. Digitální technologie – umění- výchova a „kůže přírody“ ve „virtuální ruce“ In *Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií I*. Olomouc, 2012.

snímky o vysoké technické kvalitě. Ostré, barevné a plastické snímky krajiny, působivé západy slunce nad mořem a další podobné scenérie, mnohdy hraničící s kýčem. U umělců tak o to více získává na hodnotě obsah a konceptuální základ, takže dochází k oceňování snímků technicky nedokonalých, kdy probíhají dokonce speciální výstavy fotografií z mobilních telefonů. I v případech, kdy se nejedná o autorský záměr, jsou akceptovány snímky rozmazané a hůře exponované. Skoro s jistotou lze říci, že se tak děje i proto, že došlo k přesycení technicky dokonalými obrazy, ale člověk vždy prahne spíše po tom, čeho se mu nedostává.

1.4 FOTOGRAFIE JAKO JAZYK – INFORMACE, SYMBOL, MÉDIUM

„Obraz je médium. Ale co je vlastně obraz? Zde zjevně nejde o čáry, linie, tvary a barvy jako médium, nýbrž jde právě o samu obraznost obrazu.... Kdybychom teď obraznost obrazu chtěli označovat jako médium, potom by platilo – dokonce dávno předtím, než toto heslo vyslovil Marshall McLuhan: medium is message.“¹²

Chceme-li být jako lidé vnímáni, pak nechceme nic jiného, než aby druhý člověk vnímal *ono* spojující za všemi vnějšími skutečnostmi, jež ukazujeme. Chceme být rozpoznáni a přijati ve svém vnitřním jádru, v té části naší bytosti, v níž jsou navzájem spojeny i naše rozpory.¹³ Chceme náš život sdílet s ostatními a k tomu nám slouží média. Média ale mohou pouze zprostředkovávat určité informace, každé médium je přitom samo o sobě omezeno na určitou informační oblast. Lidé tento nedostatek vždy vnímali a byl to pro ně dost podstatný popud, aby stále hledali nové cesty přenosu informací a nové možnosti, jak ukládat a přenášet některé informační oblasti – přímo přenášet i smysl. Jsou zkrátka věci, které nelze říci. V našem životě se vyskytují neuvědomované komplexní vjemy (sluch, zrak, chuť, čich, hmat, poloha v prostoru atd.), které hrají významnou roli v prožívání a hodnocení každého zážitku.

Je rozdíl opravdu žít a prožívat „na vlastní kůži“ nebo zažít „napodobeninu skrz média“?

Jsou to především západní kultury, které se v průběhu uplynulých staletí vyvíjely čím dál více do podoby obrazových kultur. Stali se z nás především vizuálně orientovaní lidé. Každý den se setkáváme s obrovským množstvím obrazů, z nichž

¹² PETŘÍČEK, M., *Myšlení obrazem*, Praha 2009, str. 14, ad. BABYRÁDOVÁ, H. - *Digitální technologie – umění- výchova a „kůže přírody“ ve „virtuální ruce“*. Olomouc 2012.

¹³ BUERMANN, Uwe. *Jak (pře)žít s médii*. Hranice 2009. str. 140

mnohé většinou ani vědomě nevnímáme. Jelikož k přijímání zejména reprodukováných obrazů není nutná téměř žádná vlastní aktivita, tyto obrazy přes tuto skutečnost, nebo snad právě proto, podstatně ovlivňují naše představování.¹⁴

*„Magickou fascinací technických obrazů lze pozorovat všude: jak naplňují život magií, jak my ve funkci těchto obrazů prožíváme, poznáváme, hodnotíme a jednáme.“*¹⁵

Kapitalistická společnost vyžaduje kulturu založenou na obrazech, neboť potřebuje zajistit obrovskou spoustu zábavy, aby stimulovala poptávku a zmírnila křivdy, které byly způsobené příslušností k určité vrstvě ve společnosti, národnosti, rase nebo pohlaví. Je také bezpodmínečně nutné, aby byla tato společnost, založená na obratu kapitálu, schopna shromažďovat neomezené množství informací, aby byla schopná lépe využívat přírodní zdroje, stále zvyšovat produktivitu, udržovat pořádek, vést války a podporovat byrokracii. A je to právě schopnost fotoaparátu subjektivizovat a objektivizovat realitu, co těmto potřebám společnosti vyhovuje a posiluje je. Fotoaparát je totiž schopen zachytit skutečnost dvěma možnými způsoby, které jsou důležité pro fungování vyspělé průmyslové společnosti, tj. jako podívanou pro masy a jako předmět pozorování pro ty, kteří vládnou. Produkce obrazů také zaštiťuje vládnoucí ideologii. Svoboda konzumu rozmanitých obrazů a zboží je ztotožňována se skutečnou svobodou.¹⁶

*Záplava obrazů naopak bez překážek proniká do duševního života a ovládá zde život představ.*¹⁷

Naše společnost se doslova a do písmene „koupe“ v obrazech a fotografiích všeho druhu. Přímo se v nich topí. Obrazové reklamy jsou pro nás jen jakousi každodenní, anonymní a mnohdy uklidňující kulisou. Plaveme v moři obrazů více či méně zobrazujících skutečnost, aniž bychom se nějak zamýšleli, nad tím, jaký a jak

¹⁴ BUERMANN, Uwe. *Jak (pře)žít s médii*. Hranice 2009. str. 25

¹⁵ FLUSSER, Vilém. *Za filosofii fotografie*. Vyd. 2. Praha 2013. str. 19

¹⁶ SONTAG, Susan. *O fotografii*. Praha 2002.

¹⁷ BUERMANN, Uwe. *Jak (pře)žít s médii*. Hranice 2009. str. 26-27

velký vliv na nás mají. Čím víc jsme obrazům a fotografiím vystaveni a čím víc ignorujeme to, jakým způsobem nás ovlivňují, tím důležitější je se jimi zabývat.¹⁸

„Jak se ještě ukáže, programy aparátů se skládají ze symbolů. Fungovat potom znamená hrát si se symboly a kombinovat je.“¹⁹

Naše společnost ztrácí zájem o věci jako takové a na jejich místo nastupují znaky. Příkladem ze života může být například značkové oblečení, u kterého mnohdy u kupujících možnost mít na oblečení symbol (značku), hraje významnější roli, než kvalita samotného produktu. Lidé potom často platí za značku, nikoli za kvalitu. Tímto způsobem se můžeme stát „závislími“ na konkrétních značkách (symbolech) s vyšším společenským statutem. Obdobná konfrontace mezi značkou a kvalitou (produktů, prožitků) se prolíná mnoha obory lidské činnosti, umění nevyjímaje, a ovlivňuje životy celých společností, skupin i jednotlivců. Fotografie se jako jedno z médií stává významným nástrojem šíření symbolů, následné možné manipulace s cílem vytvoření určitých, uměle navozených představ a tzv. image.

---

¹⁸ VOGLOVÁ, M. *Fotografie jako médium předurčené k manipulaci v českém mediálním prostředí*. Brno 2014 Bakalářská práce na Masarykové univerzitě na Fakultě sociálních studií

¹⁹ FLUSSER, Vilém. *Za filosofii fotografie*. Vyd. 2. Praha 2013. str. 32

2 FOTOGRAFIE A MÉDIA

2.1 MÉDIA A MANIPULACE

Již mnoho staletí se lidé znovu a znovu zabývají otázkou, zda je člověk ve svém jednání svobodný nebo ne. V našem státě platí zákony, založené na svobodě jednání a představ jedince. I tak však musí docházet k omezení svobody jedince v rámci soužití lidské společnosti, z toho plynoucí omezení prostě nedovolují naprostou svobodu jednotlivce. Každého člověka ovlivňuje mnoho faktorů, které ho v jeho představování a jednání ovlivňují a určují. V reakci na prostředí a setkání s jinými lidmi dochází k interakci, která ovlivňuje a mění člověka. Můžeme tedy být svobodní nebo je naše chování pouhým sledem určitých individuálních a společenských akcí a reakcí – ve smyslu pevně dané řetězové reakce? Existuje možnost prosadit se vůči jakékoli manipulaci?

Manipulace by se dala popsat jakožto pokus o vyřazení svobodného *Já*, zvnějšku ovlivněná přeměna představ a jednání, která je v rozporu s vnitřním pojetím (přesvědčením) jedince. Manipulace je možná s jedincem, který nemá dostatečně vyvinuté sebevědomí a není si dostatečně vědom svého vnitřního *Já*. Čím méně je člověk schopen objektivně vnímat sebe sama, včetně chyb a slabin, tím více je ohrožen manipulací zvenčí. Je tedy potřeba nadcházející generaci pomoci v dosažení vnitřní suverenity, kterou nutně potřebuje, aby se mohla prosadit proti vědomým i nevědomým pokusům o manipulaci.

Čím méně aktivity média od jejich uživatele požadují, tím více aktivity musí vynakládat sám ze sebe. Jen tak se může prosadit vůči manipulacím, které média vytvářejí a používat je k rozšiřování svých vědomostí.

„Nepotřebujeme měnit média, ale náš postoj“²⁰

Svět není přístupný ve svém plném rozsahu, pouze se nám nějakým způsobem dává. To, co můžeme pozorovat, jsou především formy struktury naší vlastní mysli. Jsou to média, co vytváří další prostředí, ve kterém naše mysl nějakým způsobem funguje a tento obraz je jí dále zpracováván. Svět se nám dává v nespočetném počtu

---

²⁰ BUERMANN, Uwe. *Jak (pře)žít s médii*. Hranice 2009. str. 141

verzí, které vytvořili jejich vnímatelé. Jedná se o rozličné selekce a různě vědomé mediální manipulace.²¹

Obraz nebo informaci, které nám přinášejí média, nejsme schopni změnit, nemůžeme totiž zasahovat do myšlení a přístupu jedince, který nám skrze média informaci přináší.²² Neexistuje totiž výpověď, která by nebyla pouhou interpretací skutečnosti, přenos informace v „čisté podobě“ v reálném světě neexistuje.²³ Musíme proto být vůči všem informacím a především k tzv. „pravdám“ velice obezřetní. Musíme umět číst mezi řádky, být dostatečně kritičtí, ale také musíme disponovat určitým penzem vědomostí o daném tématu a mít všeobecný rozhled, abychom si mohli z nám předložených informací vytvářet vlastní názor na věc. Mnohdy je v tomto velice ku prospěchu používat tzv. zdravý selský rozum.

Svět současné generace je světem nejen nových technologií, ale i odlišného způsobu uvažování a zacházení s informacemi. Cílem dnes není informace získávat, ale především třídít²⁴ a podstatné je rozlišovat jejich přínos a hodnotu jejich příjemci. V hodnocení světa musíme, a to jak na individuální, tak společenské úrovni, najít cestu, která nám umožní novým způsobem proniknout pod povrch věci a k tomu podstatnému, co spočívá za věcmi a jevy a co může poznat jen člověk.²⁵

2.2 MÉDIA A UMĚNÍ

Média a umění jsou od nepaměti spojeny. Umělecká díla byla vždy součástí mediálních sdělení. Klasická média a výtvarné umění byly a jsou navzájem propojeny. Umělecká díla se používají k propagaci produktů, politiků a politických stran, k dokumentaci událostí, nebo vyprávění příběhu. Svět umění a mediálních sdělení si je velmi blízký.²⁶ Hranice mezi nimi je lehce prostupná a naučit se číst umělecká díla a zorientovat se v médiích vyžaduje nemalé úsilí. Při získávání této kompetence by

²¹ DYTRTOVÁ, K. Média, iluze, realita In. *Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií II: sborník příspěvků*. Olomouc 2012

²² BUERMANN, Uwe. *Jak (pře)žít s médii*. Hranice 2009.

²³ DYTRTOVÁ, K. Média, iluze, realita In. *Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií II: sborník příspěvků*. Olomouc 2012

²⁴ ŠTĚPANKOVÁ, K. Přínosy, ztráty a rizika nových médií ve výtvarné výchově In. *Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií II: sborník příspěvků*. Olomouc 2012

²⁵ BUERMANN, Uwe. *Jak (pře)žít s médii*. Hranice 2009.

²⁶ HOCHOLOVÁ, L., ŠKALOUDOVÁ, B., ŠTŮLOVÁ VOBOŘILOVÁ L., (eds.). *ICT a současné umění ve výuce - inspirace pro pedagogy výtvarné, hudební a mediální výchovy*. V Praze: Národní galerie, 2008.

žákům měly na škole pomoci především dva předměty Výtvarná výchova a Mediální výchova.

3 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Média tvoří významnou součást našeho života, umožňují nám poznávat svět kolem nás, bavit se, vzdělávat se, získávat přátele apod. Média ovlivňují naše životní postoje, hodnoty, společenské trendy atd. Jsou také významným socializačním faktorem, který dokáže nahradit a vytěsnit školu i rodinu.

Cílem rodičů i pedagogů je v ideálním případě snaha vychovat následující generace jako svéprávné a v dnešním světě globálně smýšlející občany, kteří jsou ochotni převzít zodpovědnost, jak za své vnější, tak i vnitřní jednání, ve smyslu hesla „Mysli globálně, jednej lokálně“. Lidé, kteří mají zdravé sebevědomí, mají spoustu zájmů a aktivně se zapojují do dění okolo, samozřejmě s respektem k názorům a jednání ostatních. Důležitou schopností takového ideálu osobnosti je i schopnost vytvořit si úsudek a vlastní názor.

„Média se prolínají všemi sférami lidského života, od oblastí navýsost intimních až po ty nejveřejnější. S médii vstáváme i uleháme. Doprovázejí nás na cestách do práce i na dovolenou. Odpočíváme s nimi... Ještě před nedávnou dobou byl ve výhodě ten, kdo dokázal získat informace. Dnes je to ten, kdo se dokáže v jejich záplavě vyznat.“²⁷

„... informační záplava ztěžuje kontinuitu aktivního zájmu, takže hrozí nebezpečí, že zůstane u čisté informace a nenastane skutečná vědomost, protože si člověk už neklade otázky nebo se nepídí po odpovědích. Co však navíc ztěžuje vytváření vlastních úsudků, je narůstající virtualizace světa. To se týká nejen prezentace v médiích, ale koneckonců všech oblastí života.“²⁸

Informace zprostředkované médii jsou všude okolo nás. Je jich nepřeberné množství a umět se v nich zorientovat, kriticky je zkoumat, ověřovat jejich pravdivost a následně neustále korigovat úsudek, je cílem a smyslem mediální výchovy. Být schopen se samostatně orientovat v mediální nabídce je v dnešní době nezbytnost, a přestože má komunikace prostřednictvím médií velkou řadu výhod, je spojena i

²⁷ WOLÁK, R., JIRÁK, J. *Mediální výchovy se bojíme zbytečně. Rodina a škola*. 2006, č. 4, str. 10-11

²⁸ BUERMANN Uwe, *Jak (pře)žít s médii*, Hranice 2009 str. 186

s mnoha riziky. Proto je důležité věnovat se médiím a jejich vlivu i ve škole, neboť mají velký vliv na novou generaci, možná větší, než si vůbec dokážeme připustit.

Mediální výchova by měla studenty motivovat k cílenému vyhledávání informací, k inspiraci a zabývání se novými tématy a rovněž k šíření vlastních poznatků. Nebýt pouze příjemcem a konzumentem, ale aktivním účastníkem a produktivním činitelem. Umět si vyměňovat názory s ostatními, získávat a dávat podněty, přemýšlet o nich, dotazovat se a ověřovat si tak svůj názor a přesvědčení, doplňovat jej a korigovat ho. Vědět jak používat média ke svému prospěchu a jak se bránit před jejich skrytými manipulačními vlivy - dostáhnou tzv. „mediální gramotnosti“. O tom by měla být a je mediální výchova. Bohužel ve většině škol bude stále na okraji, protože není mnoho učitelů, především starší generace, kteří by měli zájem a chuť se vzdělávat v tomto odvětví a neustále se snažit „jít s dobou“ a orientovat se v novinkách na trhu i mezi dětmi, kteří jsou takřka „dětmi médií“.

„Mediální výchova se zaměřuje na to, aby v žácích – pomocí rozborů reálné mediální produkce a prostřednictvím vlastní tvorby mediálních produktů a osvojování poznatků o fungování médií ve společnosti – soustavně rozvíjela jejich schopnost kriticky a tvořivě nakládat s médii a jejich produkcí, využívat mediální nabídku a udržovat si od ní odstup.“²⁹

Je to podobné jako s výběrem jídla. Nelze vždy věřit jen tomu, že krásně vypadá. Je potřeba ideálně znát jeho původ, způsob a kvalitu zpracování a samozřejmě ingredience a co nejvíc informací o nich. Ne vše, co tak vypadá, je jedlé, dobré a výživné. Stejně tak je to s informacemi a médii. Stejně jako testujeme jazykem, jestli to co jíme, je pro naše tělo vhodné, musíme se naučit hodnotit, co z médií stojí za náš čas a pozornost a co naopak ne. Co číst, na co se dívat, co sdílet na sociálních sítích a čemu se naopak raději vyvarovat.

Stejně tak, jako je tomu v případě jídla, děti často přejímají přístup k médiím od rodičů a později i od učitelů. Pokud rodiče věří všemu a jsou názoru „kdyby to nebyla pravda, tak si to nedovolí prezentovat v televizi“, je ještě více potřeba upozornit na realitu žáky a varovat je před tímto rizikem. Média jako tvůrci hodnot nemohou a neměla by přebrat tuto úlohu rodičů a pedagogů. Učitel má bohužel pouze

---

²⁹ BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha 2007. str. 77

omezené možnosti práce s již zažitými představami dětí, ale je jedním z mála, kdo je schopen jejich názor nějakým způsobem ovlivnit.³⁰

3.1 DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE V MEDIÍCH

„Používání médií tedy svět redukuje na jeho informační podíl, který pak může být ve výsecích zaznamenáván a reprodukován. Život v mediální společnosti, v níž jsou informace zaznamenávány hlavně mediálně, proto ale také stále více redukuje návyky vnímání a časem i schopnosti vnímat. Tato cesta tak nutně vede k informační společnosti, v níž je všechno redukováno na informační úroveň a v níž vlastně všechny informace stojí rovnocenně vedle sebe.“³¹

Digitální fotografie je základním prvkem nových médií. Není snad reportáže, která by se obešla bez fotografie. Zatímco dříve dominoval významu text, který fotografie pouze ilustrovala, současná vizuální kultura už formovala naše vnímání natolik, že si první informaci bereme z obrazu a text chápeme jako vysvětlení fotografie. Většina reklam taktéž staví na fotografii doplněné popiskem, stejně jako internet, noviny a časopisy.

3.1.1 FOTOGRAFIE A REPORTÁŽ

Reportážní fotografie je snad nejžádanější fotografická disciplína. Každý den se odehrává řada sportovních, kulturních nebo politických událostí, které se dokumentují právě pomocí fotografie.

„Fotografie platí za nesporný důkaz, že se daná věc vskutku stala. Obraz může deformovat, vždy se však předpokládá, že existuje nebo existovalo něco podobného tomu, co je na obrázku.“³²

---

³⁰ BUERMANN Uwe, *Jak (pře)žít s médii*, Hranice 2009 str. 186

³¹ *Ibid.* str. 141

³² SONTAG, Susan. *O fotografii*. Praha 2002. str. 11

Dnešní společnost je přesycená obrazy a realita bez příkras člověka nezaujme, nemá význam. Proto se od fotografů vyžaduje, aby v reportáži bylo „něco víc“ než jen informace, aby fotografie byla svědectvím. Dobrá reportážní fotografie sama vypráví příběh, přiblíží atmosféru, předává emoce. Když se fotografovi podaří jednou fotografií výše řečené, není potřeba dlouhých doprovodných článků a postačí krátký popis a čtenář si odnese zážitek a to je přesně to, co dnešní společnost vyžaduje.

„To, co se píše o nějakém člověku či nějaké události, je očividně interpretací, právě tak jako rukodělné vizuální výpovědi, například obrazy a kresby. Fotografie jako by nebyly ani tak výpověďmi o světě jako spíše jeho částmi, miniaturami reality, které si kdokoli může zhotovovat nebo přivlastňovat.“³³

Fotograf tedy nemá být jen informátorem, ale musí se stát umělcem a snažit se předat svůj osobní pohled, protože jedině tak může vzniknout opravdová výpověď, která čtenáře zasáhne, zaujme. Interpretuje-li událost ze svého pohledu, dochází ale nutně k „manipulaci“ realitou a není zaručena automaticky pravdivost, což je ale velký problém, protože fotografie je do jisté míry stále považována za objektivní dokument a člověk má tendence jí věřit.

3.1.2 PRODUKTOVÁ A REKLAMNÍ FOTOGRAFIE

Digitální snímky je možno velice dobře upravovat a měnit díky dnešním softwarovým možnostem a vytvářet tak mnohdy neexistující realitu. Toho se hojně využívá v reklamě, kde jak produkty, tak lidé vypadají více či méně odlišně od skutečnosti s cílem manipulovat s koncovým recipientem. Cílem je vyvolat zájem, ať už tím, že reklama šokuje nebo provokuje, nadchne, potěší oko svým dokonalým zpracováním nebo rozesměje i za cenu zjevné nereálnosti. Bez úprav se dnes neobejdou žádné fotografie v časopisech, novinách ani na internetu. Módní fotografie pomocí šikovných programů a nástrojů umí upravit nejen povrch těla modelky, ale i jeho tvary stejně jako při fotografování jídla – foodstyling se fotografie neobejdou například bez barevných korekcí.

---

³³ SONTAG, Susan. *O fotografii*. Praha 2002. str. 10

Jak píše Vančát ve své stati „*Změnily nové technologie výtvarnou výchovu?*“³⁴ ukazuje se, že představa univerzální platnosti fotografie, „jako otisku“, jako faktoru sjednocujícího pohled na svět objektivitou jeho zachycení, je jenom zbožné přání.

---

³⁴ VANČÁT, J. Změnily nové technologie výtvarnou výchovu?. In. *Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií II: sborník příspěvků*. Olomouc 2012. str. 148-153

4 VÝTVARNÁ VÝCHOVA A MÉDIA

Spotřební společnost nás naučila přijímat média jako hotové produkty spontánně, automaticky, aniž bychom se pokoušeli více zkoumat a pochopit jejich obsah. Člověk se tak stal pasivním příjemcem informací a z tohoto důvodu je velice důležité vést žáky k aktivnímu přístupu k médiím, k jejich zkoumání a pochopení jejich významu, fungování a struktury, což si ale vyžaduje míti aktivní zkušenost s jejich tvorbou a způsobem vyjadřování. Aby se žáci nestali pouhými pasivními pozorovateli současné a všudypřítomné vizuální kultury, ale naopak byli schopní analyzovat obsahy vizuálních a mediálních informací, vnímat a interpretovat, je důležité jim umožnit především tvořit, a to je úkolem výtvarné výchovy.

„Nesmírně prospívá fotografie nejen malíři a rytci, ale i sochaři a staviteli, sloužíc k umělecké výchově nejširších kruhů. Ne snad proto, že by malířství nebo rytectví chtěla vytlačit z jejich práv a sídel, nýbrž naopak tím, že rozšiřuje díla jejich způsobem nejvydatnějším a nejpříznivějším, pomáhá buditi smysl pro ně a usnadňuje pochopení jejich jak historické, tak estetické.“³⁵

Riziko a strach spojený s propojením médií a výtvarné výchovy je založen na obavě z potlačení tradičních výtvarných technik a postupů. Jak však uvádí Marshall McLuhan v knize³⁶ *Jak rozumět médiím*, proces médií postupuje tak, že každá předcházející forma je zahrnuta do nové a aktualizovaná v kontextu vývoje nových technologií. Každá nová forma si proto vyžaduje alespoň částečné seznámení a znalost formy předcházející.

„Cílem dnešní výtvarné výchovy není naučit žáky jen kreslit a malovat, ale pracovat s koncepty současného světa a umět jejich prostřednictvím reálně komunikovat.“³⁷

³⁵ HOSTINSKÝ, O. *Fotografie a malířství*. (1905). Československý spisovatel, Praha 1956, s. 528 - 533. In KUNEŠ, A., POSPĚCH, T. *Čítanka z teorie fotografie*. Opava 2003.

³⁶ MCLUHAN, Marshall. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. Praha 1991.

³⁷ PAVLIKÁNOVÁ, M. Nově výzvy výtvarnej výchovy v multimedialnom prostredí In. *Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií II: sborník příspěvků*. Olomouc 2012

Vzdělávací obsah výtvarné výchovy je orientovaný tak, aby se žáci nestali pouhými bezbrannými pozorovateli současné vizuální kultury, ale aby se naučili vnímat, interpretovat a tvořit nejen v oblasti umělecké, ale i v současné každodenní vizuální produkci, která nás všude kolem obklopuje. Žáci by se měli naučit vědomě analyzovat obsahy vizuálních a mediálních informací, které jsou jim servírovány dnešní vizuální společností. V tom tkví důležitost propojení mediální a výtvarné výchovy. Mediální výchova má za úkol žáky seznamovat a učit je porozumění soudobé vizualitě a schopnostem ji aktivně hodnotit, zatímco výtvarná výchova by měla žákům umožnit vlastní, přímou práci s digitální fotografií a médii obecně.

4.1 DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ

Ve výtvarné výchově je velký potenciál pro práci s digitální fotografií. Není se třeba obávat, že by ohrozila klasické výtvarné techniky a tvořivý proces. Naopak ho může obohatit a případně „upgradovat“ klasické techniky. Fotoaparát je jedním z prostředků, který výtvarná výchova nabízí, tedy stejně jako tužka nebo štětec podněcuje ke kreativní činnosti, vnímání a poznávání světa i sebe sama. Z pohledu cílů dnešní současné výtvarné výchovy není tak důležité, jakou formou se žák vyjádří, ale k čemu dospěje během tvůrčího procesu. Svým výběrem a zařazením některého vizuálně obrazného vyjádření do nových kontextů ho vlastně laborováním a tvořivým zpracováním interpretuje. Tímto způsobem mu dává nový informační rozměr, nový význam v procesu komunikace, čímž vytváří nové vztahy. Učí se dívat, kriticky myslet, vytvářet si vlastní názor, vlastní vkus a autentický vztah ke světu, který není založený na konzumní společnosti.

„Jestli však má výtvarná výchova dnes nějaký naléhavý úkol, je to právě toto, naučit žáky zrelativizovat fotografický obraz a naučit každý subjekt/individuum, jak využívat toto médium k legitimní sociální diskusi“.³⁸

Digitální fotografie a všechny elektronická média jsou stále dominantnějším prostředkem komunikace a velká část jejich výstupů patří do vizuální kultury, je

³⁸ VANČÁT, J. *Změnily nové technologie výtvarnou výchovu?*. Olomouc, 2012. s. 148-153

nutné se jimi zaobírat i ve vztahu k výtvarným vyjadřovacím prostředkům. Mladá generace se přirozeně přizpůsobuje nejnovějším trendům současných médií. Proto je důležité se jimi zaobírat i ve výtvarné a mediální výchově, které k nim mají nejbližší ze všech vzdělávacích předmětů.

Schopnosti spojené s používáním medií v běžném životě jsou a budou stále více naprostou samozřejmostí a to nejen pro pracovní účely. Jelikož se bez médií dnešní člověk neobejde a děti v tomto prostředí vyrůstají, jsou pro ně média - fotografie asi nejpřitažlivějším prostředkem k sebevyjádření. Existuje nespočet aplikací a programů na počítačích i v mobilech, díky kterým mají žáci mnohem větší možnost se vyjadřovat. Díky snadnému ovládnutí a relativní nenáročnosti na dovednosti, jsou pro žáky velmi atraktivním prostředkem, oproti tradičním postupům, které vyžadují mnohem více času i ovládnutí výtvarné techniky. Rychlost zpracování a v případě mobilních telefonů i jejich bezprostřednost, mohou žáky podněcovat k vnímavosti i v běžném životě, kdy jim umožňují komunikovat, poznávat, zkoumat, experimentovat beze strachu z nenapravitelné chyby a nutnosti začínat od začátku. Digitální fotografie umožňuje bezpočet opakování, korekcí, úprav a pomáhá tak bourat překážku tvořivosti, která často brání v svobodném a kreativním způsobu vyjadřování v době, kdy si žáci dostatečně nevěří a naopak kritičnost k vlastní tvorbě, strach z neúspěchu apod. způsobí, že ztrácí chuť se výtvarně vyjadřovat.

5 DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PLÁNU

Rámcový vzdělávací program je pro školy závazný kurikulární dokument, který vznikl v souladu s novými principy vzdělávacího systému. Je zakotven v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ve znění pozdějších předpisů. Spolu s Národním programem vzdělávání tzv. Bílou knihou tvoří státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů. Na školní úrovni jsou to pak školní vzdělávací programy (ŠVP), které si vytváří každá škola sama podle zásad uvedených v příslušném RVP.

Digitální fotografie je brána jako součást tzv. nových médií, případně i digitálních médií. Samostatně nebo jako jejich součást se objevuje v rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia, v oblasti Informační a komunikační technologie (ICT), v předmětu Výtvarná výchova a také v průřezovém tématu Mediální výchova. V RVP pro střední odborné vzdělávání ji nalezneme v oborech Multimediální tvorba, Užitá fotografie a Fotograf. Dále pak v RVP pro Základní umělecké školy v rámci Výtvarného oboru a Multimediální tvorby.

5.1 DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE NA GYMNÁZIU

Závazným kurikulárním dokumentem na státní úrovni pro gymnázia je Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (dále jen „RVP G“).

Digitální fotografie je součástí snad všech předmětů, ale nikde dostatečně, leda na středních odborných školách. Jak je patrné i z RVP, lze ji zakomponovat do více předmětů. V předmětu Informační a komunikační technologie (dále jen „ICT“), se pedagogové nejvíce zabývají digitální fotografií v rámci práce s grafickými editory a jinými počítačovými programy. Předmět výtvarná výchova je při výuce fotografie zaměřen spíše na tvorbu samotné fotografie, práci se světlem, kompozicí, barvou nebo na využití fotografie v jiných výtvarných dílech např. v koláži. V průřezovém tématu Mediální výchova se objevuje digitální fotografie jako součást médií – internetu, časopisů, novin, reklam a podobně a jde v ní především o to, vysvětlit žákům principy vzniku a fungování médií a pomoci jim se v mediálních sděleních

orientovat, nepodléhat manipulaci a nebýt jen jejich bezmyšlenkovitým konzumentem – dosáhnout mediální gramotnosti.

5.1.1 INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE

Vzdělávací obor ICT má jako primární cíl dosáhnout znalostí a dovedností nezbytných k využití digitálních technologií a prohlubovat schopnost tvůrčím způsobem využívat informační a komunikační technologie, informační zdroje a programy s cílem dosáhnout lepší orientace v narůstajícím množství informací.³⁹ Předmět ICT by měl vytvářet žákům prostor pro kreativitu, seberealizaci i učit týmové spolupráci. Na několika místech se v RVP G v ICT objevuje zásadní pojem tvořivost, který se dá považovat za mezipředmětové pojítko s výtvarnou výchovou.

„Cílové zaměření vzdělávací oblasti ICT:

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

*„**tvůřivému** využívání spektra možností komunikačních technologií a jejich kombinací k rychlé a efektivní komunikaci“*

*„využití možností výpočetní techniky a internetu k poznávacím, estetickým a **tvůrčím** cílům ...“⁴⁰*

Vzdělávací obsah ICT je rozdělen na tři části: *Digitální technologie, Zdroje a vyhledávání informací, komunikace a Zpracování a prezentace informací*. Spojení s digitální fotografií lze objevit v každé z nich, přímá zmínka o digitální fotografii zde není, ale zmiňuje se o oblasti blízké Výtvarné výchově a práci s digitální fotografií.

*„**digitální svět** – digitální technologie a možnosti jejich využití v praxi*

***údržba a ochrana dat** – správa souborů a složek, komprese...zálohování dat“⁴¹*

---

³⁹ BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha 2007. str. 62

⁴⁰ Ibid. str. 63

⁴¹ Ibid. str. 64

„publikování – formy dokumentů a jejich struktura, zásady grafické a typografické úpravy dokumentu, estetické zásady publikování

aplikační software pro práci s informacemi – textové editory,..., grafické editory,... multimédia, modelování a simulace, export a import dat“⁴²

Zahrnuje tak do výuky pro digitální fotografie nezbytnou práci s grafickými editory, učí žáky hlavním zásadám práce s úpravou jak textu, tak obrazu v dokumentech i na internetu. A neopomíná ani důležitou součást, jakou je správa, třídění a zálohování dat (fotografických snímků).

ICT tedy vytváří technické zázemí pro tvorbu digitální fotografie a základ pro práci s grafickými editory. Žáci mají možnost seznámit se s druhy grafiky, formáty souborů, importem a exportem dat (mj. z fotoaparátu).

Je zde ale i vyzdvihnuta hodnota samostatné tvorby, i když není tak podstatná, jako ve výtvarné výchově, kde je kreativní pojetí hlavním požadavkem. Pro výuku digitální fotografie má předmět ICT hodnotu především v získání a zažití technických dovedností a vědomostí, které mohou být následně využity a aplikovány pro tvorbu. Čím lépe žáci pochopí, jak fungují jednotlivé funkce programů, tím méně hrozí nevědomé, samoučelné hraní si s programy a náhodné „klikání“ bez tvůrčího záměru a představy, jak by mělo výsledné dílo vypadat.

Problémem je omezené množství vyučovacího času a to jak v celkovém pojetí všech předmětů, tak v předmětu ICT, kterému je i přes jeho důležitost věnováno minimum hodinových dotací.

5.1.2 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Mediální výchova je v RVP G zařazena jako průřezové téma a lze ji na školách realizovat několika způsoby. (Viz. příloha č. 2) Školám je ponechána volnost v tom, jaký model si zvolí s podmínkou, že musí být do ŠVP zahrnuty všechny tematické okruhy tématu. Mediální výchovu je možné vyučovat jako samostatný předmět, věnovat jim samostatné projekty, besedy, kurzy, semináře apod., nebo ji lze zahrnout do jiných předmětů.

---

⁴² BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha 2007. str. 65

Hlavním cílem Mediální výchovy je naučit žáky, aby se „*dokázali co nejsamostatněji orientovat v mediální nabídce*“ a byli vybaveni poznatky a dovednostmi, které jim umožní orientovat se v masové mediální produkci, využívali ji, ale nepodléhali jí, aby dosáhli tzv. „mediální gramotnosti“.⁴³

K dosažení mediální gramotnosti přispívají dvě činnosti. První z nich je teoretická, potřebná k pochopení toho, jak média fungují a jaký, a na co všechno mají vliv. Druhá činnost je praktická, kdy si žáci sami zkusí tvořit mediální sdělení. RVP G pojmenovává tyto základní oblasti, jako vědomostní a dovednostní.

Podle RVP G má mediální výchova nejbližší ke vzdělávacím oborům, jako je Český jazyk a literatura, Dějepis nebo Občanský a společenskovědní základ. Velké příležitosti k zařazení mediální výchovy do výtvarné výchovy, byť to RVP G nezmiňuje, je právě výuka digitální fotografie, zvláště v té produktivní rovině, kde je velký tvůrčí potenciál a prostor pro individuální vyjádření. Stejně se však mediální výchova nemůže vyhnout kontaktu s digitální fotografií v receptivních činnostech, jelikož je přítomna v médiích na každém kroku.

Pokud studujeme přínosy průřezového tématu MV k rozvoji osobnosti žáka, lze si lehce místo „*médií, symbolů a informací*“ dosadit do textu digitální fotografii, aniž by to působilo nepatřičně.

Např.:

„rozvíjet kritický odstup od podnětů přicházejících z (mediálních) fotografických - obrazových produktů (tedy rozvíjet schopnost přijímat a zpracovávat (mediální) fotografické produkty s vědomím toho, jak jsou konstruovány a s jakým komunikačním záměrem jsou nabízeny na trhu);⁴⁴“

nebo dále:

„naučit se vyhodnocovat kvalitu a význam (informačních) obrazových - fotografických zdrojů“⁴⁵

„osvojit si postupy racionálního a kontrolovaného nakládání se (symbolickými) obrazovými - fotografickými obsahy“

---

⁴³ BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G. Praha 2007. str. 77*

⁴⁴ Ibid. str. 79

⁴⁵ Ibid. str. 79

Učivo mediální výchovy je dále rozděleno do tematických okruhů, které zahrnují jak produktivní, tak receptivní složky, které se navzájem prolínají. Jde o okruh s názvem Media a mediální produkce, který se zabývá historií, fungováním, strukturou a prací v médiích. Dále okruh Mediální produkty a jejich významy, kde se dozvíme o druzích mediálních produktů, formátech a způsobech mediálního sdělení a navrhuje tvůrčí způsob, jak si informace zapamatovat a to pomocí přípravy vlastního mediálního sdělení (reklamní kampaně, časopisu, článku). Další tři okruhy rozebírají účinky a vliv médií na společnost i jedince, jejich roli v dnešním světě, význam aktivního přístupu k mediální produkci a zamýšlí se nad zažitými stereotypy a nekritické konzumaci médií a jejich vlivu na každodenní život.

V RVP G v rámci Mediální výchovy se nenachází doslovná zmínka o digitální fotografii, ale prakticky je přítomná v celém tématu. Jelikož je digitální fotografie jedním ze základů médií, nachází se v téměř všech druzích mediálních produktů, ať už jsou to noviny, časopisy, internetové stránky nebo součást televizního vysílání.

Mezipředmětové spojení s výtvarnou výchovou je zřejmé a přímo se nabízí témata práce s reklamou nebo reportáží.

Byť Mediální výchova v RVP G obsahuje i produktivní složku, je zaměřena především na teoretickou neméně důležitou součást digitální fotografie, kdy jde především o fotografii jako výsledný produkt a její působení na lidi, předávané poselství, ať už „pravdivé“ nebo zkreslené a dopad na náš život a fungování společnosti.

5.1.3 VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Vzdělávací obor v RVP G v oblasti *Umění a kultura* je kromě *Hudebního i Výtvarného oboru*. Tyto obory jsou zařazeny jako povinná součást vzdělávání do 1. a 2. ročníku čtyřletého cyklu (6. a 7. ročníku osmiletého cyklu a 4. a 5. ročníku šestiletého cyklu), přičemž žák si volí jako povinný jeden z oborů.⁴⁶ Cíly a obsahem *Výtvarného oboru* v RVP G navazuje na VO v RVP ZV a to tak, že „vede žáka k uvědomělému užívání vizuálně obrazných prostředků na úrovni smyslových dispozic a na úrovni subjektivně osobnostní a sociální.“

---

⁴⁶ *Národní ústav pro vzdělávání* [online] 2011 – 2016 [cit. 2016-06-10] Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/uv>

Obsah *Výtvarného oboru* je rozdělen do dvou okruhů, které představují Obrazové a znakové systémy a Znakové systémy výtvarného umění. (Viz. příloha č. 3)

Učivo okruhu Obrazových znakových systémů je založeno na poznání, komunikaci a interakci s vizuálně obrazným vyjádřením a jeho uplatněním. Student by se měl dostat do role tvůrce, vnímatele i interpreta. Tento okruh má mnoho společného s Mediální výchovou, jen místo o médiích se zde mluví o vizuálně obrazném vyjádření a je zde zdůrazněno osobní místo studenta ve světě.

V této části RVP G je doslovně zmíněna i fotografie: „*Při tvorbě využívá vizuálně obrazná vyjádření vlastní, umělecká i uplatňovaná v běžné komunikaci (včetně užití dostupných technologických prostředků, jako je fotografie, video, film, ICT).*“⁴⁷

Druhý okruh se zabývá Znakovými systémy výtvarného umění a jde zde především o studentovu tvorbu a účast na uměleckém procesu, reflektování svých zkušeností, zážitků a postojů a na základě získaných poznatků z výtvarného umění „*uvádí do vztahů jak s aktuálními i historickými uměleckými výtvarnými projevy, tak s ostatními vizuálně obraznými vyjádřeními, uplatňovanými v běžné komunikaci.*“⁴⁸

Obsah vzdělání je realizován prostřednictvím tvůrčích činnosti založených na propojení tvorby, recepce a interpretace. Učivo druhého okruhu se zaměřuje na experimentování, dějiny kultury a historický vývoj umění, podstatný k porozumění současné vizuální kultuře. I tento okruh zmiňuje fotografii v rámci podrobně rozepsaného třetího bodu učiva Vývoj uměleckých vyjadřovacích prostředků:

„*chápaní vztahů předmětů a tvarů v prostoru (Cézanne), celistvost a rozklad tvaru (analytický kubismus), povrch a konstrukce (syntetický kubismus, konstruktivismus, geometrická abstrakce), vytváření iluze prostoru, objemu a pohybu (antická mimezis, fotografie, film)*“⁴⁹

Jelikož je digitální fotografie nové médium, tak můžeme přidat další citace, kterých je součástí:

---

⁴⁷ BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha 2007. str. 51

⁴⁸ Ibid. str. 51

⁴⁹ Ibid. str. 55

„-proměnlivost obrazu v čase (futurismus, nová média), proměnlivost tvaru (animovaný film, nová média), pohyblivé stanoviště diváka a změny úhlu vidění (umění akce, nová média), časoprostorové chápání a proměna kvalit (kubismus, nová média...

- požadavek a meze obecné srozumitelnosti, vliv reklamy, masovost a autenticita projevu (pop-art, televize, nová média – akční umění, postmodernismus), citace a metaznak (postmodernismus), moduly a jejich spojování, rekombinace, struktury (umění nových médií)“⁵⁰

Digitální fotografie a digitální technologie obecně, jsou jako součást tvůrčího procesu rozhodně součástí výtvarné výchovy a byť v minulosti panovala určitá nedůvěra k digitálním technologiím ve výtvarné výchově, díky RVP je její přítomnost ve výuce již bez diskuze. Autoři v RVP G, jak je patrné v citacích výše, výslovně zdůrazňují využití nových médií tak, aby nemohly být opomenuty a vynechány z výuky.

RVP G zdůrazňuje vedení žáků k tvůrčím činnostem, obsahujícím schopnost vnímání, interpretace a tvorby vizuálně obrazných vyjádření. Digitální fotografie je ideálním prostředkem k výuce, a byť je to „jen“ stroj- aparát, v ruce studenta, který zná svůj tvůrčí záměr a ví, jak s ním zacházet, stává se fotoaparát prostředkem, stejně jako štětec v ruce malíře.

5.2 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY

U základního uměleckého vzdělávání platí stejný systém kurikulárních dokumentů jako u gymnázií, jen je vydaný speciální Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělání (dále jen „RVP ZUV“), na jehož základě si každá škola vytváří vlastní školní vzdělávací plán. Vzdělávání na ZUŠ zahrnuje hudební, taneční, literárně-dramatický a výtvarný obor a má podobu dlouhodobého, systematického a komplexního studia.⁵¹

Vzdělávání probíhá nejdříve od 5 let (přípravné studium) a pak ve dvou stupních.

---

⁵⁰ BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha 2007. str. 51

⁵¹ BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha 2010. str. 11

I. stupeň je sedmiletý, II. stupeň je čtyřletý, dále je ještě možnost vzdělávání s rozšířeným počtem vyučovacích hodin nebo studium pro dospělé.

Digitální fotografii, jakožto prostředek k umělecké tvorbě, je podle RVP ZUV možno zahrnout do výuky dvou oborů na Základní umělecké škole a to v rámci Výtvarného oboru a Multimediální tvorby.

5.2.1 VÝTVARNÝ OBOR

Výtvarný obor je zaměřen na výtvarnou činnost a umění. Měl by žákovi nabízet možnost svobodné tvorby, učit se vyjadřovat výtvarně k dění a okolnímu světu, rozumět a naučit se používat výtvarné znaky k sebevyjádření. Žák by měl vnímat důležitost vlastní tvorby jako součást osobního naplnění a rozvíjet své výtvarné dispozice, jakými jsou vnímání, myšlení, vyjadřování, představivost, estetické cítění a tvořivost. Studenti by měli být schopni porozumět výtvarnému jazyku a výtvarnému umění a vědomě používat výtvarný jazyk, materiály a nástroje.⁵²

Vzdělávací obsah výtvarného oboru je členěn na dvě oblasti Výtvarná tvorba a Recepce a reflexe výtvarného umění. Princip je stejný jako v RVP G, kdy se dají tyto oblasti zjednodušit na pojmy produktivní a receptivní činnosti. (Viz. příloha č. 4)

Oblast Výtvarná tvorba se váže k vlastnímu výtvarnému projevu žáka, k samotné tvorbě a prostředkům k jejich uskutečnění.

V očekávaných výstupech 7. ročníku I. stupně je zmínka související s digitální fotografií a to o využití moderních technologií ve výuce.

„žák využívá základní techniky vizuálně obrazného sdělení, prostorových činností včetně objektové a akční tvorby s využitím klasických i moderních technologií“

I ostatní očekávané výstupy korelují s digitální fotografií a její použití při výuce může být naplněním obsahu Výtvarné tvorby, jen není důvod ji zde vyzdvihovat, protože stejně jako se vztahují k digitální fotografii, dají se aplikovat i na ostatní výtvarné prostředky.

---

⁵² BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha 2010. str. 37

Vzdělávací oblast Recepce a reflexe výtvarného umění se soustřeďuje na seznámení s historií umění, důležitými pojmy výtvarného umění, orientaci v jeho vývoji a schopnost použít tyto vědomosti k vlastním cílům. Výslovně zde digitální fotografie není zmíněna, ale jelikož je její význam pro lidstvo a umění neopominutelný a nelze se jí při výuce vyhnout, můžeme jí považovat i za součást této vzdělávací oblasti.

V rámci kapitoly Podmínky vzdělávání v oddílu materiálně-technické, bezpečnostní a hygienické podmínky, je zmíněn požadavek na „*informační a komunikační techniku a další pomůcky umožňující realizaci vzdělávacích obsahů v plném rozsahu*“⁵³, která by mohla být dalším argumentem pro učitele, kteří by rádi rozšířili vyučování i o výuku digitální fotografie, a jejichž ředitelé ještě nejsou přesvědčeni o nutnosti rozšíření potřebného technického zázemí.

5.2.2 MULTIMEDIÁLNÍ TVORBA

V RVP ZUV tvoří Multimediální tvorba samostatný segment, který je považován za prostředek umělecké tvorby využívající digitální technologie a jehož výsledkem je multimediální produkt. Není zařazen do žádného uměleckého oboru ZUŠ a pohlíží se na něj jako na možný spojovací článek mezi ostatními uměleckými obory na ZUŠ. (Viz. příloha č. 5)

RVP ZUV vymezuje realizaci dvěma způsoby a to jako samostatné studijní zaměření v rámci jednoho uměleckého oboru nebo jakožto integrované studijní zaměření s dominancí hlavního oboru.

Jelikož RVP blíže nevymezuje učivo, jako v jiných oborech, nelze specifikovat roli digitální fotografie pro tento okruh, ale co je důležité, že autoři vyzdvihli a zdůraznili že: „*Při vlastní realizaci multimediální tvorby v ŠVP je vždy nezbytnou podmínkou používání digitálních technologií ve výuce.*“⁵⁴ Tedy i digitální fotografie stává se nezbytnou součástí výuky a měla by být zahrnuta do školních vzdělávacích plánů.

---

⁵³ BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha 2010. str. 41

⁵⁴ Ibid. str. 54

5.3 STŘEDNÍ ODBORNÉ ŠKOLY

S digitální fotografií se můžeme kromě RVP pro gymnázia a základní umělecké školy setkat i v RVP pro odborné střední školy a to konkrétně v oborech Fotograf (poté i v nástavbovém studiu), Užitá fotografie a média a Multimediální tvorba. Všechny zde popisované obory mají společný základ ve vzdělávacích oblastech Jazykové, Společenskovední, Přírodovědné, Matematické a Estetické vzdělávání, vzdělávání v ICT, Ekonomické a Vzdělávání pro zdraví. Dále pak je součástí každého oboru odborné vzdělávání, které zahrnuje specifické obsahové okruhy, většinou blízce související s digitální fotografií, a proto si je v následujících řádcích představíme. Jejich obsah je součástí příloh.⁵⁵

5.3.1 RVP PRO OBOR VZDĚLÁNÍ FOTOGRAF

Stejně jako v RVP G souvisí i zde s digitální fotografií výuka ICT, k tomu jsou navíc přidány odborné obsahové okruhy Fotografické přístroje a zařízení, Fotografické standartní situace, Fotografické technologie a materiály a Digitalizace ve fotografii. (Viz. příloha č. 6) Okruhy jsou podrobně zpracované a obsahují téměř vše, co je potřeba k práci s fotoaparátem. Jedinou nevýhodou by mohla být absence průřezového tématu Mediální výchova, kde se řeší dopad mediálních sdělení, tedy i digitální fotografie, na společnosti i jedince.

5.3.2 RVP PRO OBOR VZDĚLÁNÍ UŽITÁ FOTOGRAFIE A MÉDIA

Oproti předchozímu oboru se liší oborovým obsahem Umělecko-historická a výtvarná příprava, který je zde navíc. (Viz. příloha č. 7) Zaobírá se teorií umění, výtvarnou tvorbou, historickým kulturním vývojem, písmem a analýzou uměleckých děl. Svou koncepcí tak připomíná vzdělávací oblast Recepce a reflexe výtvarného umění z RVP ZUV. Další odborným obsahovým okruhem je Technologická a technická příprava, zaměřená na technické základy fotografie a okruh Fotografická tvorba,

---

⁵⁵ *Nová soustava oborů vzdělání poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou.* [online] [cit. 2016-06-26] Dostupné z: http://zpd.nuov.cz/celkove_lm.htm

specializující se na vývoj fotografie, její dopad na společnost, samotnou tvorbu a finální zpracování fotografie.

5.3.3 RVP PRO OBOR VZDĚLÁNÍ MULTIMEDIÁLNÍ TVORBA

Stejně jako předchozí obor i obor Multimediální tvorba v odborné části obsahuje okruh Umělecko-historická a výtvarná příprava s téměř totožnou náplní. (Viz. příloha č. 8) Obsahový okruh Technologická příprava se zaměřuje na počítačový software, digitální technologie, programy pro 2D i 3D tvorbu, digitální fotografii a polygrafii, tvorbu webových stránek a využívání audiovizu a animace. Okruh Navrhování a realizace se věnuje tématům, jako je tvorba návrhů pro multimediální výstupy, design a webdesign, reklama a fotografování. Hlavními body jsou výrazové prostředky, řešení a skladba fotografického obrazu, fotografické žánry a princip fungování digitálního fotoaparátu.

Všechny tyto RVP mohou být inspirací i pro ZUŠ a jejich ŠVP, které pak mohou žáky lépe připravovat a vybavit je potřebnými základy v případě, že by se rozhodli pro studium na některém z těchto oborů. Stejně tak i učitelům na jiných školách, ať už na základní škole nebo na gymnáziích, se mohou tyto materiály stát inspirací pro jejich výuku.

5.4 SROVNÁNÍ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ

„Klíčové kompetence představují soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a budoucí uplatnění v životě.“⁵⁶

V následující tabulce jsou pro ilustraci přehledně vybrány klíčové kompetence jednotlivých škol a oborů. RVP G uvádí šest vzájemně se prolínajících kompetencí, které jsou považovány za podstatné pro studium na gymnáziu. Jedná se o kompetenci k učení, k řešení problémů, kompetenci komunikativní, sociální a personální, občanskou a kompetenci k podnikavosti. Téměř totožné klíčové kompetence obsahují

---

⁵⁶ BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha 2007. str. 8

RVP jednotlivých oborů SOV. Liší se pouze v kompetenci občanské, která je obohacená o kulturní povědomí, kompetenci k podnikavosti, ta je rozvedena na kompetenci k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám a navíc, oproti gymnáziu, obsahuje kompetence matematické a kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi.

Porovnáme-li klíčové kompetence středních škol se základní uměleckou školou, můžeme si všimnout, jaká oblast zájmu je na ZUŠ vyzdvížena. RVP ZUV zmiňuje 3 klíčové kompetence, které se podobají kompetenci komunikativní, sociální a personální a občanské. Místo kompetence komunikativní se jedná o kompetenci k umělecké komunikaci, sociální a personální kompetence je přejmenována na osobnostně sociální a místo občanské kompetence, je podobně jako v RVP SOV, zmíněna kompetence kulturní.

V kontextu digitální fotografie je důležité zamyšlení nad absencí kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi, které jsou zahrnuty v RVP SOV a v RVP G chybí. Jelikož je součástí výuky na gymnáziích Mediální výchova, logicky by i tato kompetence měla být součástí, stejně jako využívání prostředků ICT. V samotném podrobnějším popisu této kompetence v RVP SOV je zmíněn kritický přístup k informacím a mediální gramotnost, což potvrzuje logiku získání této kompetence při studiu Mediální výchovy. Paradoxem je fakt, že RVP SOV neobsahuje průřezové téma ani předmět Mediální výchova ani žádný jiný předmět s podobným obsahem, takže vzniká situace, kdy se na gymnáziích vyučuje Mediální výchova bez očekávání získání příslušné kompetence a na středních školách, kde výuka Mediální výchovy neprobíhá, se tato kompetence očekává.

Jediná zmínka o informačních technologiích je v RVP G v rámci kompetence komunikativní, kde je požadavek na každého žáka informační technologie efektivně využívat. Dále se zmiňuje i o využívání „*prostředků komunikace..., včetně symbolických a grafických vyjádření informací různého typu*“⁵⁷. I tady lze vytušit spojitost s digitální fotografií stejně jako v části Kompetence k podnikavosti, kde je od žáka očekávána vlastní „iniciativa a tvořivost“.

V klíčových kompetencích RVP ZUV nejsou konkrétně zmíněny ani digitální technologie ani fotografie.

---

⁵⁷ BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha 2007. str. 10

Odborné kompetence všech tří oborů jsou naopak vynikající inspirací pro tvorbu ŠVP i výuku. Zmiňují digitální fotografii na několika místech a nezapomínají ani na úpravy fotografie a její další uplatnění. Překvapivá je tedy nepřítomnost výuky Mediální výuky na těchto středních odborných školách. Právě tito žáci jsou nejvíce vystaveni rizikům medií a oni budou ti, kteří budou vytvářet nová mediální sdělení, a bez vědomé znalosti mechanismů fungování médií a jejich vlivu na člověka, se mohou hodně spálit dřívě, než se k mediální gramotnosti dopracují sami.

Tabulka 1 Srovnání klíčových kompetencí jednotlivých škol a oborů

RVP G	ZUŠ	RVP SOV společné pro všechny obory	RVP SOV Fotograf	RVP SOV Užitá fotografie a umění	RVP SOV Multimediální tvorba
k učení		k učení	používat fotografické přístroje a volit adekvátní druh techniky pro různé oblasti fotografie	ovládat základy výtvarné užití tvorby	ovládat základy výtvarné užití multimediální tvorby
k řešení problémů		k řešení problémů	fotografovat a zhotovovat snímky v různých oblastech fotografie	realizovat v požadované kvalitě finální produkt podle vlastních nebo předložených výtvarných návrhů	provádět činnosti související s multimediální tvorbou webdesignu, 2D a 3D grafiky, statických i pohyblivých digitálních záznamů
komunikační	k umělecké komunikaci	komunikační	vhodné materiály a odpovídající zpracovatelské postupy, používat laboratorní techniku a chemické lázně při zpracovávání fotografického materiálu		
sociální a personální	osobnostně sociální	personální a sociální	zhotovovat digitální záznamy obrazu a upravovat je pomocí počítače, přenášet je na vhodný nosič, ovládat konečnou výrobu fotografií		
občanskou	kulturní	občanské kompetence a kulturní povědomí	dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci	dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci	dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci

5 DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PLÁNU

k podnikavosti		k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám	jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje	jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje	jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje
		matematické	usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb	usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb	usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb
		využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi			

6 VÝUKA DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE NA ŠKOLÁCH

Práce s digitální fotografií je velice důležitá. V dnešní době je to neopomenutelná a možná i nejpoblárnější a nejvyužívanější forma umění. Fotografují děti již od batolecího věku až po seniory. V podstatě každý, kdo vlastní mobilní telefon, má k dispozici i fotoaparát. Téma digitální fotografie je velice široké, aktuální a v rámci obecného vzdělávání těžko uchopitelné. Jak jsme si v předchozích kapitolách ukázali, se zařazením do výuky to není jednoduché a spíše se blíží chaosu a výkřikům jednotlivých učitelů s různou aprobací.

6.1 MOŽNOSTI APLIKACE DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE DO VÝUKY

6.1.1 VÝUKA V RÁMCI OBORU

Digitální fotografie je možno vyučovat na středních odborných školách - obor Fotograf nebo Užítá fotografie a média, příp. Multimediální tvorba. Na základních uměleckých školách ji lze zahrnout do výuky výtvarného oboru nebo se jí lze věnovat v rámci multimediální tvorby. Některé ZUŠ již nabízejí žákům samostatný obor - Digitální fotografie, Fotografie, Multimédia nebo Grafické úpravy.

6.1.2 VÝUKA V RÁMCI PŘEDMĚTU

Na gymnáziích ji lze integrovat do předmětů Informační a komunikační technika, Výtvarná výchova nebo Mediální výchova. Jsou i gymnázia, která nabízejí žákům volitelný předmět Fotografie, Digitální fotografie, Digitální fotografie a video, Grafické úpravy a digitální fotografie. Tyto kurzy mají mnoho výhod. Je mnohem více času a možností se digitální fotografii systematicky věnovat a navíc mají studenti možnost si takový předmět zvolit dobrovolně, což jistě pozitivně ovlivní i jejich zájem o výuku. Volitelný předmět s tematikou digitální fotografie je možné zařadit téměř do jakéhokoliv ročníku, jen je nutné podle věku a vospělosti žáků upravit učební osnovy.

6.1.3 VÝUKA V RÁMCI PROJEKTU, KURZU

Pro školy existují různé nabídky kurzů, jako například projekt **PHOTOBASE**, což je podle jejich webu nejrozsáhlejší projekt pro studenty a učitele v oblasti digitální fotografie. Součástí tohoto vzdělávacího projektu je fotografická soutěž PHOTOCONTEST, letní škola fotografování PHOTOCAMP a v sekci PHOTOED nabízí rozšiřující vzdělávání pedagogů základních i středních škol České republiky v oblasti digitální fotografie, včetně příkladů užití ve výuce informačních a komunikačních technologií (ICT).⁵⁸

Další aktuální nabídkou intenzivního studia digitální fotografie je kurz – letní škola digitální fotografie pro studenty ZŠ i SŠ, kterou nabízí FotoInstitut⁵⁹. Kurz má zázemí v Domě fotografů v Kašperských Horách, kde je jak možnost zapůjčení techniky, tak přístup k profesionálnímu ateliéru. Žáci se tak mají možnost se intenzivně věnovat fotografii, vše si vyzkoušet s profesionální technikou pod dohledem zkušených odborníků.

6.2 VÝUKA DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE NA GYMNÁZIU

Na gymnáziích se digitální fotografie nachází někde mezi ICT a výtvarnou výchovou a není často ani zahrnuta do ŠVP. Současné možnosti softwaru nabízejí široké spektrum nástrojů, které dokáží překlenout most mezi informačními technologiemi a výtvarným uměním. I přes to, že se toho mnoho výtvarníků a starších učitelů výtvarné výchovy bojí a jsou k těmto novotám rezervovaní, má výuka určitě smysl a je v dnešní době velice potřebná. Bylo by možné výuku práce s fotografií a grafikou zařadit do ICT, ale vzhledem k její tvořivé a umělecké povaze je příhodnější se jí věnovat ve výtvarné výchově, což je ale problém, právě kvůli neznalostem a chybějící vlastní zkušenosti učitelů s prací v téhle oblasti. Málokdo ze starších učitelů se o tuto problematiku zajímá a vidí potřebu jít s dobou a sám se neustále vzdělávat. Vzdalují se tak žákům a jejich světu a myšlení a činí předmět VV často nudným a ve většině případů absolutně nevyužitelným v praxi. Existuje tu však ještě možnost

⁵⁸ *PhotoBase* [online] 2016 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <http://www.photobase.cz>

⁵⁹ *Termíny kurzu Letní tábor fotografování pro studenty* [online] 2016 [cit. 2016-06-18] Dostupné z: <http://www.fotoinstitut.cz/kurz/61/LSDF-letni-skola-digitalnifotografie>

výuky v rámci průřezového tématu Mediální výchovy, které se však potýká s nedostatkem prostoru a je zaměřena spíše na recepci než na produkci.

Možnosti jak se Digitální fotografii věnovat i na gymnáziu jsou:

1. vytvoření semináře, kurzu nebo kroužku s tímto zaměřením. To udělalo např. Letohradské soukromé gymnázium, Gymnázium Česká Třebová, Arcibiskupské gymnázium v Praze 2, Gymnázium a jazyková škola Zlín, Gymnázium Šternberk, Gymnázium Jihlava. Gymnázium Cheb a další. Žáci tak mají možnost se více a systematictěji dozvědět a naučit více než v rámci ICT, mediální nebo výtvarné výchovy.

2. tvorba tematického celku, který by se zabíral fotografií od počátků – od fyzikálních aspektů, přes významné osobnosti a dějiny fotografie v dějepise, jejich zpracování a úpravu v ICT, fotografování ve výtvarné výchově a jejich vliv a působení v rámci mediální výchovy ⁶⁰

6.3 VÝUKA DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE NA ZUŠ

Výuka digitální fotografie na Základních uměleckých školách není zatím příliš častá, ale postupně prorůstá a nachází si ve výtvarném oboru své uplatnění. I přes to je pro většinu ZUŠ investice do techniky nejspíše příliš náročná a není ani dostatek učitelů, kteří mají zkušenosti s digitální technikou, s fotografií a grafickými úpravami na počítačích. Práce fotografů a grafiků je v dnešní době hojně vyhledávaná a tak není divu, že kdo má schopnosti a znalosti, žíví se touto profesí na plný úvazek a nemá většinou čas ani motivaci jít učit.

Na základě RVP pro ZUV mají ZUŠ v rámci ŠVP možnost zařadit do výuky digitální fotografii integrací do Výtvarného oboru či v rámci Multimediální tvorby. Zatím takových škol není mnoho, ale některé ZUŠ už nabízejí i samostatný obor Fotografie nebo Digitální fotografie, Grafické úpravy, Animace nebo přímo Multimedia (ZUŠ Brno, Choceň, Řevnice, Olomouc, Louny, Kroměříž, Trutnov, Mikulov a tak dále).

---

⁶⁰ ČERNÁ, Z., ČERNÝ, M. *Zpracování digitální fotografie online* [cit. 2017-06-20]. Dostupný z: <http://spomocnik.rvp.cz/clanek/14623/ZPRACOVANI-DIGITALNI-FOTOGRAFIE-ONLINE.html>

Jak velký je zájem o tyto obory ukáže čas, ale mnozí rodiče si jistě uvědomují, jak důležitou součástí života jejich dětí tvoří digitální technologie a spatřují smysl a význam v jejich vzdělávání a aktivní tvorbě.

Většina ŠVP všech oborů výtvarné výchovy má společný základ, hlavně v nižších ročnících. Výběr specializace a práce s médii, digitální fotografií, přichází na řadu až později na II stupni. Což je určitě správně, bereme-li v potaz věk a zralost dětí.

Studijní zaměření Fotografie nebo Multimédia a jim odpovídající předmět, je do výuky zařazen většinou až od 6. ročníku I. stupně, do té doby probíhá výuka podle studijního zaměření Základní výtvarné vzdělávání.⁶¹

Jak by se k problematice digitální fotografie a její výuky měl postavit učitel výtvarné výchovy?

Digitální fotografie se na gymnáziu objevuje jako součást 3 předmětů – ICT, Výtvarné výchovy a průřezového tématu Mediální tvorba, který nemusí být samostatným předmětem. Učitel výtvarné výchovy nemá většinou aprobaci i na výuku ICT, i když v tomto případě by to bylo ideální řešení. Mohl by na práci započatou v hodině VV navázat a propojit tyto dva předměty. Bohužel toto řešení je prakticky neproveditelné, protože VV je v rámci oblasti Umění a kultura volitelným předmětem a žáci, kteří si zvolí Hudební výchovu, by nemohli pracovat současně. Zbývá tedy buď domluva s učitelem ICT ohledně zapůjčení počítačové učebny pro výuku VV, nebo zakomponování konkrétních aspektů digitální fotografie do plánů a osnov a spolupráce mezi pedagogy, těchto dvou předmětů. První varianta je však téměř podmínkou pro kvalitní výuku digitální fotografie. Bez počítače a potřebných programů není možné s fotografií dále pracovat, upravovat, sdílet nebo vytisknout.

Další podmínkou pro výuku fotografie jsou dostupné fotoaparáty. Ideálně DSRL zrcadlovky nebo lepší digitální kompakty alespoň pro část žáků. Náhradou za fotoaparáty se mohou stát i mobilní telefony s integrovaným fotoaparátem, které nejspíše vlastní většina žáků, ale těm, kteří tuto možnost nemají, by měl být učitel schopen zajistit náhradu.

Ohledně Mediální výchovy to má učitel VV jednodušší. Zakomponovat některou z produktivních činností související s Mediální výchovou není složité a ani po technické stránce s tím nemusí být problém. Ten by se mohl vyskytnout zase

---

⁶¹ Ukázka ŠVP (Viz. příloha č. 9) vyučovacího předmětu Fotografie na ZUŠ Miloslava Stibora v Olomouci

v případě potřeby počítačů, které nebývají součástí učeben VV, například při tvorbě časopisu, plakátové reklamy apod.

Na ZUŠ může být největší překážkou pro pedagoga výtvarného oboru, stejně jako na gymnáziu, nedostatek techniky - fotoaparátů a počítačů. Na mnoha ZUŠ má učitel výtvarného oboru k dispozici 1 počítač a 1 fotoaparát většinou určený pro záznam z vernisáží nebo dokumentaci prací žáků. Tento stav se snad brzy změní, jelikož i v RVP ZUV, je v podmínkách vzdělávání zmínka o potřebě zázemí v podobě „*informační a komunikační techniky*“.

7 VÝUKOVÉ METODY VHODNÉ PRO VÝUKU DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE

7.1 KLASICKÉ METODY

Metoda výuky znamená cestu a způsob, jak dosáhnout cíle pedagogických snah. Definováním výukových metod se snažíme popsat a zaznamenat postup výchovně-vzdělávacího působení na žáka a uvědomit si cesty použitelné k dosažení vytyčeného cíle. Je třeba mít stále na paměti, že jde především o obsah a cíl pedagogického procesu a je třeba se snažit využívat výukové metody vhodné k výuce specifického předmětu.

U zkoumání výukových metod vhodných pro zprostředkování informací o digitální fotografii, dojdeme k závěru, že je to stejné jako u všech ostatních výukových oblastí. Některé jsou více vhodné, jiné méně. Některé se dají využít častěji, jiné jen občas. Každý učitel má jiný styl výuky a vyhovují mu jiné metody vyučování a nelze tak říci, které jsou správné a které využívat nejčastěji. Stejně tak není vhodné ustrnout na jednostranném používání metod, protože výsledky nebývají úspěšné. Ideální je uplatňovat různé vyučovací metody, střídat je, kombinovat a nejen dlouhodobě, ale i v rámci vyučovací hodiny.

Klasifikací výukových metod existuje více, zde se zmíníme pouze o klasifikaci podle Josefa Maňáka a Vlastimila Švece. Zajímat se budeme pouze o metody, u kterých můžeme předpokládat použitelnost pro výuku digitální fotografie.⁶²

Z klasických slovních metod je to VYSVĚTLOVÁNÍ nebo PŘEDNÁŠKA, která se použije například při výkladu historie fotografie, popisu fungování a druzích práce s fotoaparátem. Základem pro výuku jsou metody názorně demonstrační. Bez PŘEDVÁDĚNÍ A POZOROVÁNÍ, PRÁCE S OBRAZEM nebo INSTRUKTÁŽE, se výuka digitální fotografie neobejde. Stejně tak se využijí metody dovednostně-praktické jako je NAPODOBOVÁNÍ, MANIPULOVÁNÍ, LABOROVÁNÍ A EXPERIMENTOVÁNÍ, VYTVÁŘENÍ DOVEDNOSTÍ A PRODUKČNÍ METODY. Při výuce se určitě využije i DISKUSE, ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ A SITUAČNÍ METODY, jakožto aktivizující prvky výuky. Využita bude jak FRONTÁLNÍ VÝUKA, tak SKUPINOVÁ A KOOPERATIVNÍ VÝUKA nebo INIVIDUÁLNÍ A INDIVIDUALIZOVANÁ. Zvláštní pozornost by měla být věnována PROJEKTOVÉ VÝUCE.

---

⁶² MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. str. 49

7.2 VÝTVARNĚ PROJEKTOVÉ METODY

Projektová metoda výuky by se dala popsat jako uspořádaný systém, ve kterém spolupracují učitelé i žáci, s tím, že učitel je spíše poradce a dominantní roli v učení má žák a společně směřují k dosažení cíle projektu. Projektová výuka je považována za velmi efektivní způsob vyučování. Je stavěna na faktu, že není tématu, které by mohlo být vyčerpáno během jedné hodiny a je potřeba se mu věnovat déle a strukturovaně tak, aby bylo dosaženo provázaného a vše spojujícího celku.

„Ve větším, logicky zřetězeném celku všechny dílčí náměty vytvářejí různě provázané vrstvy. Proto je v nich obsaženo analytické i syntetické poznání, projevují se silnější citové vztahy a hlubší morální postoje.“⁶³

Pomocí větvení námětu a dalšího hlubšího zkoumání, se tak žáci dostávají blíže k podstatě a smyslu, a tím i k určité výrazové kvalitě. Díky návaznosti hodin a jejich myšlenek mají žáci možnost pronikat více pod povrch a poznávat svět, i sami sebe, v logických a srozumitelných souvislostech.

Tato metoda využívá kromě výtvarných projektů i výtvarných řad. Výtvarné řady jsou útvary, krátké a srozumitelné, které se skládají z několika na sebe navazujících kroků. Výtvarné projekty se skládají z těchto výtvarných řad a vytvářejí tak přehlednou stavbu projektu.⁶⁴

Tento způsob výuky je velmi dobře aplikovatelný při výuce digitální fotografie. Je možné vytvořit projekt v jednom předmětu a po domluvě s ostatními pedagogy, se tématu věnovat i v rámci předmětů jiných. Stejně tak i ve výtvarné výchově na gymnáziích nebo výtvarném oboru na ZUŠ, je tato metoda skvělým způsobem, jak žákům poskytnout prostor uceleně pracovat s digitální fotografií, s vědomím jasného cíle a prezentovatelného výsledku.

⁶³ ROESELLOVÁ, V., *Průvodce výtvarným uměním na ZUŠ*. Praha 2014

⁶⁴ Ibid.

7.3 TÉMATA A NÁMĚTY

Navrhnout konkrétní témata nebo strukturu výuky digitální fotografie není cílem této práce a ani není možné v rámci zadání DP tuto oblast strukturovat a to jednoduše proto, že způsob, jakým se vyučuje digitální fotografie na jednotlivých školách, je velmi rozdílný. Není jednotně definován předmět, digitální fotografie je přítomná všude a vlastně nikde. Rozdíl je v počtu žáků ve třídách, jejich věku (od 4 let na ZUŠ až po dospělost na středních odborných školách), naprosto odlišná časová dotace jednotlivých předmětů a oborů, jejich cíle i dostupné prostředky k výuce. Proto je následující kapitola pojata jen jako inspirace bez širšího rozvedení a určení.

„Kdo se pouze řídí pokyny nějaké osoby nebo návodu, je sice činný, nikoli však tvořivý“⁶⁵

7.3.1 TÉMATA DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE A MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Při práci s fotografií a její úpravou si žáci rychle uvědomí, jak snadno lze fotografii zmanipulovat a že ne všemu, co je například na internetu prezentováno formou fotografie, lze věřit a pokládat to za skutečnost. Mediální výchova by měla u žáků pěstovat citlivost vůči stereotypům ve vnímání fotografie, rozvoj komunikačních schopností skrze obraz, kriticky číst mediální sdělení a jejich obsahy a umět je tvořit a interpretovat.

V kontextu mediální výchovy je dobré s žáky zkusit vytvořit například:

REPORTÁŽ – zachycení a vyjádření průběhu události skrze omezené množství fotografií, vystihnout klíčové momenty/podstatu, porovnávat se spolužáky

REKLAMA – kosmetický produkt, jídlo, pití, oblečení,

FOTOGRAFIE JAKO ODPOVĚĎ – na aktuální témata společnosti

KOMPOZICE – fotografie, tvorba výřezů v editoru, hra s kontextem, manipulace významem

PORTRÉT – titulní strana časopisu, novin

---

⁶⁵ BUERMANN, Uwe. *Jak (pře)žít s médii*. Hranice 2009. str. 188

7.3.2 TÉMATA DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE A INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE

Úpravy fotografie a její doplnění například digitální kresbou je možné využít také k vizualizaci fantazijních představ, které by jinak bylo těžké výtvarně ztvárnit.

ZMNOŽENÍ – překrývání a množování obrysů, zhušťování a zředování siluet, dojem pohybu, rotace, skrývání a mizení.

JINÉ Z JINÉHO – vznik nového tvaru z jiných konkrétních tvarů – z věcí složit známé zvíře nebo fantastickou bytost

POSUN KONTEXTU – navázat na reprodukci zvoleného uměleckého díla nebo na vlastní výtvarnou práci. Tuto výchozí předlohu zpracovat v novém významovém nebo kompozičním kontextu.

ZÁSAH DO REPRODUKCE – změněná nebo redukováná barevnost

ANIMACE – Pomocí více fotografie lze tzv. technikou stop-motion animace vytvořit jednoduché video. Tato technika, jež je nejklassičtější animační technikou, je založena na snímání jednotlivých fází pohybu animovaných figurek pomocí fotografií. Při promítání fotografií v rychlém sledu za sebou je pak dosaženo efektu pohybu.

7.3.3 TÉMATA DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE A VÝTVARNÁ VÝCHOVA, VÝTVARNÝ OBOR

Možností, čemu se věnovat ve výtvarné výchově, je nekonečné množství. Prakticky se neliší od ostatních námětů pro malbu, kresbu a podobně.

K výuce digitální fotografie lze využít KOLÁŽ (z tištěných fotografií nebo koláž vytvořenou v počítačovém programu), KOMIKS (text psaný ručně nebo v počítači), FOTOGRAFICKÝ DENÍK (rozvíjí určitou všímavost vůči světu kolem nás a učí člověka o něm systematicky a tvořivě přemýšlet), k dokumentaci LAND ARTU, přípravě pro film STORYBOARD, PLAKÁTY, FOTOPŘÍBĚH, ŽIVÝ OBRAZ nebo různé ANIMAČNÍ TECHNIKY (flipbook, pixelace, stop-motion, záznam kresby, plošková animace).

Je možné se inspirovat jednotlivými fotografickými žánry a poskytnout žákům příležitost, učit se používat fotoaparát v různých podmínkách (noční fotografie, fotografie pohybu, fotografování v protisvětle, ateliérová fotografie, atd.)

Nosnými tématy pro výtvarné projekty nebo řady by mohly být například témata MŮJ SVĚT (dokument), OKO JAKO OKNO O DUŠE (makro fotografie, portrét), Z ŽABÍ PERSPEKTIVY (změna úhlu pohledu-fotografování z podhledu), PLYNUTÍ ČASU (tajemství dlouhé expozice), STROM (struktury), SVĚTLO (studium světla, hra světlo stín, protisvětlo), POHYB (pád, jízda, cyklista), ČLOVĚK A TĚLO (dotek, jazyk těla, výraz těla, co říká ruka, noha), EMOCE (výraz, mimika, smajlíci), ABSTRAKCE (makrofotografie), PÍSMO LESA (kůra stromů, kameny, větve, mech), LINIE, STRUKTURY, VODA (proud, hladina, odraz, házení žabek), PROLÍNÁNÍ SVĚTŮ (generace, děti, domov-škola, vevnitř-venku), KOLOBĚH, MATERIÁL, BARVA A JEJÍ PŮSOBĚNÍ, MĚSTO, VCHÁZENÍ (dveře, kliky, branky, podchody, budovy).

8 HODNOCENÍ ZNALOSTÍ

„Fotografie jsou nejzdařilejší, mohou-li způsobit stejný počet výkladů (a také omylů) jako model sám.“

(Alain Robbe-Grillet: Za nový román. (Přeložil Petr Pujman), Odeon, Praha 1970.)

Jeden obecně platný koncept toho, jak děti něco naučit neexistuje. Potíž je v tom, *„že přechod od předsudku k úsudku je zcela individuální. Dokud žáci vyučovaným obsahům jenom věří a samostatně je nereflktují a neověřují si je, jsou to jen další předsudky, které přebírají“*⁶⁶

Z toho vyplývá i problém s hodnocením. Hodnotit zopakování informací bez porozumění je zbytečné. Jak poznat zda se z předaných informací staly vědomosti a z dovedností a schopností žádané kompetence?

Digitální fotografie je pro žáky sama o sobě velice zajímavým předmětem. Zasahuje do jejich života a denně se s ní setkávají nebo s ní pracují (např. sociální sítě). Tento zájem je ideální živnou půdou pro samostatné poznávání, hledání spojené s ochotou přijímat nové informace a aktualizovat již nabyté schopnosti.

Hodnocení práce s digitální fotografií by tak mělo spočívat především porovnání pokroku od předchozí práce, schopnosti kreativně vymýšlet nové postupy a vyhledávat nové informace a možnosti, a samozřejmě je umět používat a aplikovat při jiné příležitosti.

Jeden ze základních cílů výtvarné výchovy je podpora žáků v tvořivosti. Teprve ten, kdo rozvíjí své vlastní nápady a při pokusu o uskutečnění vlastních představ se nebojí experimentovat, se chová tvořivě. Experimentovat si však člověk dovolí jedině, když mu strach nebrání. Ve chvíli kdy se bojí chyby, špatné známky nebo kritiky apod., vytrácí se i chuť experimentovat a tvořit. Pokud je tedy cílem umožnit dětem a studentům se naučit vyjadřovat a kreativně myslet a tvořit, je potřeba především zajistit atmosféru bez přítomnosti strachu.

Věra Roeselová uvádí v *Průvodci výtvarnou výchovou pro ZUŠ* evaluační kritéria pro I. a II. stupeň ZUŠ, jejichž stanovení vychází z tzv. reflektivního pojetí výtvarné výchovy, kde je získání základních výtvarných dovedností vedlejším cílem výuky. Jde

⁶⁶ BUERMANN Uwe, *Jak (pře)žít s médii*, Hranice 2009 str. 187

především o sebevyjádření a vlastní rozvoj skrze tvorbu a získání kulturních schopností. Hodnocení probíhá formou dialogu a jeho smyslem není rozlišování dobrých nebo špatných výsledků, ale zamýšlení se nad jevy, výtvarném záměru žáka a jeho diskutování.

Kritéria hodnocení Roeselová rozlišuje na 4 hlavní části

1. *Obecná evaluační kritéria*
2. *Tvůrčí projev*
3. *Recepce*
4. *Mezilidské vztahy v kontextu výtvarné výchovy*

Každá část je podrobně popsána a ještě rozdělena na další body. Jedná se především o oblasti výtvarné citlivosti, výtvarného pojetí světa a výtvarného myšlení. Dále pak o samostatný přístup k tvorbě, rozmanitost vyjádření, kvalitu výtvarného vnímání a schopnost jeho analýzy a zhodnocení.⁶⁷

Byť je tento přístup a způsob evaluace určen pro ZUŠ, je samozřejmě využitelný i na SOV a gymnáziích. Jakým způsobem se tímto inspirojí učitelé a co z toho budou aplikovat ve své výuce, je už na každém zvlášť.

---

⁶⁷ ROESELVÁ, V., *Průvodce výtvarným uměním na ZUŠ*. Praha 2014

9 OBSAH VÝUKY

9.1 ZÁKLADNÍ ZNALOSTI O DIGITÁLNÍ FOTOGRAFII

Výuka digitální fotografie by měla poskytnout žákům celkovou představu o tomto médiu. Počínaje jeho vznikem, způsobem jeho tvoření, aspekty a pravidla jeho pořizování, obecném i konkrétním působením na člověka a dovedností ho používat ve svůj prospěch.

Vhodný způsob, jak tyto znalosti zprostředkovat žákům, je integrace do jednotlivých předmětů nebo projektů tak, aby to pro ně nebyla jen prázdná teorie, ale zajímavý a zábavný proces s výsledkem, který je bude těšit a budou na něj hrdí. Čemu se věnovat a jaké oblasti digitální fotografie neopomenout, se věnuje následující část práce.

9.2 HISTORIE FOTOGRAFIE

„Vynález fotografie je právě tak rozhodující historickou událostí, jako byl vynález písma.“⁶⁸

9.2.1 OD CAMERY OBSCURY K DIGITÁLNÍ FOTOGRAFII

Malíři se snad odedávna snažili najít způsob, jak se co nejvíce malbou přiblížit realitě, zachytit skutečnost. Vynalézali nové a nové způsoby a styly malby, kterými se snažili co nejvěrněji zachytit to, co viděli. Lom světla zkoumali lidé už po mnoho staletí před naším letopočtem, jedním z nich byl čínský filozof Mo Ti, který se stejně jako Aristoteles nebo arabský fyzik, matematik a filozof Muhammad ibn al-Hasan ibn al-Hajtham zasloužil o objevení a popsání principu *camery obscury*, ještě před nejznámějším Leonardem da Vincim. Tento objev inicioval další zkoumání a netrvalo už tak dlouho k prvním pokusům o využití čočky, clony a později chemických látek potřebných k vyvolání reakce se světlem.

---

⁶⁸ FLUSSER, Vilém. *Za filosofii fotografie*. Vyd. 2. Praha 2013. str. 21

První dosud dochované fotografie pořídil roku 1825 a 1826 Nicéphore Niépce a to fotografii s motivem mladého chlapce, který vede koně do stájí a Pohled z okna v Le Gras, který exponoval na cínovou destičku, déle jak 8 hodin.

Postupně vznikaly další možnosti, postupy, jak světlo zachytit na nějaký materiál - heliografie, talbotypie, daguerrotypie, kalotypie, archerotypie, kyanotypie, hillotypie atd. To však bylo jen pro pár „vyvolených“, kteří si to mohli finančně dovolit.

O velký rozmach fotografie se postaral až George Eastman, který v 90. letech 19. století začal prodávat první fotografický film, který zbavil fotografy nutnosti nosit s sebou těžké skleněné fotografické desky a chemikálie, a také lehkou skříňovou kameru pro svitkový film – Kodak Brownie N°1.

Ve snaze co nejvěrněji napodobit realitu se lidé se zájmem o fotografii snažili přijít na to, jak zachytit i barvy. Netrvalo dlouho a roku 1903 byl bratry Lumierovými patentován tzn. autochrom, první industrializovaná technika barevné fotografie, dostatečně snadná i atraktivní, aby ji mohl praktikovat běžný fotograf a dokonce i fotoamatér.

V 30. letech 20. st. se začal prodávat i autochrom na filmu, tzv. *Filmcolor a později Lumicolor*, díky nimž se zlepšila světelnost a citlivost materiálu. Úspěch Filmcoloru i Lumicoloru byl však krátký, protože roku 1935 byl na trh uveden *Kodachrome* a krátce nato *Agfacolor a Kodacolor*, první moderní barevné materiály, které na rozdíl od autochromu obsahovaly tři vrstvy fotografických emulzí citlivých na jednotlivé barvy a nepotřebovaly tak barevný rastr.⁶⁹

9.2.2 DIGITÁLNÍ FOTOGRAFIE

V roce 1969 vynalezli George Elwood Smith a Willard Boyle elektrický snímací čip typu CCD (*charge-coupled device*)⁷⁰ a v následujícím roce ho zabudovali do fotoaparátu.⁷¹

⁶⁹ HUBIČKA, J., *Co je to autochrom?* [online] 2008 [cit. 2016-06-10] Dostupné z: <http://sechtl-vosecek.ucw.cz/expozice10/tabule-autochrom.html>

⁷⁰ Světelná energie, která přichází ze snímaného prostoru (scény), je v jednotlivých pixelech (obrazových bodech) převáděna na elektrický signál el. napětí a uložena v podobě vázaného náboje.

Hlavním tahounem vývoje byla v osmdesátých letech firma Kodak. Už v roce 1975 byl díky ní sestaven první digitální fotoaparát, ale první komerčně dostupný přístroj uvedla na trh v roce 1981 společnost Sony. Její Mavica (MAGnetic VIdeo CAmera) měla rozlišení 290 kpix a výstup se zobrazoval na televizi, tisk pořizovaných snímků byl možný na speciální tiskárně MAVIgraph. Přístroj ještě postrádal flexibilitu a zůstal pouze prvním pokusem o rozmach digitálního fotoaparátu.

V roce 1986 se firmě Kodak podařilo vyvinout první senzor s rozlišením 1,4 Mpix. Možnost zápisu na paměťovou kartu nastala o dva roky později díky firmám Fuji, Toshiba a fotoaparátu DS-1P, což byl světově první digitální fotoaparát, který zaznamenával snímky do počítačových souborů, pro které využíval výměnnou 16MB flash kartu typu SRAM (Static Access Random Memory)⁷²

V roce 1991 Kodak uvedl profesionální systém DCS-100 na těle fotoaparátu Nikon F-3 s rozlišením 1,3 Mpix. K fotoaparátu patřila externí paměť s vlastní obrazovkou a ovládacími prvky, na kterou se vešlo až 200MB.

Od roku 1994 se k ukládání používají paměťové karty SmartMedia a stále aktuální CompactFlash. Mezi amatérskými fotografy se digitální přístroje začaly šířit od roku 1995.

V běžném prodeji byly digitální fotoaparáty od roku 1996 i v Česku. Po roce 2000 aparáty používající digitální záznam začaly vytlačovat i běžné kinofilmové. Od roku 1997 se kromě CCD čipů používají i čipy zvané CMOS (Complementary Metal Oxide Semiconductor), které mají horší světelnou citlivost, ale jejich výhodou je možnost rychlého sekvenčního snímání. Dnes už se i jejich vývoj posunul a kvalitou dohání CCD.

O finančně dostupných zrcadlovkách můžeme mluvit od roku 2003. Tehdy Canon uvedl EOS 300D, Nikon konkuroval modelem D70, obě v rozlišení 6,2 Mpix, a začíná dodnes poměrně vyrovnaný konkurenční boj velmi oblíbených a prodávaných značek.

Rozlišení kompaktních v současnosti dosahuje podobně jako u amatérských DSLR, tedy zrcadlovek, až 12 Mpix. U velkoformátových přístrojů se pohybuje kolem

---

⁷¹ George Smith a Willard Boyle vyvinuli první CCD čip se záměrem použít jej jako paměť. KADLEC, O., *Historie digitální fotografie*. [online] 2007 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2004/xkadlec2.htm>.

⁷² *Okénko do historie 6. - Fujifilm*. [online] 2007 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <http://www.fotografovani.cz/novinky/trendy1/okenko-do-historie-6-fujifilm-152382cz>

24 Mpix, v případě profesionálních studiových aparátů toto číslo ještě stoupá, obzvláště pokud využívají digitální stěny.

Koncem roku 2008 bylo dosaženo rozlišení digitální stěny 60 Mpix. Rok 2008 přinesl také nové typy DSLR, od amatérských po profesionální, s funkcí natáčení videa.

V roce 2011 šel do prodeje první tzv. plenoptický fotoaparát od společnosti Lytro, který dokáže zachytit i trojrozměrné (3D) světelné pole scény.

9.3 FOTOAPARÁTY VE VÝUCE

„Je vážně jedno čím, důležité je, jak.“⁷³

K pořízení digitální fotografie už dnes není potřeba ani fotoaparát. Velmi dobrou službu mohou udělat i telefony s vestavěným fotoaparátem nebo tablety. Samozřejmě nejlepší variantou pro výuku je digitální zrcadlovka, ale pokud nejsou finance lze využít i toho, co většina žáků vlastní a běžně používá.

9.3.1 MOBILNÍ TELEFONY

Ač ve své podstatě nejsou fotoaparáty, s klidem by se dalo říci, že se mobily staly nejpoužívanějšími fotografickými zařízeními. Stále platí, že mobilní telefon s integrovaným fotoaparátem nenahradí kvalitní zrcadlovku, ale technika jde rychle dopředu a s přehledem se vyrovnají leckterým kompaktním fotoaparátům a v některých ohledech je i předčí.

Ozývají se i hlasy, že mobilní fotografie se stává samostatným žánrem. Kurzy fotografování se už nepořádají jen se zaměřením na Digitální zrcadlovky, ale i na fotografování mobilním telefonem. Mobilní fotografie má jednu velkou výhodu a to nenápadnost. Když má fotograf zrcadlovku, všichni o něm vědí, považují za fotografa a také se podle toho chovají. S mobilem je člověk „amatér“ a nikdo se nebojí zůstat

---

73 ŠIBÍK, J., *Reportážní fotka umírá, ale já jsem optimista – rozhovor*. [online] 2007 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <http://www.fotoguru.cz/jan-sibik-rozhovor/>

přirozený. Tato vlastnost mobilní fotografie se dá využít především při reportážní fotografii.

Velkým překvapením jsou i pro profesionální fotografy, některé schopnosti fotomobilů, stává se, že některé záběry, se kterými má problém i špičková technika, se bez problému podaří iPhonu vyfotit kvalitní snímek. A co je další nespornou výhodou, je pohotovost. Všichni teď už nosí mobil u sebe, většinou po kapsách a čas, za který jsou schopni ho vytáhnout a zprovoznit k fotografování je o mnoho kratší než u zrcadlovky nebo u jiného fotoaparátu. Samozřejmě v některých žánrech nemůže mobilní fotografie nahradit fotoaparáty, ale i když se od ní očekávalo a očekává málo, ukazuje se, že je to neprávem.

Dalším výhodou i nebo možná i nevýhodou, je možnost okamžitě upravovat fotografie v některé z mnoha dostupných aplikací. Ty mohou fotografii velice pomoci a udělat z nezajímavé fotografie velice zdařilou.

Stejně tak i ve škole budou nejspíše použitelné a svými výsledky mohou mile překvapit. Nedostatky optiky a malého senzoru kompenzuje stále dokonalejší elektronika a velká část fotomobilů už má rozlišení přes 12Mpix až po 41 Mpix, čímž předčí i většinu „normálních“ fotoaparátů. Samozřejmě by bylo velkou chybou hodnotit kvalitu fotomobilu dle množství Mpix, existuje mnoho dalších podstatnějších kritérií, spíše jde jen o to, upozornit na jejich rostoucí kvalitu a použitelnost. V každém případě je lze ve většině případů zařadit do výuky. Téměř každé dítě jak na ZUŠ tak i starší studenti gymnázií mobilní telefon s fotoaparátem vlastní a nabízí se tak možnost, jej využít.

9.3.2 TABLETY

Pěkných fotografií lze docílit i pomocí tabletu, i když oproti mobilním telefonům je mnohem méně praktický a kvalitou fotografií pokulhává.

9.3.3 KOMPAKTNÍ DIGITÁLNÍ FOTOAPARÁTY

Digitální kompaktní fotoaparáty jsou nejspíše nejrozšířenějším typem fotoaparátů mezi širokou veřejností. A to díky nízké pořizovací ceně, jednoduchému ovládání a skladnosti. Není třeba fotografování rozumět, postačí vědět, kde je tlačítko

on/off, automatický režim fotografování se postará o veškerá nastavení a úkolem fotografa je pouze zvolit kompozici a zmáčknout spoušť. Mívají pouze optický průhledový hledáček.

9.3.4 ULTRAZOOM, EVF ZRCADLOVKY

Jsou nepravé digitální zrcadlovky s elektronickým hledáčkem (EVF- Electronik View Finder), který přenáší reálný obraz z objektivu. Nemají zrcadlo a tím pádem nejsou zrcadlovkami v pravém slova smyslu. Nemají ani výměnné objektivy, i když by to z principu bylo možné a díky tomu jsou i lehčí a menší.

9.3.5 DIGITÁLNÍ ZRCADLOVKY DSRL

Zkratka DSLR znamená Digital Single Lens Reflex a označuje zkráceně digitální zrcadlovky. Jedná se o fotoaparáty, které mají uvnitř sklopné zrcátko, které směřuje světlo z objektivu na snímací čip, který zaznamenává obraz vykreslený objektivem. Zrcadlovky mají možnost výměny objektivů, a proto lze přizpůsobovat výběr objektivu tomu, co chce člověk fotit. Obecně se jedná o nejkvalitnější možné fotoaparáty. Umožňují například ruční ostření, ruční zoom a plnou kontrolu nad hloubkou ostrosti. Mají spoustu funkcí a možností nastavení parametrů. Oproti kompaktním fotoaparátům jsou rychlejší, pohodlnější, nabídka vybavení a příslušenství je velmi široká, ale jsou těžší, ovládání je složitější (pokud tedy nepoužíváme program Auto) a jsou znatelně finančně náročnější.

9.3.6 LYTRO FOTOAPARÁTY

V roce 2011 přišla firma Lytro s novým vynálezem plenoptickým přístrojem, který fotografii nevytváří na snímačích, ty pouze naměří barvu, intenzitu a směr paprsků dopadajících do objektivu. Počítač pak zpětně zrekonstruuje, jak scéna vypadala. Výsledkem je fotografie s možností dodatečně zaostřit kamkoli ve snímku nebo změnit perspektivu. Lytro zachytí scénu způsobem, který dává budoucím divákům možnost vybrat si, na co se chtějí zaměřit. Jsou to oživé fotografie, skoro

jakési interaktivní animace, a pokud toho chce fotograf využít, musí scénu promyslet zcela jinak než dosud.

9.4 FOTOGRAFICKÁ TERMINOLOGIE

Pro výuku digitální fotografie je potřeba žáky seznámit přinejmenším se základy. Proto následující část bude věnována základním pojmům, které jsou nezbytné k pochopení a práci s fotografií. Jelikož je dnes mnoho příležitostí k samovzdělávání a dostupných materiálů ke každému tématu nepřeborné množství a tato práce si neklade za cíl zaobírat se do hloubky všemi těmito tématy, pro ty, co by měli zájem, dám k dispozici odkazy, na kterých se lze dozvědět více.

Co je tedy podstatné žákům říci? Na začátku je nutné vysvětlit, jak vzniká obraz. Fotografie, jak už překlad tohoto slova napovídá, se točí okolo světla a jeho záznamu. Každý fotoaparát je světlotěsná schránka se záznamovým médiem na zadní stěně. Ať už je touto vrstvou světlocitlivý film nebo elektronický snímač, princip je stejný. Světlo proniká skrz objektiv přes clonu a závěrku na zadní stěnu s elektronickým čipem. Závěrka je zavřená do doby, kdy fotograf zmáčkne spoušť. Čas, kdy zůstane otevřená, určuje množství světla dopadajícího na snímač (film). Snímače - senzory se skládají z několika miliónů světlocitlivých prvků, které zachycují intenzitu světla, přičemž každý prvek představuje obrazový bod. Fotoaparát měří sílu elektrického náboje dopadajícího na každý bod a následně informaci o množství dopadajícího světla digitalizuje - převádí do číselného záznamu. Tento záznam poté zpracuje a uloží na paměťovou kartu. Teď je čas vrátit se k již užitým termínům.

9.4.1 SENZOR, SNÍMAČ, ČIP

Snímač lze přirovnat k sítnici lidského oka. Skládá se ze dvou druhů buněk z tyčinek, které rozlišují světlo a tmou a čípků, které zpracovávají barvy. Stejně tak tomu je u čipu fotoaparátu, kde se o záznam barvy stará trojice barevných filtrů, ze kterých se následně vypočítá barevný obraz.

Snímače se používají tzv. CCD a CMOS. Jejich rozlišení udává kolik bodů (pixelů) je snímač schopen zachytit. Čím větší snímač, tím kvalitnější je výsledný obraz.

Od senzoru se dostáváme k pojmu citlivost, ke kterému se váže další důležitý termín, se kterým se setká každý fotograf a to se zkratkou **ISO**. Elektrické napětí vzniklé na senzoru dopadem světla je poměrně malé a před dalším zpracováním musí být teprve zesíleno. Míra zesílení původního signálu je ovládána právě nastavenou citlivostí (ISO hodnotou). Čím vyšší citlivost (ISO), tím více se signál zesílí a je zapotřebí méně světla pro správnou expozici. Je ale potřeba pamatovat na to, že čím větší citlivost, tím větší tzv. digitální šum (různobarevné body v obraze), horší kvalita fotografie. Tohoto jevu se dá i později už celkem dobře zbavit pomocí filtrů nebo úprav v počítači.

Hodnoty ISO se pohybují obvykle od 100 (nejkvalitnější, dostatek světla) po 25600 (nekvalitní, při velkém nedostatku světla). Obecně tedy platí, že čím menší číslo citlivosti, tím lépe pro kvalitu fotografie.

9.4.2 ZÁVĚRKA

Závěrkou nazýváme destičku - clonku, která zakrývá snímač a určuje dobu, na kterou je odkryt, aby na něj dopadlo „přiměřené“ množství světla. U digitálních fotoaparátů je závěrka elektronická a data se načítají omezenou dobu. Když se mluví o závěrce, používá se termín **ČAS**, protože závěrka je tou, co určuje, po jakou dobu bude světlo na čip dopadat. A platí, čím delší čas, tím více světla. Čas se udává ve zlomcích a pro představu v praxi lze z ruky bez rozmazání udržet 1/100 s, 1/80 s. Nad 1/10 s už je zapotřebí použít stativ a naopak při fotografování rychlých záběrů je třeba čas kratší než 1/250 s.

9.4.3 CLONA

Clonu můžeme přirovnat k duhovce lidského oka, která se pomocí svalů roztahuje a zužuje, čímž reguluje množství procházejícího světla stejně jako clona fotoaparátu. Clonové číslo vypočítáme pomocí vzorce $F = \text{ohnisková vzdálenost}$

objektivu/průměr otvoru clony. Základní clonová čísla seřazená do stupnice (1.0, 1.4, 2.0, 2.8, 4.0, 5.6, 8, 11, 16, 22, 32, 45), přičemž sousední stupně znamenají dvojnásobné zvětšení, zmenšení dopadajícího světla. Platí, že čím vyšší clonové číslo, tím méně světla clona propouští (je více zavřená). Clona má též vliv - reguluje tzv. **hloubku ostrosti**, což je pojem, který vyjadřuje rozdíl, rozsah vzdálenosti nejbližšího a nejvzdálenějšího předmětu, který se jeví pro člověka jako ostrý. Prakticky to znamená, že hloubka ostrosti roste s rostoucí vzdáleností fotoaparátu od fotografovaného předmětu a čím dále je pozadí od předmětu, tím více je neostré. Čím větší clona (vyšší clonové číslo), tím větší je hloubka ostrosti (fotografie jsou celoplošně ostré). Vyšší clonová čísla f16 a výš se používají k fotografování do dálky, naopak nízká f2,8 a nižší, na fotografování nablízko (ostrost je omezena na nejdůležitější oblast fotografovaného). Ideální clonové číslo na portrétní fotografii je f5,6.

9.4.4 EXPOZICE

Fotografování zachycujeme světlo odražené od fotografované scény na senzor, tzv. EXPONUJEME snímek. Jde tedy o to, dostat na senzor přiměřené množství světla, aby snímek nebyl přeexponovaný (příliš světla) nebo podexponovaný (málo světla, tmavá fotografie). Tento proces se nazývá expozice a je ovlivněna několika faktory.

- časem expozice, rychlostí závěrky
- velikostí použité clony
- citlivostí senzoru - ISO

Expozice je tedy regulace množství světla dopadajícího na senzor, kombinace času a clony za určité citlivosti. Všem třem faktorům ovlivňující expozici jsme se věnovali v předchozích odstavcích.

Je nutné zdůraznit, že neexistuje jediná správná expozice. Korektní expozice pro jednu situaci lze dosáhnout kombinováním různých hodnot času a clony – zkracováním nebo prodlužováním času, otevíráním nebo přivíráním clony. Poměr obou složek je podstatný – nastavení ovlivňuje hloubku ostrosti, expoziční čas zase příp. neostrost fotografovaných objektů.

V této variabilitě je příležitost pro vyjádření subjektivního pohledu každého fotografa. Tato hra se světlem a možnostmi fotoaparátu přitahuje všechny fotografy a umožňuje zpracovávat situace a objekty kreativně a originálně.

Jak ale poznat, co a jak nastavit, aby fotografie byla dobře exponovaná?

Existuje externí expozimetr, ale ten při obvyklém fotografování nepoužíváme, jelikož ho dnešní digitální fotoaparáty mají vestavěný. Možností měření expozice je více - ESP, bodové, násobné, zonální (přístroj měří podle světla v určitém bodu, odečítá z celé plochy atd.) a minimálně na zrcadlovkách a také na některých kompaktních fotoaparátech ho lze manuálně měnit, na ostatních je tato možnost přenechána schopnostem fotoaparátu.

Co lze však měnit i na fotoaparátu na mobilním telefonu a snad na všech fotoaparátech je **EXPOZIČNÍ HODNOTA** - EV (Exposure value). Díky funkci kompenzace expozice můžeme fotoaparátu říci „měříš jinak, než chci, měř stejně, ale přidej (nebo uber) světlo“ a on zesvětlí nebo ztmaví celou fotografii. Expoziční hodnota je nastavená na „0“ a úpravou např. +1 EV nebo -2 EV zesvětlíme nebo ztmavíme expozici ručně. Stejné změny lze dosáhnou úpravou clony nebo času, ale pouze na fotoaparátech, které toto manuální nastavení umožňují.

9.4.5 VYVÁŽENÍ BÍLÉ

Digitální fotografie umožňuje ovlivnit i barevnost snímku a to pomocí funkce vyvážení bílé. Nejen fotoaparáty, ale i mobilní telefony, nabízejí možnost těm, kteří se nechtějí spoléhat na automat nebo se jim nelíbí jeho řešení, zvolit některou z možností přednastavených režimů Denní světlo, Oblačno, Žárovka, Zářivka apod., které mají různé hodnoty chromatičnosti (Kelvinova teplota), barevné teploty (oranžová, červená, namodralá, nazelenalá atd.), díky kterým může upravit barvy na snímku tak, aby byly přirozené pro lidské oko a lépe odpovídaly realitě. Na některých fotoaparátech lze vyvážení bílé nastavit i manuálně (2500 -15000 Kelvin).

9.4.6 OSTŘENÍ

Správně zaostřit znamená zajistit, aby to, co na nás na snímku zajímá, bylo ostré. Ostrost ovlivňuje ne jeden faktor. Záleží na zaostření, hloubce ostrosti,

expozičním čase, objektivu i míře počítačového doostření. Většina fotoaparátů zaostřuje automaticky pomocí tzv. AF - autofocusu. U zrcadlovek máme možnost ručního, manuálního ostření (MF, manual focus). Fotoaparát lze díky tomu ručně zaostřit na požadovaný předmět. Je tak možné fotit například přes sklo, kdy by automatika neustále přeskakovala nebo zaostřovala sklo. Objekty s nedostatečným kontrastem apod. Stejně tak lze využít MF při focení rychlým objektů, kdy automat nestihne ostřit tak rychle, jak by to bylo třeba.

Zvláštní kapitolou jsou poměrně nové tzv. Lytro fotoaparáty, u kterých při fotografování neostříte, a to, kam zaostříte, si vyberete až v počítači.

Možností zaostřování je více, například ostření s prioritou středu, bodové, více ostřících bodů, celoplošné se zdůrazněným středem, zónové atd. Neznámější je asi bodové ostření, kdy přístroj zaostřuje na střed, to však z hlediska kompozice není vhodné, a tak je potřeba po naostření (namáčknutí spouště) pohnout fotoaparátem a vytvořit požadovanou kompozici, a až poté teprve domáčknout spoušť.

9.4.7 FORMÁTY

Po vyfocení snímku, dochází v digitálním fotoaparátu k uložení záznamu. Informace o obrazu se ukládají ve formě dat do datových souborů, většinou na kartu. Formát souboru je způsob zakódování informace o obrazu do posloupnosti jedniček a nul. Jelikož v tomto syrovém stavu zabírají fotografie mnoho místa, pracuje se ještě na úpravě informace. Formáty dělíme na formáty nekomprimované (nezmenšené), formáty s neztrátovou nebo ztrátovou kompresí. Kompresí nazýváme proces zmenšující datový objem obrázku samozřejmě na úkor kvality, ale s velkou úsporou místa. Pro fotografii jsou vhodné především tyto tři formáty.

RAW – (surový, nezpracovaný). Je nejkvalitnějším formátem pro ukládání digitálních fotografií. Je bezztrátový a nekomprimovaný. Fotoaparát při ukládání v RAW neprovádí žádnou úpravu pořízeného snímku, neupravuje barvu, kontrast, nedoostřuje apod., jak to obvykle dělají některé fotoaparáty. Nevýhodou je velký objem dat, který je potřeba k uložení a nemožnost zobrazit snímek bez počítače. Naopak poté ho lze mnohem lépe upravovat v počítačových programech a dosáhnout mnohem lepších výsledků, i v případě pořízení velmi světlé nebo příliš tmavé

fotografie či jinak znehodnoceného snímku než v ostatních formátech. Také je třeba po úpravách RAWu, fotografii uložit v jiném formátu, v závislosti na dalším zpracování. Zajímavé je, že je tento surový formát, nazýván každým výrobcem odlišně a má jinou koncovku. Např. Canon - .crw, Adobe - .dgn, Olympus - .orf, Nikon - .nrw atd.

TIFF (Tagged Image File Format) – Tento formát se používá pro tisk. Pokud upravujeme fotografii v RAWu a chceme ji vytisknout, použijeme tento formát. Může být nekomprimovaný i komprimovaný, kde je komprese bezztrátová. Dokáže zachytit více detailů a lze tak tisknout kvalitně třeba jen výřezy z fotografie, ovšem na úkor objemu ukládaných dat.

JPEG (Joint Photographers Expert Group) – Nejpoužívanějším formátem je rozhodně formát JPEG, který byl pro fotografie přímo navržený. Jeho největší výhodou i nevýhodou je schopnost snížit datový objem obrázku při relativním zachování kvality. Používá ztrátovou kompresi, která ze snímků odstraňuje drobné detaily, kterých si lidské oko ani nevšimne. Kompresi může být různá, většinou lze zvolit z více stupňů komprese. Při větší kompresi lze na snímku vyzorovat zhoršení kvality. A pozor kvalita fotografie se zhoršuje při každém ukládání!

9.4.8 PAMĚŤOVÁ KARTA

Paměťová karta je elektronické zařízení, používané k ukládání dat z různých zařízení, jako mobilních telefonů, rekordérů, digitálních fotoaparátů atd.

Bez paměťové karty nelze fotit, někam se získaná data ze snímače musí ukládat. Vývoj jde velmi rychle dopředu a nabídka se neustále mění. Ještě před pár lety byla kapacita karet v řádu MB a teď lze koupit karty s objemem až 512 GB. Výrobci se předhánějí, kdo dříve vměstná co největší počet dat do co nejmenší karty.

Paměťové karty se používají nejen do fotoaparátů, ale i do jiných zařízení - mobilních telefonů, rekordérů apod.

Hlavní dva typy paměťových karet jsou Compact Flash (CF) a Secure Digital (SD).

Nejpoužívanějším typem jsou karty typu SD, které se dělí na další kapacitní poddruhy. Původní karta SD měla kapacitu do 2 GB dat, tu nahradila karta SDHC s možností

paměti až 32 GB a příp. integrované WI-FI připojení. Nejnovějším typem SD karet je karta SDXC, která má momentálně kapacitu až 512GB. SD karty se vyrábějí také v jejich zmenšené verzi Micro SDHC a Micro SDXC se stejnými kapacitními možnostmi, jako u jejich větších verzí. Jednotlivé karty se liší ještě třídou a rychlostí přenosu dat, karty s nejrychlejším přenosem se značí symbolem UHS-I

Karty CF se používají především v digitálních zrcadlovkách, jsou větší než paměťové karty SD, měly by být i odolnější a rychlejší.

Dále je příhodné žáky seznámit s příslušenstvím, se kterým se při fotografování nejspíše setkají, jako je blesk, stativ, filtry, reflexní plochy, kabely pro připojení k počítači, projektoru, televizi atd.

9.5 KOMPOZICE

Komponování - skládání, hledání vhodné kompozice, jako hlavní tvůrčí proces při fotografování, spočívá v uspořádání hlavních a vedlejších objektů do formátu obrazu. Výsledná kompozice by měla být především srozumitelná, přehledná, hlavní objekt by měl dominovat a především by organizace všech prvků měla podpořit vyjádření myšlenky.

Každá fotografie se skládá z obrazových prvků, které přitahují divákovu pozornost. Prvky, pomocí kterých tvoříme skladbu výsledného snímku, nazýváme kompoziční. Patří mezi ně různé tvary a objekty, světla a stíny, barvy, struktury, textury, linie, křivky apod.

Mezi další kompoziční techniky řadíme práci se symetrií, rytmem, podhledem, nadhledem, kontrastem, rámováním (vytvořený např. oknem, skálou...) přímo na snímku, čistotou a jednoduchostí (mnohdy fotografii pomůže převedení na černobílou, kdy se odbourá vše rušivé a vynikne tvar).

Existují pravidla, která se porušují a je to někdy dokonce žádoucí, ale každý by je měl znát, aby časem dospěl k vědomému porušování na cestě k vlastnímu vyjádření.

Kompoziční chyby, kterým je dobré se vyvarovat:

- uříznutá hlava, nohy apod. nebo naopak např. mnoho místa nad hlavou
- umístění objektu do středu snímku

- příliš mnoho objektů
- špatně vyvážený záběr
- příliš velký odstup
- příliš malý odstup
- nevhodné, rušivé pozadí

9.6 FOTOGRAFICKÉ ŽÁNRY

Fotografie je používána v mnoha oborech. Ve vědě, lékařství, technice, médiích, reklamě, ve sportu, při všech možných příležitostech jako dokumentární, reportážní apod. Fotografii lze rozdělit do žánrů, každý fotograf se specializuje na jinou oblast, nebo jen na některé z nich. Nové technologie, vybavení, nové programy (verze programů) pro úpravu, odlišné požadavky na fotografování jednotlivých žánrů nutí fotografy se specializovat. Fotografických žánrů je mnoho, zde si představíme pro ilustraci jen několik z nich.

Dokumentární fotografie

Tento žánr je zaměřen především na sílu a autentičnost příběhu, předmětu nebo situace, která se děje nebo děla při pořizování snímku. Nejde zde o kvalitu aparátů a nemusí se používat drahé zrcadlovky a k dobré fotografii může stačit i mobilní telefon nebo tablet, které mají výhodu v nenápadnosti a rychle dostupnosti. Nejlepší snímky vznikají v době, kdy se fotografovi podaří dostat do centra dění a získat důvěru lidí.

Reportážní fotografie

Reportážní fotografie je těžkou disciplínou, kde je potřeba maximální nasazení a koncentrace. Být neustále ve střehu a orientovat se v tom, co je důležité, držet se hlavní myšlenky a sdělení, které chceme předat. Ideální je znát a ovládat perfektně aparát, aby člověk zbytečně nezápasil s nastavením expozice a poté nezjistil, že promeškal hlavní událost kvůli ladění nastavení nebo nafotil nepoužitelné snímky. Někdy je potřeba se vzdát kvality ve prospěch krátkého expozičního času a zvýšit ISO, což u reportážní fotografie, podobně jako u dokumentární, tolik nevádí.

Ateliérové fotografie

Povětšinou aranžované fotografie vyžadující spoustu přípravy a nejlépe také vhodné vybavení, jako jsou externí blesky nebo záblesková světla, různé objektivy, odrazné desky atp. Nejčastěji se fotí klasický portrét hlavy, postavy nebo skupinový portrét.

Momentka

Je způsob fotografování, kdy jde o to, co nejlépe vystihnout situaci. Zachycení momentu. Jde především o to, aby fotografie nebyla pouhý obraz, ale aby vyjadřovala atmosféru, výraz, emoce atd.

Reklamní fotografie

V reklamě jde o to, co nejvíce prodat. Propagace značky, výrobku, služby stojí ohromné množství peněz a firmy do reklamních kampaní investují, jelikož ví, že se jim tato investice vrátí, ve chvíli kdy se vryjí do podvědomí potencionálního zákazníka a on daný produkt zakoupí. Zde se uplatní jak kreativní myšlení autora reklamy, tak skvělá technika a schopnosti fotografa. Reklamní fotografie má blízko k umění. Je potřeba myslet kreativně, nově, originálně. Umět zaujmout, oslovit a neustále posunovat zažité hranice a přitom perfektně ovládat „řemeslo“

Pohyb a fotografie – sport, zvířata, děti, tanec

Specifika tohoto žánru spočívají ve snaze zachytit pohyb. Jedná se o typ reportážní fotografie, kde jde především o to naučit se ovládat fotoaparát tak, aby vznikly co nejkvalitnější a nejostřejší fotografie. Je potřeba předvídat a předpokládat, která pozice bude nejvýhodnější a umět počítat s omezenými možnostmi techniky (málo světla, rychlost snímání, ukládání dat apod.). Na fotoaparátech bývá k dispozici i režim Sport, který aparátu říká, že jde především o rychlost závěrky a důležitost ostatních parametrů upozadí. Bohužel často na úkor kvality kvůli zvyšování citlivosti ISO.

Makrofotografie

Je způsob fotografování z velké blízkosti, takovým způsobem, že vznikne snímek zachycující detail větší, než je schopno rozeznat lidské oko. Většinou se používají zrcadlovky s makroobjektivem. Aby byla makro fotografie opravdu zdařilá, neobejde se bez speciálních doplňků a pomůcek jako reverzní kroužek, makropředsádka apod.

Fotografie krajiny

Při fotografování krajiny je naším cílem zachytit především její atmosféru. Prostor se snažíme dostat na dvourozměrný papír, a aby nám z toho nevznikla placka, musíme se pokusit vykreslit prostor. K tomu nám pomáhá stínování, hra s perspektivou, linií, objektem v popředí nebo pozadí nebo hra s odstíny barev. V krajinné fotografii se také často setkáme s pravidlem třetinového dělení blížícímu se zlatému řezu, který se aplikuje tak, aby horizont byl v jedné nebo druhé horizontální třetině. Při focení tohoto žánru se používají tzv. širokoúhlé objektivy, které zachytí co největší možný prostor a často se využívá i předsádkových polarizačních nebo přechodových filtrů, které ztmaví oblohu, lépe prokreslí mraky, a vylepší barvy. Fotograf, který chce vyfotit krajinu, často musí vynaložit nemalé fyzické úsilí, aby se dostal na to „správné“ místo a musí být trpělivý a počkat i na to ideální světlo, protože v krajině není v jeho režii a není jeho pánem. Pro focení krajiny se často používá i takzvané HDR.

HDR – High Dynamic Range

Při fotografování digitálním fotoaparátem se setkáváme s problémem zaznamenání kontrastních scén v jednom záběru. Většinou za to může ostré sluneční světlo, protisvětlo, interiéry s výhledem na jasné světlo, lesklé předměty, noční fotografie s pouličním osvětlením apod. Jak tedy dosáhnou vyvážené expozice bez extrémně temných nebo světlých částí? Pomůže právě využití HDR. Jde o to, nafotit více snímků - 2 a více stejných snímků s rozdílnou expozicí a následně je díky programu v počítači spojit v jedinou fotografii.

Většinou se používají 3 snímky, přičemž jedna fotografie je podexponovaná, druhá exponovaná normálně a třetí přexponovaná. Je určitě nejlepší fotit do formátu RAW, kdy se poté se snímkem lépe pracuje a je kvalitnější. Kompenzace expozice můžeme na fotoaparátu nastavovat buď manuálně nebo s využitím funkce AEB – automatická stupňovaná expozice. Posun o jeden EV stupeň je většinou zanedbatelný, takže se používá většinou kompenzace o 2 EV stupně, tzn. 3 snímky s expozicí -2/0,+2 EV. Následně je potřeba snímky nahrát do počítače ve vhodném programu sloučit. K tomu se používají programy například Photomatix Pro, Luminance HDR, Adobe Photoshop, Zoner Photo Studio atd. Závěrečnou a velice důležitou věcí při práci s HDR je mapování tónů, kdy je ještě možnost upravit využití jednotlivých expozic v konečném snímku. Poté jej stačí exportovat a příp. ještě upravit v nějakém z dalších programů.

10 FOTOGRAFIE A POČÍTAČE

10.1 OBRAZOVÝ BOD

Digitální fotografie vzniká složením mnoha obrazových bodů tzv. pixelů. Každý bod má svoji pozici na čtvercové síti. Každý pixel se skládá ze tří barev červené, modré a zelené (RGB). Při vytvoření snímku je každému bodu přiřazena barva a z nich se následně vypočítá obraz (fotografie). Na stejném principu funguje i zobrazení na počítačích. Počet pixelů, ať už u fotoaparátu, tak u počítačového monitoru nebo televize, rozhoduje o rozlišení přístroje. K tomu se váže i často používaná zkratka uváděná u každého fotoaparátu - Mpx, což je označení pro megapixel (1Mpx = 1 milion pixelů).

10.2 BITMAPOVÁ, RASTROVÁ GRAFIKA

Počítače zpracovávají obrazové informace dvěma způsoby. Pomocí vektorové a rastrové grafiky. Vektorový obraz je přesně definován geometrickými útvary, jako jsou body, přímky, křivky a mnohoúhelníky, zatímco rastrový obraz je tvořen pomocí jednotlivých bodů-pixelů, uspořádaných do pravoúhlé mřížky.

Vektorová grafika má oproti rastrové výhody v menší náročnosti na paměť a možnosti libovolného zvětšování nebo zmenšování obrázku bez ztráty kvality. Její tvorba je možná jen na počítači.

Bitmapová grafika je náročnější na data, manipulace (zvětšování, zmenšování) ovlivňuje kvalitu obrázku, ale zachytí i složité obrazy a proto se používá při práci s digitální fotografií.

10.3 PROGRAMY NA ÚPRAVU A PRÁCI S FOTOGRAFIÍ

Fotografie se nejčastěji používá jako dokumentace nebo záznam, ale je možné jí využít i k vytvoření nového obrazu. Pracuje s „realitou“ a zároveň vytváří realitu novou. Další možnosti zpracování přinesl fotografii počítač. Ať už je to jednoduchý ořez nebo složité úpravy, používají se k této práci počítačové programy.

I jednoduché počítačové editory lze použít k tomu, abychom fotografii například barevně upravili, ořezali, rozdělili na jednotlivé části, něco do ní vložili, změnili, deformovali, odstraňovali, zmenšili, zvětšili atd. Lze obrazy kombinovat, měnit původní kontext, vytvářet úplně nové, fantazijní snové světy, které by bylo těžké jinak výtvarně ztvárnit. Do fotografie se dá vpisovat, přidávat další, reálné i nereálné prvky, nebo tvořit příběhy.

Práci s digitální fotografií a její úpravou si nejlépe žáci uvědomí, jak je toto médium lehce zmanipulovatelné a že nelze všemu, co je fotografií prezentováno, věřit jako pravdivému dokumentu skutečnosti.

Rozdělení úprav v digitální fotografii:

1. **Fotografovaná scéna, která reálně existovala** – portréty a celá ateliérová fotografie, skupiny lidí, stylizovaná reportáž
2. **Scéna, která neexistovala** – montáže, retuše, aplikace softwarových a barevných filtrů, zásadní směny v perspektivě, jasů a barev⁷⁴

Dostupné grafické editory se liší především svojí cenou. Některé společnosti se snaží podporovat výuku v jejich programech a vydávají různě zvýhodněné balíčky licencí pro školy a studenty. Samozřejmě je jejich cílem dostat tyto programy do podvědomí uživatelů a zvyknout je na ně, aby v budoucnu zvolili, jim už známý program a zakoupili si ho. Jsou ale i programy, které si lze nainstalovat zdarma, jsou dostupné jako freeware, což i přes některé uživatelské nevýhody mnoho škol a studentů uvítá, protože nároky na placené programy přesahují jejich finanční možnosti.

Programů používaných na práci s fotografií existuje nespočet. Zde uvedeme jen některé z nich. Pro lepší přehlednost je rozdělíme podle účelu na několik základních skupin.

- prohlížení a správa
- komplexní grafické úpravy

---

⁷⁴ HORŤKÝ, K., *Vytváření nové reality ve fotografii*. [online] 2007 [cit. 2016-06-26]
Dostupné z: http://digiarena.e15.cz/vytvareni-nove-reality-ve-fotografii_5

- jednoúčelové programy na převod formátu, zpracování RAWu, tvorbu koláží, panoramat, HDR, aplikaci filtrů, hromadné změny fotografií, práci s portrétem apod.

Mezi programy, které se používají pro správu fotografií nejčastěji, patří Zoner Photo Studio, Adobe Bridge, Picasa nebo Photoshop Ligthroom. Kromě Adobe Bridge, lze ve všech těchto programech fotografie i editovat. Podrobněji se jimi budeme zabývat v následujících řádkách.

10.3.1 ADOBE PHOTOSHOP

Photoshop je patrně nejznámější profesionální grafický editor bitmapových obrázků a fotografií. Produkty Adobe jsou skvělé, o tom není pochyb, jen mají velkou nevýhodu a tou je cena. Málokdo si může dovolit platit vysoké částky za poskytnutí licence. Cena je vysoká a tak i přes „výhodnější“ nabídky pro školy, na to spousta škol nemá finance.

Každopádně je Adobe Photoshop (momentálně verze CS5) ideálním nástrojem pro úpravu a tvorbu fotografií a obrazů. Obsahuje velké množství funkcí a nástrojů a už je asi jen málo věcí, které nedokáže. Umožňuje vše od základních úprav typu ořez, korekce barev, světla přes retuše, speciální efekty, práci s vrstvami až po možnost vkládat 3D objekty.

10.3.2 ADOBE PHOTOSHOP LIGHTROOM

Adobe Photoshop Lightroom je profesionální správce a editor fotografií, podporuje formáty RAW od všech výrobců DSRL zrcadlovek, má velké množství funkcí pro pohodlnou a rychlou editaci fotografií. Jednoduchý import a správa fotografií, možnost vytvářet webová alba, tvorba slideshow atd. Na většinu úprav fotografií stačí sám a není potřeba ani Photoshopu.

10.3.3 ZONER PHOTO STUDIO

Je multifunkční program pro organizaci, úpravu, prohlížení i sdílení. Má k dispozici desítky editačních nástrojů a filtrů, pracuje i s RAW formáty, umí zpracovat HDR, 3D fotografie. Umožňuje vytvořit z fotografií i videoprezentaci s hudbou a přechody. Jednoduché je i sdílení, díky ZPS lze alba nebo fotografii sdílet na sociálních sítích nebo ona on-line galerii Zonerama, která je i neomezeným úložištěm. Jeho nevýhodou oproti Photoshopu nebo Gimpu je absence možnosti práce s vrstvami.

Zoner Photo Studio je ve srovnání s produkty Adobe nesrovnatelně levnější a tím pádem pro školy dostupnější. Je to patrně nejpoužívanější program v rámci výuky. Školám nabízí i licence pro neomezený počet počítačů za velice dobrou cenu, a stejně tak učitelům a studentům vychází vstříc s nižší cenou.

10.3.4 GIMP

Gimp je další s grafických editorů sloužící k úpravě a tvorbě fotografií-obrázků. Z již zmíněných programů je nejpodobnější Adobe Photoshopu. Nabízí širokou škálu nástrojů na úpravu (štětec, pero, tužka, razítko), podobně jako ve Photoshopu. Umí pracovat s vrstvami i cestami atd. Existuje ve verzi pro Windows i pro Linux a má oproti zmíněným programům, především Photoshopu velikou výhodu - je zdarma. Další méně často používané, ale schopné programy jsou například PhotoFiltre Studio, Paint.NET, Photoscape, XnView atd.

10.4 ONLINE APLIKACE

Pro potřeby rychlé úpravy nebo úpravy na počítači, kde není instalován grafický editor, se dají použít i tzv. online editory. Stejně tak se mohou tyto online editory stát řešením pro školy, které nemají dostatek financí na zakoupení licence placených grafických editorů a z nějakého důvodu nechtějí instalovat ani bezplatné programy na editaci fotografie.

Online aplikace jsou svou úrovní mnohem dále než například „Malování“ a obsahují řadu užitečných funkcí. Funkčně jde o silné nástroje, mnohdy se blíží i instalovaným programům, snaží se je napodobovat způsobem uspořádání funkcí, aby uživatelé neměli problém s orientací a mohli přecházet z jednoho programu na druhý.⁷⁵

Patrně nejznámějším online editorem je PILXR⁷⁶ s příjemným, intuitivním prostředím a množstvím užitečných funkcí. Umí pracovat s vrstvami a jeho pracovní plocha velmi připomíná Adobe Photoshop, což se může žákům do budoucna hodit. Jeho velkou výhodou je i česká verze programu.

Méně známým a nenápadným programkem, který může příjemně překvapit je POLLAR. Funguje online i off-line a má velmi dobré funkce a snadné ovládání. Lze ho použít dokonce i na mobilních telefonech.⁷⁷

Možná ještě více než předchozí programky nabízí program Sumo Paint. Stejně jako Pilxr je v češtině a umí pracovat s vrstvami a lokálními úpravami. Pro rychlé a slušné úpravy fotografií se hodí program PicMonkey, který sází na filtry, efekty a štětce. V jednoduchosti vynikají programky Fotor (měl by zvládnout i HDR a vrstvy) nebo iPiccy.⁷⁸

I společnost Adobe nabízí jednoduchý online editor a to Adobe Photoshop Express editor, který zvládne jak základní úpravy, tak i něco navíc. Díky aplikaci rollApp je možné použít i online Gimp, který by měl být velice podobný počítačové verzi a tím pádem velmi výkonný a nabitý funkcemi.

10.5 SDÍLENÍ FOTOGRAFIÍ – WEBOVÁ ALBA

Dnes už je standardem nahrávat a sdílet fotografie na internetu. Slouží k tomu nejen sociální sítě jako Facebook, Google+, Flickr, Twitter apod. ale i tzv. webová alba.

---

⁷⁵ ČERNÁ, Z., ČERNÝ, M. *Zpracování digitální fotografie online* [online] [cit. 2017-06-20]. Dostupný z: <http://spomocnik.rvp.cz/clanek/14623/ZPRACOVANI-DIGITALNIFOTOGRAFIE-ONLINE.html>

⁷⁶ Pilxr. [online] 2016 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <https://pixlr.com/editor/>

⁷⁷ Pollar. [online] 2016 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <https://photoeditor.polarr.co>

⁷⁸ RYBÁŘ, J., *Úprava fotek online – přehled nejlepších programů*. [online] 2015 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <http://www.fotoguru.cz/uprava-fotek-online/>

Nejznámější jsou Fotky Google (dříve Picasa), Zonerama (od tvůrců Zoner Photo Studia) nebo Rajče.

K mobilnímu sdílení se používá aplikace Instagram, která nabízí možnost fotografii upravit a následně jí zveřejnit nebo poslat přátelům. Stejně tak lze fotografie posílat přes internet pomocí aplikace Snapchat, která funguje trochu jako MMS, jen s tím rozdílem, že se fotografie neukládá, pokud si ji příjemce nepřidrží.

10.6 MOBILNÍ APLIKACE NA ÚPRAVU FOTOGRAFIÍ

Mobilní fotografie je fenoménem dnešní doby. Většina lidí vlastní nějaký ze smartphonů - chytrých telefonů, které mimo základních funkcí a připojení k internetu používají i jako slušný fotoaparát. Díky tomu se zvýšila poptávka a trh zaplavilo množství mobilních aplikací na úpravu fotografií z mobilního telefonu. Každá z aplikací je zaměřená na nějaký druh úprav, většinou filtry, různé deformování, tvorbu koláží, úpravy barvy, černobílých fotografií, tvorbu HDR, panoramat, zrcadlení nebo i změna barvy vlasů, vytvoření make upu atd.

V nabídce jich jsou stovky, za zmínku stojí nejznámější Instagram, Retrica, Cameringo, Snapseed, Photo Editor, Afterlight, Photo Lab PRO Editor, Pic Collage nebo Fotogalerie HD.

10.7 IPHONEOGRAPHY

Mezi „fotomobily“ už vznikl dokonce nový termín - iPhoneografie, tedy fotografování pomocí mobilního telefonu od firmy Apple - iPhonem. I na českém internetu vznikla stránka věnující se fotografii iPhonem „iphonefoto.cz“, kde se lze dozvědět o všech novinkách i vylepšeních. Oproti jiným telefonům má iPhone k dispozici velkou řadu nástrojů. Lze dokoupit i nasazovací objektivy např. značky Olloclip, stativové držáky nebo sluchátka, která se dají použít jako dálková spoušť. Aplikací pro iPhone je mnoho a tak zmiňme pouze nejznámější již zmíněný Instagram a Snapseed, Hipstamatic, Enlight, Pro Cam, VSCO, SKRWT, Shift atd.

Ve světě iPhonu už vznikla jakási komunita, která vytvořila projekt iPhone Art, kde jsou sdíleny umělecké fotografie pořízené iPhonem.

11 MOŽNOSTI DOVZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ V DIGITÁLNÍCH MÉDIÍCH

Pro současnou generaci žáků je přirozené pracovat s počítačem, tabletem, mobilním telefonem atd. Je to pro ně samozřejmější a jednodušší, než pro generaci učitelů. Jak uvádí Štěpánková⁷⁹, plně vystihující jsou termíny Marca Prenseho⁸⁰, „digital natives“ pro mladou generaci vyrůstající s digitálními technologiemi a „digital immigrants“ pro starší generaci učitelů. Hlavním rozdílem je způsob uvažování, třídění a práce s informacemi. Schopnost a rychlost mladé generace se přizpůsobovat a orientovat v nových trendech tvoří stále větší bariéru mezi žákem a učitelem. Vztah žák - učitel se radikálně mění. Mnohdy se v oblasti digitální fotografie a technologií role prohodí a žáci jsou lépe informovaní a schopnější než učitel. Pro učitele je těžké, alespoň držet krok s vývojem a mnoha učitelům chybí i základy práce s digitální fotografií, grafickými editory a technologiemi obecně.

Pro ty, kteří se ale snaží postupovat s vývojem a mají zájem se dovzdělávat, existují možnosti v podobě rozličných kurzů, projektů, školení nebo mohou na sobě pracovat formou samostudia. Na internetu je k dispozici velké množství materiálů a návodů a jde jen o to hledat.

Jednou z možností je například projekt PhotoED zaměřený přímo na fotografické kurzy pro pedagogy základních a středních škol. Školení je možné i v oblasti grafického designu - práce s Adobe Photoshopem, Lightroomem, Zonerem apod., bohužel tyto kurzy nebývají určeny přímo pro pedagogy, ale pro širokou veřejnost, stejně jako fotografické kurzy fotoškol. V každém případě, kdo má zájem, ten si cestu k vědomostem o fotografii a grafice najde, ať už v rámci kurzu na některé z fotoškol, nebo samostudiem.

---

⁷⁹ ŠTĚPÁNKOVÁ, K. *Přínosy, ztráty a rizika nových médií ve výtvarné výchově*. Olomouc, 2012 str. 121

⁸⁰ PRENSKY, M., Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon IX*, No. 5, 2001

ZÁVĚR

Digitální fotografie je naším každodenním průvodcem. Je naším velkým pomocníkem, její vynález ovlivnil celé lidstvo, usnadnil komunikaci, sdílení i ukládání vzpomínek. Stala se formou naší „vizuální paměti“. Možnosti grafických editorů usnadnily její rozšíření, coby prostředku pro dokumentaci událostí i reklamních produktů. Masivní rozšíření digitální fotografie je i významným důvodem pro její výuku ve školách. Fotografie je prostředkem, skrze něhož mohou žáci projevovat svou kreativitu, estetické cítění i své vnitřní pohnutky.

Tato práce si kladla za cíl, prozkoumat možnosti výuky digitální fotografie na středních školách a základních uměleckých školách v rámci předmětů Výtvarná a Mediální výchova. První část se zabývá vztahy digitální fotografie s uměním a médií, následně jejím místem a vlivem na Mediální a Výtvarnou výchovu.

Další kapitola rozebírá digitální fotografii v rámci rámcového vzdělávacího plánu. Předměty a obory, jejichž je součástí a s nimiž její výuka souvisí a také srovnání klíčových kompetencí jednotlivých škol.

Kapitola *Možnosti aplikace digitální fotografie do výuky* shrnuje možnosti zakomponování digitální fotografie do vyučování, po nichž následuje popis dnešního stavu výuky na SŠ i ZUŠ.

Součástí diplomové práce zaměřené na výuku jsou ještě kapitoly věnované výukovým metodám, tématům a možnostem hodnocení.

Druhá část se věnuje obsahu výuky, který by neměl chybět na žádné ze škol a to konkrétně základním znalostem o digitální fotografii – historii, jednotlivých aparátech, základní terminologii, fotografických žánrech a možnosti zpracování fotografie na počítači nebo v mobilním telefonu.

Poslední kapitola uzavírá dílo polemikou nad vztahy digitálních technologií s učiteli a žáky a možnostmi mimoškolního studia.

Digitální fotografie je na školách v dnešní podobě svým způsobem lehké i těžké uchopitelným tématem. Lze jí zakomponovat téměř kamkoli, ale dosažení komplexních kompetencí pro práci s digitální fotografií, může být velkým oříškem.

RESUMÉ

In these days, digital photography is a part of everyday life for each person living in modern society. Older generation is trying to adapt to this trend, but for elderly it is much harder than for children, who grow up with digital technologies. This could be a reason of disunion between teacher and pupil. In case the tuition does not include the work with digital technologies, the pupils and students can assume the tuition is not applicable in their future life, therefore they lose motivation.

This work had a goal to map the situation on high schools and art schools from viewpoint of digital photography. The thesis talked about possible means of application of digital photography into tuition, its position within curriculum, its connection with modern art and its effect on our everyday life by means of media.

Another part focused on selected educational methods and methods of classification. A huge part of thesis talked about possible education content and diverse aspects of photography. The work covers everything starting from origin and development of photography, digital pick-up, types of photo cameras, basic photographic terminology, photography genres and configuration rules, up to computer editing in graphic programs and internet sharing, online editing and current phenomenon of mobile photography.

SEZNAM LITERATURY

BABYRÁDOVÁ, H. Digitální technologie – umění- výchova a „kůže přírody“ ve „virtuální ruce“. In. MYSLIVEČKOVÁ, Hana a Veronika JUREČKOVÁ MALIŠOVÁ (eds.). *Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií I: využití ICT a dalších nových přístupů ve výtvarné výchově : sborník příspěvků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3089-8.

BALADA, Jan. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, c2007. ISBN 978-80-87000-11-

BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. ISBN 978-80-87000-37-3.

BUERMANN, Uwe. *Jak (pře)žít s médii: příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky: výzkumná práce Institutu pro pedagogiku a smyslovou a mediální ekologii (IPSUM)*. Hranice: Fabula, 2009. ISBN 978-80-86600-58-1.

DRTIKOL, F. *Oči široce otevřené*. (Původně: Rozhovory o fotografickém umění). Listy o fotografii, Institut tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě, červen 1994, s. 36 - 43. in. KUNEŠ, Aleš a Tomáš POSPĚCH. *Čítanka z teorie fotografie*. Opava: Slezská univerzita, 2003. ISBN 80-7248-183-5.

DYTRTOVÁ, K. Média, iluze, realita In. MYSLIVEČKOVÁ, Hana a Veronika JUREČKOVÁ MALIŠOVÁ (eds.). *Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií II: sborník příspěvků : [využití ICT a dalších nových přístupů ve výtvarné výchově]*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3222-9.

FLUSSER, Vilém. *Za filosofii fotografie*. Vyd. 2., upr. překlad Josef Kosek, Božena Koseková. Praha: Fra, 2013. Vizuální teorie. ISBN 978-80-86603-79-7.

GILES, David. *Psychologie médií*. Praha: Grada, 2012. Z pohledu psychologie. ISBN 978-80-247-3921-2.

HARLAS, František X.: *Fotografie a umění*. Politik 1900, přetištěno v: *Doba a umění*, J. R. Vilímek, Praha 1901, s. 196 - 220. in KUNEŠ, Aleš a Tomáš POSPĚCH. *Čítanka z teorie fotografie*. Opava: Slezská univerzita, 2003. ISBN 80-7248-183-5.

HOSTINSKÝ, O. *Fotografie a malířství*. (1905). Československý spisovatel, Praha 1956, s. 528 - 533. in KUNEŠ, Aleš a Tomáš POSPĚCH. *Čítanka z teorie fotografie*. Opava: Slezská univerzita, 2003. ISBN 80-7248-183-5.

CHOCHOLOVÁ, Lucie, Barbora ŠKALOUDOVÁ a Lucie ŠTŮLOVÁ VOBOŘILOVÁ (eds.). *ICT a současné umění ve výuce - inspirace pro pedagogy výtvarné, hudební a mediální výchovy*. V Praze: Národní galerie, 2008. ISBN 978-80-7035-378-3.

KUNEŠ, A., POSPĚCH, T. *Čítanka z teorie fotografie*. Opava: Slezská univerzita, 2003. ISBN 80-7248-183-5.

LINDNER, Petr, Miroslav MYŠKA a Tomáš TŮMA. *Velká kniha digitální fotografie*. Brno: Computer Press, 2003. ISBN 80-251-0013-8.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

MASTNÝ, Jan. *Reklama ve světě médií*. V Praze: Vysoká škola hotelová v Praze 8, 2010. ISBN 978-80-87411-00-1.

MAŠEK, Jan a Vladimíra ZIKMUNDOVÁ. *Využití audiovizuálního sdělení v mediální výchově*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2012. ISBN 978-80-261-0090-4.

MCLUHAN, Marshall. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. Praha: Odeon, 1991. Eseje (Odeon). ISBN 80-207-0296-2.

MYSLIVEČKOVÁ, Hana a Veronika JUREČKOVÁ MALIŠOVÁ (eds.). *Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií I: využití ICT a dalších nových přístupů ve výtvarné výchově : sborník příspěvků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3089-8.

MRKVIČKA, O. *Fotografie jako nové umění*. Přítomnost, 29. dubna 1926, s. 251 - 252. in KUNEŠ, Aleš a Tomáš POSPĚCH. *Čítanka z teorie fotografie*. Opava: Slezská univerzita, 2003. ISBN 80-7248-183-5.

NOVOTNÝ, Petr a Marie POESOVÁ. *Digitální mikro- a makrofotografie pro učitele: příručka k projektu Věda do škol*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7290-686-4.

NIKLESOVÁ, Eva a Daniel BÍNA. *Mediální gramotnost a mediální výchova: studijní texty*. České Budějovice: Vlastimil Johanus, 2010. ISBN 978-80-904247-6-0.

PAVLIKÁNOVÁ, Martina. *Nové výzvy výtvarnej výchovy v multimediálním prostředí*. In. MYSLIVEČKOVÁ, Hana a Veronika JUREČKOVÁ MALIŠOVÁ (eds.). *Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií II: sborník příspěvků : [využití ICT a dalších nových přístupů ve výtvarné výchově]*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3222-9.

PETŘÍČEK, Miroslav. *Myšlení obrazem: průvodce současným filosofickým myšlením pro středně nepokročilé*. Praha: Herrmann & synové, 2009. ISBN 978-80-87054-18-5.

POSPÍŠIL, Jan a Lucie Sára ZÁVODNÁ. *Mediální výchova: metodika*. Kralice na Hané: Computer Media, 2010. ISBN 978-80-7402-040-7.

PRENSKY, M., Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon IX*, No. 5, 2001

ROESELVÁ, V., *Průvodce výtvarným uměním na ZUŠ*. Praha 2014

SONTAG, Susan. *O fotografii*. V Praze: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-471-9.

SLÁNSKÝ, J.: Nové cíle. (K výstavě Klubu amatérů v Ml. Boleslavi). Fotografický obzor, 1928, s. 84. in KUNEŠ, Aleš a Tomáš POSPĚCH. *Čítanka z teorie fotografie*. Opava: Slezská univerzita, 2003. ISBN 80-7248-183-5.

ŠTĚPANKOVÁ, K. Přínosy, ztráty a rizika nových médií ve výtvarné výchově In. MYSLIVEČKOVÁ, Hana a Veronika JUREČKOVÁ MALIŠOVÁ (eds.). *Výtvarná výchova ve světě současného umění a technologií II: sborník příspěvků : [využití ICT a dalších nových přístupů ve výtvarné výchově]*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3222-9.

VERNER, Pavel a Mária BEZCHLEBOVÁ. *Mediální výchova: průřezové téma*. Úvaly: Albra, 2007. ISBN 978-80-7361-042-5.

VOGLOVÁ, M. *Fotografie jako médium předurčené k manipulaci v českém mediálním prostředí*. Brno 2014 Bakalářská práce na Masarykově univerzitě na Fakultě sociálních studií

WOLÁK, Radim a Jan JIRÁK. Mediální výchovy se bojíme zbytečně. *Rodina a škola*. 2006, č. 4, s. 10-11. ISSN 0035-7766.

INTERNETOVÉ ZDROJE

ČERNÁ, Z., ČERNÝ, M. *Zpracování digitální fotografie online* [online] [cit. 2017-06-20]. Dostupný z: <http://spomocnik.rvp.cz/clanek/14623/ZPRACOVANI-DIGITALNI-FOTOGRAFIE-ONLINE.html>.

Digitální fotografie III. [online] [cit. 2017-06-26]. <http://www.gjszlin.cz/ivt/esf/digitalni-foto/digitalni-fotografie-3.php>.

HORKÝ, K., *Vytváření nové reality ve fotografii*. [online] 2007 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: http://digiarena.e15.cz/vytvareni-nove-reality-ve-fotografii_5.

HUBIČKA, J., *Co je to autochrom?* [online] 2008 [cit. 2016-06-10] Dostupné z: <http://sechtl-vosecek.ucw.cz/expozice10/tabule-autochrom.html>.

Informatika - Digitální fotografie I. [online] [cit. 2017-06-26]. Dostupný z: <http://www.gymnct.cz/informatika-digitalni-fotografie-i>.

KADLEC, O., *Historie digitální fotografie*. [online] 2007 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2004/xkadlec2.htm>.

Národní ústav pro vzdělávání [online] 2011 – 2016 [cit. 2016-06-10] Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/uv>.

Nová soustava oborů vzdělání poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou [online] [cit. 2016-06-26] Dostupné z: http://zpd.nuov.cz/celkove_lm.htm.

Okénko do historie 6. - Fujifilm. [online] 2007 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <http://www.fotografovani.cz/novinky/trendy1/okenko-do-historie-6-fujifilm-152382cz>.

PhotoBase [online] 2016 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <http://www.photobase.cz>.

Pixlr. [online] 2016 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <https://pixlr.com/editor/>.

Pollar. [online] 2016 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <https://photoeditor.polarr.co>.

Termíny kurzu Letní tábor fotografování pro studenty [online] 2016 [cit. 2016-06-18] Dostupné z: <http://www.fotoinstitut.cz/kurz/61/LSDF-letni-skola-digitalni-fotografie>.

RYBÁŘ, J., Úprava fotek online – přehled nejlepších programů. [online] 2015 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <http://www.fotoguru.cz/uprava-fotek-online/>.

Vybíráme digitální fotoaparát [online] [cit. 2017-06-26]. Dostupný z: http://www.konvalinka.org/DOC/Dig_foto/digi_foto.htm.

ŠIBÍK, J., Reportážní fotka umírá, ale já jsem optimista – rozhovor. [online] 2007 [cit. 2016-06-26] Dostupné z: <http://www.fotoguru.cz/jan-sibik-rozhovor/>.

ŠVP ZUŠ Miloslava Stibora – výtvarný obor. Olomouc [online] 2012 [cit. 2017-06-26]. Dostupné z: <http://www.zusmsol.cz/docs/skolni-vzdelavaci-program-0612.pdf>.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: *Srovnání klíčových kompetencí jednotlivých škol a oborů* 37

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1

RVP G

Vzdělávací obsah

DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE

Očekávané výstupy

žák

- *ovládá, propojuje a aplikuje dostupné prostředky ICT*
- *využívá teoretické i praktické poznatky o funkcích jednotlivých složek hardwaru a softwaru k tvůrčímu a efektivnímu řešení úloh*
- *organizuje účelně data a chrání je proti poškození či zneužití*
- *orientuje se v možnostech uplatnění ICT v různých oblastech společenského poznání a praxe*

Učivo

- **informatika** – vymezení teoretické a aplikované informatiky
- **hardware** – funkce prostředků ICT, jejich částí a periferií, technologické inovace, digitalizace a reprezentace dat
- **software** – funkce operačních systémů a programových aplikací, uživatelské prostředí
- **informační sítě** – typologie sítí, internet, síťové služby a protokoly, přenos dat
- **digitální svět** – digitální technologie a možnosti jejich využití v praxi
- **údržba a ochrana dat** – správa souborů a složek, komprese, antivirová ochrana, firewall, zálohování dat
- **ergonomie, hygiena a bezpečnost práce s ICT** – ochrana zdraví, možnosti využití prostředků ICT handicapovanými osobami

ZDROJE A VYHLEDÁVÁNÍ INFORMACÍ, KOMUNIKACE

Očekávané výstupy

žák

- *využívá dostupné služby informačních sítí k vyhledávání informací, ke komunikaci, k vlastnímu vzdělávání a týmové spolupráci*
- *využívá nabídku informačních a vzdělávacích portálů, encyklopedií, knihoven, databází a výukových programů*
- *posuzuje tvůrčím způsobem aktuálnost, relevanci a věrohodnost informačních zdrojů a informací*
- *využívá informační a komunikační služby v souladu s etickými, bezpečnostními a legislativními požadavky*

Učivo

- **internet** – globální charakter internetu, multikulturní a jazykové aspekty, služby na internetu
- **informace** – data a informace, relevance, věrohodnost informace, odborná terminologie, informační zdroje, informační procesy, informační systémy
- **sdílení odborných informací** – diskusní skupiny, elektronické konference, e-learning
- **informační etika, legislativa** – ochrana autorských práv a osobních údajů

ZPRACOVÁNÍ A PREZENTACE INFORMACÍ

Očekávané výstupy

žák

- zpracovává a prezentuje výsledky své práce s využitím pokročilých funkcí aplikačního softwaru, multimediálních technologií a internetu
- aplikuje algoritmický přístup k řešení problémů

Učivo

- **publikování** – formy dokumentů a jejich struktura, zásady grafické a typografické úpravy dokumentu, estetické zásady publikování
- **aplikační software pro práci s informacemi** – textové editory, tabulkové kalkulátory, grafické editory, databáze, prezentační software, multimedia, modelování a simulace, export a import dat
- **algoritmizace úloh** – algoritmus, zápis algoritmu, úvod do programování

PŘÍLOHA 2

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

TEMATICKÉ OKRUHY průřezového tématu

Tematické okruhy Mediální výchovy zahrnují složku vědomostní a dovednostní. Tyto složky se vzájemně doplňují a prolínají a tvoří fakticky jeden celek.

MÉDIA A MEDIÁLNÍ PRODUKCE

- vývoj médií od knihtisku po internet, vznik a typy masových médií (tisk, rozhlas, televize)
- vnější vlivy na chování médií: institucionální (mediální legislativa), regulace, neformální (nátlak, lobbying, vlivové agentury, public relations apod.)
- financování médií (reklama, poplatky, efektivita realizovaná standardizací)
- profesně etické kodexy
- lidé v médiích a jejich práce (novináři, baviči, herci, manažeři)
- jaká máme práva ve vztahu k médiím (právo na opravu a právo na odpověď)
- organizace práce v médiích: jak vzniká zpráva, jak vzniká zábavní pořad, práce v redakci, výrobní štáb
- práce v produkčním týmu „školního média“ (tištěné periodikum, rozhlasové či televizní vysílání, internetové periodikum), rozbor školní produkce z hlediska dodržování dohodnutých zásad a pravidel („třídní mediální ombudsman“)
- příprava vlastních materiálů psaných i nahrávaných (tvorba textu, zvukového a obrazového záznamu s využitím pokročilých funkcí aplikačního softwaru a multimediálních technologií)
- komunikace a spolupráce v týmu (stanovení časového harmonogramu, rozdělení úkolů a odpovědnosti, otázka autorství a dopracování materiálů s ohledem na celek)

MEDIÁLNÍ PRODUKTY A JEJICH VÝZNAMY

(citlivé vnímání souvislostí v nestrukturovaném sociálním prostředí)

- kategorie mediálních produktů (noviny, časopisy, rozhlasové a televizní vysílání, internetové stránky), formy mediálních sdělení (zpravodajství, komentář, dokument, seriál, poradna, fotoromán apod.), vzájemné inspirace mezi médii
- rozbor aktuálního zpravodajství, kritéria pro výběr zpráv (důležitost pro život, aktuálnost, negativita, blízkost, jednoduchost, jednoznačnost, přítomnost prominentní osoby, možnost trvání v čase)
- vztah mezi mediálními produkty a skutečností (mediální „reprezentace“ skutečnosti, vztah zpravodajství a skutečnosti, vztah fikce a skutečnosti, „hra“ se skutečností, relevance a věrohodnost informačních zdrojů a informací)

- výrazové prostředky (kódy a konvence) typické pro konkrétní média: obrazové, zvukové a jazykové prostředky, sekundární kódy charakterizující jednotlivá média (obálky časopisů pro děti a mládež, znělky v rozhlasu a televizi)
- stereotypy, které se projevují v mediovaných reprezentacích, identifikace a vyhodnocení předsudku ve zpravodajství, dramatické tvorbě a zábavních pořadech
- hodnoty a životní styly nabízené/nenabízené mediálními produkty a jejich konkrétní předvedení
- mediální produkce pro mládež (společný rozbor tisku z hlediska prezentace mezigeneračních vztahů, intimních vztahů, představ o žádoucí/nežádoucí budoucnosti)
- reklama a její výrazové prostředky, kritický přístup k reklamě, rozbor reklamy z hlediska použité strategie (úspěch ve společnosti, získání obdivu, výzvy k identifikaci) příprava „ideálního“ časopisu pro mládež (co v reálných časopisech žáci považují za zajímavé a co v nich postrádají)
- příprava reklamní kampaně výstižně propagující školu
- příprava příspěvku na stejné téma do různých typů reálných novin či časopisů
- příprava televizního vystoupení založeného na textu z denního tisku (rozdíl mezi psaným a mluveným projevem)

UŽIVATELÉ

(vědomí síly a významu aktivního přístupu ke všem podnětům)

- co je veřejnost, publikum, občané, uživatelé, konzumenti
- jak vzniká čtenářská/posluchačská/divácká skupina, co je cílová skupina
- média pro vybrané skupiny (pro mládež, pro ženy, pro zájmové skupiny)
- jak se měří a popisuje publikum (náklad, čtenost, sledovanost, podíl na trhu)
- co je aktivní publikum, „sémantická moc“ publika (volnost vyložit si sdělení po svém)
- návyky při konzumaci médií (strukturace dne podle médií – čtení novin či časopisu, sledování televize, „boj o dálkové ovládání“, uspořádání nábytku vzhledem k televizi apod.)
- sledování a popis návyků při užívání médií v rodině/třídě/skupině a jejich rozbor
- ohlasy čtenářů/diváků/posluchačů na pořad, formulace názorů, napsání souhlasné či nesouhlasné reakce

ÚČINKY MEDIÁLNÍ PRODUKCE A VLIV MÉDIÍ

(aktivní přístup k utváření vlastního intimního i společenského prostředí)

- vliv médií na uspořádání každodenního života (od denního rytmu přes rozestavení nábytku po výběr konverzačních témat)
- předpokládané či skutečné vlivy některých mediálních obsahů na vnitřní rozpoložení jedince (násilí, pornografie)
- vlivy celospolečenské a kulturní (vliv na jazykovou kulturu, sdílené společenské hodnoty, stabilitu společnosti, sport apod.)
- činnost „mediální poradny“ (jak rozpoznat návyky mediální konzumace a jak je měnit)
- příprava televizní či rozhlasové diskuse na téma „vliv médií“ (vliv násilných obsahů, vliv médií na rodinný život, vliv médií na podobu sportu apod.)

ROLE MÉDIÍ V MODERNÍCH DĚJINÁCH

(vědomí postavení médií ve společnosti)

- čím se liší postavení člověka v tradiční a moderní společnosti: význam knihtisku, význam vysílání, význam digitalizace, kontinuální využívání tradičních a digitálních médií
- co to je masová společnost (masová kultura, masová komunikace), význam northcliffovské revoluce
- moderní společnost a svoboda projevu: zda mohou být média nezávislá a odpovědná
- kdy vzniká bulvár a kde se toto označení vzalo
- jak společnost komunikovala: od posunků přes řeč, písmo, tisk a vysílání k internetu
- která média se v současnosti podílejí na formování našich představ o dění ve světě a proč

- *média a dějiny: proč se agresor snaží obsadit redakce, proč se v nepřehledných, zlomových okamžicích uplatňuje rozhlas*
- *role médií v dějinách obce*

PŘÍLOHA 3

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Vzdělávací obsah

OBRAZOVÉ ZNAKOVÉ SYSTÉMY

Očekávané výstupy

žák

- *porovnává různé znakové systémy, např. mluveného i psaného jazyka, hudby, dramatického umění*
- *rozpoznává specifičnosti různých vizuálně obrazných znakových systémů a zároveň vědomě uplatňuje jejich prostředky k vytváření obsahu při vlastní tvorbě a interpretaci*
- *v konkrétních příkladech vizuálně obrazných vyjádření vlastní i umělecké tvorby identifikuje pro ně charakteristické prostředky*
- *objasní roli autora, příjemce a interpreta při utváření obsahu a komunikačního účinku vizuálně obrazného vyjádření*
- *na příkladech vizuálně obrazných vyjádření uvede, rozliší a porovná osobní a společenské zdroje tvorby, identifikuje je při vlastní tvorbě*
- *na příkladech uvede vliv společenských kontextů a jejich proměn na interpretaci obsahu vizuálně obrazného vyjádření a jeho účinku v procesu komunikace*
- *pojmenuje účinky vizuálně obrazných vyjádření na smyslové vnímání, vědomě s nimi pracuje při vlastní tvorbě za účelem rozšíření citlivosti svého smyslového vnímání*
- *při vlastní tvorbě uplatňuje osobní prožitky, zkušenosti a znalosti, rozpozná jejich vliv a individuální přínos pro tvorbu, interpretaci a přijetí vizuálně obrazných vyjádření*
- *na příkladech objasní vliv procesu komunikace na přijetí a interpretaci vizuálně obrazných vyjádření; aktivně vstupuje do procesu komunikace a respektuje jeho pluralitu*

Učivo

- ***vizuálně obrazné znakové systémy z hlediska poznání a komunikace***
- ***interakce s vizuálně obrazným vyjádřením v roli autora, příjemce, interpreta***
- ***uplatnění vizuálně obrazného vyjádření v úrovni smyslové, subjektivní a komunikační***

ZNAKOVÉ SYSTÉMY VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

Očekávané výstupy

žák

- *nalézá, vybírá a uplatňuje odpovídající prostředky pro uskutečňování svých projektů*
- *využívá znalosti aktuálních způsobů vyjadřování a technických možností zvoleného média pro vyjádření své představy*
- *charakterizuje obsahové souvislosti vlastních vizuálně obrazných vyjádření a konkrétních uměleckých děl a porovnává výběr a způsob užití prostředků*
- *své aktivní kontakty a získané poznatky z výtvarného umění uvádí do vztahů jak s aktuálními i historickými uměleckými výtvarnými projevy, tak s ostatními vizuálně obraznými vyjádřeními, uplatňovanými v běžné komunikaci*

- na konkrétních příkladech vysvětlí, jak umělecká vizuálně obrazná vyjádření působí v rovině smyslové, subjektivní i sociální a jaký vliv má toto působení na utváření postojů a hodnot vytváří si přehled uměleckých vizuálně obrazných vyjádření podle samostatně zvolených kritérií
- rozlišuje umělecké slohy a umělecké směry (s důrazem na umění od konce 19. století do současnosti), z hlediska podstatných proměn vidění a stavby uměleckých děl a dalších vizuálně obrazných vyjádření
- na příkladech uvádí příčiny vzniku a proměn uměleckých směrů a objasní širší společenské a filozofické okolnosti vzniku uměleckých děl
- na konkrétních příkladech vizuálně obrazných vyjádření objasní, zda a jak se umělecké vyjadřovací prostředky výtvarného umění od konce 19. století do současnosti promítají do aktuální obrazové komunikace
- samostatně experimentuje s různými vizuálně obraznými prostředky, při vlastní tvorbě uplatňuje také umělecké vyjadřovací prostředky současného výtvarného umění

Učivo

- **výtvarné umění jako experimentální praxe z hlediska inovace prostředků, obsahu a účinku**
- **světonázorové, náboženské, filozofické a vědeckotechnické zázemí historických slohů evropského kulturního okruhu**
- **vývoj uměleckých vyjadřovacích prostředků podstatných pro porozumění aktuální obrazové komunikaci**
  - chápání vztahů předmětů a tvarů v prostoru (Cézanne), celistvost a rozklad tvaru (analytický kubismus), povrch a konstrukce (syntetický kubismus, konstruktivismus, geometrická abstrakce), vytváření iluze prostoru, objemu a pohybu (antická mimezis, fotografie, film)
  - proměnlivost obrazu v čase (futurismus, nová média), proměnlivost tvaru (animovaný film, nová média), pohyblivé stanoviště diváka a změny úhlu vidění (umění akce, nová média), časoprostorové chápání a proměna kvalit (kubismus, nová média), princip náhody (dadaismus)
  - relativita barevného vidění (pointilismus, impresionismus, postimpresionismus, Cézanne), taktilní a haptické kvality díla (informel), zapojení těla, jeho pohybu a gest do procesu tvorby (akční tvorba, bodyart)
  - osvobození obrazu od zavedeného zobrazování viditelného (Kandinskij, Kupka), figurace a nefigurace (neoklasicismus, lyrická abstrakce), vztah slova a obrazu (lettrismus), vznik a uplatnění symbolu (symbolismus, surrealismus, pop-art, konceptuální umění)
  - tvůrčí potenciál podvědomí (surrealismus), sebeuvědomování diváka (akční tvorba, osobní mytologie), účast v sociálním prostoru (performance), minority (postmodernismus), stopy člověka v krajině (land-art)
  - vztahy s neevropskými kulturami (Gauguin, Picasso, minimal-art), zrušení hranice umění a neumění (Duchamp), neumělecké a neškolené vizuální vyjadřování (insitní umění)
  - požadavek a meze obecné srozumitelnosti, vliv reklamy, masovost a autenticita projevu (pop-art, televize, nová média – akční umění, postmodernismus), citace a metaznak (postmodernismus), moduly a jejich spojování, rekombinace, struktury (umění nových médií)

SPOLEČNÝ VZDĚLÁVACÍ OBSAH HUDEBNÍHO I VÝTVARNÉHO OBORU (integrující téma oborů)

UMĚLECKÁ TVORBA A KOMUNIKACE

Očekávané výstupy

žák

- vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti; dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě
- vysvětlí umělecký znakový systém jako systém vnitřně diferencovaný a dokáže v něm rozpoznat a nalézt umělecké znaky od objevných až po konvenční
- na příkladech vysvětlí umělecký výraz jako neukončený a nedefinitivní ve svém významu; uvědomuje si vztah mezi subjektivním obsahem znaku a významem získaným v komunikaci
- uvědomuje si význam osobně založených podnětů na vznik estetického prožitku; snaží se odhalit vlastní zkušenosti i zkušenosti s uměním, které s jeho vznikem souvisejí

- vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti
- objasní podstatné rysy magického, mytického, univerzalistického, modernistického přístupu k uměleckému procesu, dokáže je rozpoznat v současném umění a na příkladech vysvětlí posun v jejich obsahu
- objasní podstatné rysy aktuálního (pluralitního, postmodernistického) přístupu k uměleckému procesu a na základě toho vysvětlí proces vzniku „obecného vkusu“ a „estetických norem“
- dokáže vystihnout nejpodstatnější rysy dnešních proměn a na příkladech uvést jejich vliv na proměnu komunikace v uměleckém procesu

Učivo

- **umělecký proces a jeho vývoj** – vliv uměleckého procesu na způsob chápání reality; dynamika chápání uměleckého procesu – její osobnostní a sociální rozměr; znaková podmíněnost chápání světa – znakové systémy jednotlivých druhů umění; historické proměny pojetí uměleckého procesu (magický, mytický, univerzalistický, modernistický a postmodernistický, pluralitní model umění); prezentace uměleckého díla
- **role subjektu v uměleckém procesu** – smyslové vnímání a jeho rozvoj; předpoklady tvorby, interpretace a recepce uměleckého díla; mimovědomá a uvědomělá recepce uměleckého díla; tvořivá osobnost v roli tvůrce, interpreta a recipienta
- **úloha komunikace v uměleckém procesu** – postavení umění ve společnosti, jeho historické proměny; umělecká a mimoumělecká znakovost; umění jako proces tvorby nových, sociálně dosud nezakotvených znaků; role umělce v societě; publikum a jeho účast v uměleckém procesu; sociální a technologické proměny dneška (nové technologie, nové umělecké disciplíny a jejich obsahy) a jejich vliv na úlohu komunikace v uměleckém procesu; subjektivní chápání uměleckých hodnot ve vztahu k hodnotám považovaným za společensky uznávané

PŘÍLOHA 4

RVP ZUV

VÝTVARNÝ OBOR

Vzdělávací obsah oblasti Výtvarná tvorba

Očekávané výstupy 7. ročníku základního studia I. stupně

Žák:

- přistupuje k tvorbě poznáváním a sebepoznáváním, podle svých individuálních schopností si stanovuje dílčí cíle, které dokáže realizovat
- poznává a vědomě používá obrazotvorné prvky plošného i prostorového vyjádření (bod, linie, tvar, objem, plocha, prostor, světlo, barva, textura atd.), jejich vlastnosti a vztahy (shoda, podobnost, kontrast, opakování, rytmus, dynamika, struktura, pohyb, proměna v čase atd.) a jejich účinky dokáže porovnat a zhodnotit
- využívá základní techniky vizuálně obrazného sdělení, prostorových činností včetně objektové a akční tvorby s využitím klasických i moderních technologií
- vnímá smyslové podněty a vědomě je převádí do vizuální formy prostřednictvím výtvarného jazyka, inspiruje se fantazií nebo realitou, komponuje tvarové, barevné a prostorové vztahy, proměňuje běžné v nezvyklé

Očekávané výstupy 4. ročníku základního studia II. stupně

Žák:

- samostatně řeší výtvarné problémy, experimentuje, argumentuje, diskutuje, respektuje různá hlediska, umí se poučit, obhájí nebo změní vlastní postup, podílí se na utváření pravidel týmové spolupráce

- pracuje s vizuálními znaky a symboly, využívá analýzu, syntézu, parafrázi, posuny významu, abstrahování; rozlišuje a propojuje obsah a formu, vědomě uplatňuje výrazové a kompoziční vztahy a osobitě je aplikuje
- z různých úhlů zkoumá podoby světa a mezilidské vztahy, je schopen konceptuálního myšlení z hlediska času, lokality, kulturních či ekologických souvislostí; dává hlubší myšlenkový význam akcím, objektům a instalacím; na úrovni samostatně pojaté tvorby se stává nezávislou, samostatnou osobností
- zná obrazotvorné prvky plošného i prostorového vyjádření, jejich výtvarné a výrazové vlastnosti a vztahy; správně používá odbornou terminologii vztahující se k dané oblasti

Vzdělávací obsah oblasti Receptce a reflexe výtvarného umění

Očekávané výstupy 7. ročníku základního studia I. stupně

Žák:

- aktivně se seznamuje s historií a současností výtvarného umění, orientuje se v uměleckých slozích a směrech, používá základní výtvarné pojmy, na základě individuálních zkušeností a diskuzí si utváří vlastní výtvarný názor
- respektuje odlišné výtvarné názory a individuálně si vybírá podněty z různých oblastí světové kultury

Očekávané výstupy 4. ročníku základního studia II. stupně

Žák:

- orientuje se v hlavních rysech historického vývoje uměleckých slohů a směrů, zajímá se o vyjadřovací prostředky současného výtvarného umění, vnímá je v širších souvislostech, samostatně vyhledává náměty a inspiraci z různých oblastí světové kultury a vědy, individuálně si z nich vybírá podněty pro svou tvorbu
- formuluje a obhájí své názory, diskutuje, respektuje různá hlediska, umí se poučit; prezentuje práci vlastní i druhých, volí vhodné formy adjustace a výstavní koncepce

PŘÍLOHA 5

MULTIMEDIÁLNÍ TVORBA

Charakteristika multimediální tvorby

Multimediální tvorba v základním uměleckém vzdělávání je chápána jednak jako **prostředek** (nástroj) **umělecké tvorby**, který je možné využívat v různých uměleckých oborech, jednak jako **výsledek uměleckého procesu** – hotový tvar uměleckého vyjádření.

Jako prostředek umělecké tvorby v ZUV znamená multimediální tvorba **používání multimédií**, respektive **digitálních technologií v různých oblastech** (oblast tvorby a interpretace či oblast receptce a reflexe umění).

Výsledkem multimediální tvorby v ZUV pak je **vytvoření multimediálního produktu** (např. scénické představení s použitím digitálních technologií, digitalizované umělecké vyjádření). Z tohoto pohledu je multimediální tvorba jednou z možných platforem pro integraci uměleckých oborů v základním uměleckém vzdělávání.

Při zařazení multimediální tvorby do výuky je důležité respektovat vzdělávací obsahy jednotlivých uměleckých oborů, minimální časové dotace dané jednotlivými rámcovými učebními plány a charakter základního uměleckého vzdělávání.

Obsahové, časové a organizační vymezení

Na úrovni ŠVP se multimediální tvorba realizuje:

A) Jako samostatné **studijní zaměření vzniklé v rámci jednoho uměleckého oboru** (např. Výtvarná a multimediální tvorba). V případě tohoto zařazení do ŠVP jsou plněny očekávané výstupy příslušného oboru a využity ty hodinové dotace, které jsou pro daný obor vyčleněny rámcovým učebním plánem.

B) Jako **integrované studijní zaměření** vzniklé kombinací vzdělávacích obsahů uměleckých oborů, z nichž toto studijní zaměření vzniká. V tomto případě je nezbytné splnit očekávané výstupy zvoleného dominantního uměleckého oboru a zároveň zařadit (integrovat) do tohoto studijního zaměření vybrané vzdělávací obsahy dalších zvolených oborů. Při určení hodinových dotací vycházíme z rámcového učebního plánu dominantního oboru s tím, že škola má možnost tyto hodinové dotace dále posílit ve vazbě na začleněné obsahy integrovaných oborů. Při vlastní realizaci multimediální tvorby v ŠVP je vždy nezbytnou podmínkou používání digitálních technologií ve výuce.

PŘÍLOHA 6

ODBORNÉ OKRUHY RVP PRO SOŠ

RVP FOTOGRAF

FOTOGRAFICKÉ PŘÍSTROJE A ZAŘÍZENÍ

Obsahový okruh poskytuje žákům základní vědomosti o analogové i digitální fotografické technice používané při fotografování, osvětlování a počítačové i klasické zpracování obrazu. Vede je k získání dovedností při používání této techniky. Charakter okruhu je teoreticko-praktický. Část, zaměřená na teorii, se zabývá světlem a technikou sloužící pro osvětlování, optickým zobrazováním, fotografickými přístroji, a zařízeními pro laboratorní zpracování. V praktické části se žáci učí aktivně používat analogovou i digitální fotografickou techniku a videozáznam. Témata jsou úzce provázána s okruhem věnujícím se standardním fotografickým situacím.

Výsledky vzdělávání	Učivo
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí podstatu, vlastnosti a význam světla, charakterizuje barvy a modely míšení barev, orientuje se ve fotometrii; - popíše princip zobrazování čočkou, sférickým zrcadlem a optickou soustavou; - vysvětlí a popíše praktické použití jevů vlnové optiky, vlastnosti oka a podstatu vidění; 	<p>1 Světlo a fotografická optika</p> <ul style="list-style-type: none"> - světlo a světelné zdroje - paprsková a vlnová optika, zobrazování - oko a vidění - fotometrie a kolorimetrie
<ul style="list-style-type: none"> - zná vývoj fotografických přístrojů, dokáže přístroje využívat, popíše jejich konstrukci a součásti; 	<p>2 Fotografický přístroj a jeho použití</p> <ul style="list-style-type: none"> - vývoj fotografických přístrojů - druhy a konstrukce fotografických přístrojů
<ul style="list-style-type: none"> - popíše druhy objektivů a jejich vývoj; - využívá znalostí o vlastnostech objektivů při fotografování; - zná a používá další optická zařízení a příslušenství; 	<p>3 Příslušenství fotografických přístrojů</p> <ul style="list-style-type: none"> - optické vlastnosti objektivů - rozdělení a vývoj objektivů - druhy a stavba objektivů, příslušenství
<ul style="list-style-type: none"> - používá různé zdroje světla a uvede jejich charakteristiku; - měří expozici různými způsoby a druhy měřicích přístrojů; - má přehled o zařízeních fotografických pracovišť a využívá je; - používá promítací přístroje; 	<p>4 Technické vybavení pro osvětlování a měření expozice</p> <ul style="list-style-type: none"> - osvětlovací technika, svítidla, záblesková zařízení - přístroje pro měření světla a jejich použití - základní vybavení fotografických pracovišť
<ul style="list-style-type: none"> - zvětšuje a kopíruje fotografické obrazy 	<p>5 Technické vybavení pro kopírování</p>

zvětšovací přístrojem; - popíše základní vybavení fotolaboratoře; - vysvětlí automatické zpracování obrazu; - popíše funkci minilabu; - zná a dodržuje pravidla bezpečnosti při práci se zařízeními.	obrazu a zpracování fotografických materiálů - laboratorní přístroje a zařízení - automatizace zpracování, kopírovací a vyvolávací automaty
--	--

FOTOGRAFICKÉ STANDARDNÍ SITUACE

Obsahový okruh poskytuje žákům základní vědomosti, intelektové a praktické dovednosti, které představují nezbytný obecný základ odborného vzdělávání v daném oboru. Charakter tohoto obsahového okruhu je teoreticko-praktický. Část, zaměřená převážně teoreticky, směřuje k získání ucelené orientace v oblasti fotografie v návaznosti na vývoj společnosti ve společensko-historicko-kulturních souvislostech. Žáci získají přehled o jednotlivých oborech fotografie, způsobech práce, seznámí se s tvůrci, jejichž díla jsou inspirací pro jejich vlastní práci. Při praktických činnostech pak žáci čerpají z osvojených teoretických znalostí, rozvíjejí samostatné tvůrčí schopnosti a fantazii, kultivují fotografické vidění a učí se vyjadřovat myšlenky fotografickým obrazem. Okruh je provázán s oblastmi společenskovedního vzdělávání, hlavně s psychologií, estetickým a výtvarným vzděláváním a využívá analogovou i digitální fotografii.

Výsledky vzdělávání	Učivo
Žák: - má přehled o vývoji všech oblastí fotografie, zná společenské souvislosti; - vysvětlí přínos jednotlivých vývojových etap pro zdokonalování fotografických technik;	1 Vývoj fotografie - vývoj fotografické tvorby a techniky
- objasní význam fotografie ze sociálního a společenského hlediska; - orientuje se v autorských právech; - vede základní dokumentaci	2 Fotografie a společenské souvislosti - sociální, ekonomický, kulturní a společenský význam fotografie - vedení základní dokumentace a autorské právo
- objasní zásady při osvětlování; - objasňuje význam světla pro rozsah jasů předmětu a obrazu;	3 Druhy osvětlení, práce se světlem - charakter světla - osvětlování, směry světla
- vysvětlí použití reprodukční fotografie v tiskových a grafických úpravách; - ovládá technologii zhotovení reprodukce z různých předloh;	4 Reprodukování - technologický postup - přístroje, optika, zařízení
- vysvětlí a používá základní kompoziční pravidla při fotografování různých typů námětů, ovládá základní terminologii; - ovlivňuje při fotografování kompozici a perspektivu vhodným použitím přístrojů a objektivů;	5 Základy skladby obrazu - členění plochy, perspektiva - skladba obrazu
- volí a používá při fotografování odpovídající techniku, zařízení a příslušenství; - využívá pravidla kompozice i při vytváření skic zátiší ve výtvarné přípravě;	6 Technická fotografie - funkce technické fotografie - přístroje, optika, materiál, pozadí, doplňky - fotografické zátiší
- ovládá osvětlování a fotografování makrofotografie a používá odpovídající techniku a zařízení;	7 Makrofotografie - princip zobrazování v makrofotografii - přístroje, optika, materiál a další vybavení v makrofotografii
- objasní význam reklamy a reklamní fotografie; - ovládá základy fotografování reklamních	8 Reklamní fotografie - společenská funkce reklamy, psychologie reklamy

snímků, volí vhodné přístroje a další zařízení;	- přístroje, optika, materiál, filtry - osobnosti reklamní fotografie
- má přehled o vývoji portrétování ve výtvarném umění a fotografii - vysvětlí požadavky na moderní zakázkový portrét a psychologii portrétování; - využívá vhodné osvětlení, volí vhodný přístroj, objektiv a další příslušenství; - má přehled o portrétních fotografiích	9 Portrétní fotografie - vývoj portrétování, portrétní fotografové druhy portrétů a požadavky na zakázkový portrét, technologický postup práce, osvětlování
- má přehled o vývoji krajinářské fotografie; - používá vhodný přístroj, objektiv a další příslušenství; - využívá vhodné osvětlení v krajině;	10 Fotografie krajiny - způsoby ztvárnění v krajinářské fotografii, obrazový soubor - kompozice, spojení krajiny s architekturou - významní fotografové krajiny
- využívá vhodné osvětlení při fotografování architektury, zohledňuje vliv světla na správné zobrazení plastičnosti; - má přehled o fotografiích architektury;	11 Fotografie architektury - požadavky na fotografii architektury - druhy fotografie architektury - významní fotografové architektury
- má přehled o vývoji reportážní fotografie, zná její druhy, členění a význam; - popíše postupy při fotografování, dodržuje zásady etiky, respektuje zásady ochrany osobnosti; - volí vhodný přístroj, objektiv, příslušenství; - má přehled o tvůrčích reportážní fotografie;	12 Reportážní fotografie - význam reportážní fotografie - fotografie pro tisk - druhy reportážní fotografie - významní fotografové reportážní fotografie
- vysvětlí provedení a používání speciálních technik; - zná a používá jednotlivé postupy vytváření obrazu speciálními technikami; - objasní druhy a postupy digitální i klasické fotomontáže a používá je;	13 Speciální fotografické techniky - techniky bez foto přístroje, snímkové a negativní techniky - techniky dělení tónů - vývoj a techniky fotomontáže
- objasní vnímání pohyblivých obrazů okem; - rozlišuje kategorie filmové tvorby; - charakterizuje a používá techniky videozáznamu;	14 Základy kinematografie a videotechniky - oko a vnímání pohybu - kompozice, scénář, snímek, střih, zvuk
- objasní principy základních tiskových technik, zná jejich vývoj a vývoj písma, používá ruční techniky;	15 Základní tiskové techniky - tisk z výšky, z hloubky, tisk z plochy - písmo, druhy písma, vývoj
- objasní postup zvětšování a kopírování obrazu, využívá tyto postupy při práci; - používá způsoby úpravy obrazu při zvětšování;	16 Zvětšování, zmenšování, kopírování - zvětšování a kopírování, měřítko zvětšení - úpravy při zvětšování
- má přehled o účinku jednotlivých barev na psychiku, má přehled o účinku jednotlivých barev v kompozici obrazu; - rozeznává rozdíly v míchání barevných světél a barev hmotných;	17 Barevná kompozice - barva v informativní a emotivní fotografii - barevná skladba
- má přehled o využití fotografie v různých oblastech průmyslu, v lékařství, vědeckém výzkumu, marketingu a kriminalistice.	18 Fotografie ve vědě a technice - fotografie v přírodních a technických vědách - fotografie v různých oblastech záření, holografie

FOTOGRAFICKÉ TECHNOLOGIE A MATERIÁLY

Obsahový okruh poskytuje žákům znalosti a dovednosti z oblasti fotografických materiálů a postupech jejich zpracování. Zabývá se fotochemickými procesy, seznamuje s druhy materiálů v

klasickém i digitálním zpracování obrazu a jejich praktickým použitím. V teoretické průpravě se seznámí se způsoby hromadného zpracování zakázkové fotografie, unifikovanými procesy používanými pro zpracování všech druhů materiálů a jejich použitím v provozech. V praktické přípravě budou žáci používat metody zpracování digitálního obrazu a seznámí se se způsoby konečného zhotovování fotografií. Žáci budou vedeni k dodržování hygienických předpisů, bezpečnosti práce s chemickými látkami a nakládáním s nebezpečnými odpady.

Výsledky vzdělávání	Učivo
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí základní úkoly a povinnosti organizace při zajišťování BOZP; - zdůvodní úlohu státního odborného dozoru nad bezpečností práce; - dodržuje ustanovení týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence; - uvede základní bezpečnostní požadavky při práci se stroji a zařízeními na pracovišti a dbá na jejich dodržování; - při obsluze, běžné údržbě a čištění strojů a zařízení postupuje v souladu s předpisy a pracovními postupy; - uvede příklady bezpečnostních rizik, event. nejčastější příčiny úrazů a jejich prevenci; - poskytne první pomoc při úrazu na pracovišti; - uvede povinnosti pracovníka i zaměstnavatele v případě pracovního úrazu; 	<p>1 Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, hygiena práce, požární prevence</p> <ul style="list-style-type: none"> - řízení bezpečnosti práce v podmínkách organizace a na pracovišti - pracovněprávní problematika BOZP - bezpečnost technických zařízení
<ul style="list-style-type: none"> - má přehled o výrobě, složení a druzích černobílých fotografických materiálů; - volí vhodný materiál pro různé druhy fotografických situací; 	<p>2 Černobílé fotografické materiály</p> <ul style="list-style-type: none"> - složení a výroba materiálů - druhy, vlastnosti, adjustace, použití materiálů
<ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí principy fotochemických procesů, vznik latentního obrazu a princip vyvolávání a ustalování a využívá jednotlivé fotografické roztoky; - vysvětlí odchylky při vzniku obrazu zapříčiněné fotografickými jevy a efekty; 	<p>3 Zpracování černobílých fotografických materiálů</p> <ul style="list-style-type: none"> - fotochemické procesy - způsoby zpracování materiálů - chemické zásahy do fotografického obrazu - fotografické jevy a efekty
<ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí vývoj a principy fotografických barevných materiálů, - používá různé druhy barevných materiálů, popíše podstatu a rozdíly v jejich složení; - používá odpovídající způsoby zpracování a jednotlivé unifikované procesy; 	<p>4 Barevné fotografické materiály</p> <ul style="list-style-type: none"> - vývoj barevných postupů - současné barevné materiály - zpracování barevných materiálů a jeho automatizace, unifikované procesy - životní prostředí a jeho ochrana
<ul style="list-style-type: none"> - používá vhodné druhy tisku pro zhotovení fotografií - zná materiály pro jednotlivé druhy tisku. 	<p>5 Materiály pro digitální tisk</p> <ul style="list-style-type: none"> - druhy fotorealistického tisku - materiály pro tisk

DIGITALIZACE VE FOTOGRAFII

Obsahový okruh zahrnuje výsledky vzdělávání, týkající se digitálního snímání obrazu, zpracování obrazu v počítači, převodu fotografického obrazu z klasického nosiče do digitální formy. Okruh je propojen v podstatě se všemi předešlými, navazuje na teoretické poznatky ze všech tří předešlých obsahových celků. Má teoreticko-praktickou náplň. Do teoreticky zaměřené části obrazu je třeba zahrnout seznámení s jednotlivými typy digitálních přístrojů, jejich konstrukčními charakteristikami, součástmi, funkcemi a použitím. Je třeba zdůraznit odlišnosti i společné charakteristiky přístrojů klasických a digitálních. Žáci získají vědomosti o digitálních médiích a

zařízeních určených pro záznam obrazu. Seznámí se s počítačovými funkcemi, které se používají při zpracování obrazu, seznámí se specializovanými programy určenými pro úpravy fotografického obrazu. Naučí se pracovat s archivací obrazu, využitím fotobank, seznámí se s autorským zákonem. Seznámí se s tím, jaké možnosti poskytuje využití digitalizace obrazu, při transportu a publikaci fotografického obrazu. V části získávání praktických dovedností jsou zahrnuty činnosti týkající se fotografování a využití digitální fotografie ve všech fotografických žánrech, specifikovaných v oblasti standardních fotografických situací. Dále sem spadají úkony, prováděné při přenosu obrazu do počítače, úpravách obrazu v počítači, jeho konečném zhotovení klasickou cestou, nebo digitálním tiskem. Okruh je provázán s oblastí informačních a komunikačních technologií.

Výsledky vzdělávání	Učivo
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakterizuje rozdíly mezi klasickou a digitální fotografií, umí určit vhodný postup práce pro danou situaci; - dokáže vhodně propojovat analogové a digitální způsoby práce; 	<p>1 Porovnání klasické a digitální fotografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - porovnání přístrojů, základní charakteristiky, shody a rozdíly - porovnání přístrojů zpracovatelských postupů možnosti zpracování a propojení analogové a digitální fotografie
<ul style="list-style-type: none"> - orientuje se v konstrukci fotografických digitálních přístrojů, používá jednotlivé ovládací prvky; rozlišuje vhodnost použití jednotlivých přístrojů podle fotografické situace, charakterizuje digitální snímač; - zná a používá objektivy a příslušenství digitálních přístrojů; 	<p>2 Digitální fotografický přístroj</p> <ul style="list-style-type: none"> - funkce a stavba a druhy digitálního fotoaparátu, ovládací prvky, technické řešení snímačů - objektivy, příslušenství fotoaparátů
<ul style="list-style-type: none"> - má základní přehled o zařízeních, potřebných k digitalizaci obrazu a k jeho dalšímu zpracování; - má přehled o programovém vybavení a používá ho; - používá jednotlivé druhy tisku; 	<p>3 Zařízení pro úpravy a zpracování obrazu v oblasti digitální fotografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - skenery, jejich druhy a použití - softwary pro zpracování obrazu - tiskárna, principy tisku, digitální minilab
<ul style="list-style-type: none"> - pracuje s běžnými typy digitálních fotoaparátů, orientuje se v základních způsobech ukládání digitálních dat; - používá expoziční měřící techniku a programy automatického zaostřování; - pracuje se světlem, používá různé typy osvětlovacích zařízení, umí nastavit vyvážení bílé barvy na přístroji; 	<p>4 Práce s digitálním fotoaparátem</p> <ul style="list-style-type: none"> - ovládání fotoaparátů, vlastnosti a funkce digitálního přístroje - ukládání snímků, přepočítání na obrazové formáty - expozice v digitální fotografii, volba expozičního režimu - osvětlování, elektronický blesk
<ul style="list-style-type: none"> - zvládá fotografování a kompozici snímků v různých oblastech fotografických situací v souladu s kompozičními pravidly; - řeší nepředvídané situace plynoucí z témat tvorby digitálního obrazu; 	<p>5 Praktické použití digitální fotografie v různých žánrových oblastech</p> <ul style="list-style-type: none"> - zvláštnosti a problémové situace - typický postup při digitální fotografické práci
<ul style="list-style-type: none"> - ovládá přenos obrazu z fotoaparátu do počítače, ukládání a archivaci snímků; - používá programy pro úpravu obrazu a zná jejich funkce; - používá vhodné postupy úpravy obrazu speciálními nástroji; 	<p>6 Zpracování obrazu</p> <ul style="list-style-type: none"> - ukládání snímků, archivace - základní funkce programů pro zpracování fotografií
<ul style="list-style-type: none"> - provádí snímky různých žánrů v ateliéru i v exteriéru, užívá odpovídající postupy a techniku; 	<p>7 Komerční využití digitální fotografie v oblasti fotografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - technické, portrétní, reklamní, reportážní, krajinářské, architektury
<ul style="list-style-type: none"> - má přehled o druzích, stavbě a obsluze videokamer; - pracuje s videokamerou; 	<p>8 Práce s videokamerou</p> <ul style="list-style-type: none"> - druhy a stavba videokamer, obsluha videokamery

- ovládá principy přenosu obrazu do počítače a jeho další úpravy v počítači;	- princip záznamu obrazu
- imituje speciální fotografické techniky, pro výtvarné využití v různých oblastech fotografie;	9 Speciální fotografické techniky, nápodoby technik v grafickém programu - nápodoby technik v grafickém programu
- používá barevné režimy - ovlivňuje při práci kontrast a jas obrazu; - vytváří barevné abstrakce obrazu; - nastavuje správné barevné vyvážení monitoru.	10 Barevné vyvážení - barevný kontrast, testovací barevná tabulka - fotografie v nepravých barvách - barevné režimy

PŘÍLOHA 7

RVP UŽITÁ FOTOGRAFIE A MÉDIA

UMĚLECKO-HISTORICKÁ A VÝTVARNÁ PŘÍPRAVA

Obsahový okruh poskytuje žákům vědomosti a intelektové a praktické dovednosti, které představují nezbytný obecný základ odborného vzdělávání v daném oboru vzdělání. Charakter tohoto obsahového okruhu je teoreticko-praktický. Část věnovaná umělecko-historické přípravě je zaměřena převážně teoreticky. Směřuje k získání ucelené orientace v oblasti vývoje společnosti a její výtvarné kultury od jejího vzniku až po současnost. Žáci si osvojí soubor základních poznatků z teorie umění a výtvarné tvorby ve společenskohistorických souvislostech včetně vývoje a současných tendencí výtvarné a užité tvorby ve studovaném oboru. Jsou vedeni k návyku aktivně vyhledávat zdroje informací, nalézat v umělecké tvorbě zdroje inspirace a využívat je při své tvůrčí činnosti. Část obsahového okruhu věnovaná výtvarné přípravě je zaměřena převážně prakticky. Směřuje k získání širokého základu výtvarného vzdělání nezbytného pro navazující návrhovou a realizační tvorbu v rámci studovaného oboru. Ve školním vzdělávacím programu ji lze rozpracovat a konkretizovat v souladu s požadavky profesní přípravy v oboru. Žáci jsou vedeni k rozvoji výtvarného myšlení, výtvarné paměti, tvořivosti a fantazie, ke kultivaci výtvarného vidění a vyjadřování. Obsahový okruh je provázán s oblastmi společenskovedního vzdělávání a estetického vzdělávání; těsné vazby má s obsahovým okruhem fotografická tvorba.

Výsledky vzdělávání	Učivo
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - popíše historický vývoj společnosti a její výtvarné kultury včetně užitého výtvarného umění; - objasní vzájemné souvislosti jednotlivých vývojových etap společnosti a výtvarných a estetických tendencí projevujících se v tomto vývoji; - identifikuje výtvarný projev jednotlivých historických slohových období podle jeho základních znaků; - rozeznává významné představitele jednotlivých historických slohových období i současného výtvarného umění a jejich typická díla; - charakterizuje historický a současný vývoj výtvarné tvorby v příslušném oboru a má 	<p>1 Historie výtvarné kultury a vývoje společnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - výtvarná kultura a výtvarné umění - periodizace a charakteristika společensko-historického vývoje výtvarné kultury - vývojové etapy výtvarné kultury, jejich společensko-historické souvislosti - základní trendy současného výtvarného umění - historický vývoj a současné tendence výtvarné tvorby v příslušném oboru

<p>přehled o díle jejich nejvýznamnějších představitelů; - využívá všech dostupných zdrojů pro získávání informací a dokáže je aplikovat při samostatné práci;</p>	
<p>- pracuje se škálou výtvarných pomůcek a materiálů, využívá výrazové možnosti jednotlivých výtvarných prvků v jejich různých kombinacích a vzájemných souvislostech při výstavbě kompozice; - tvoří věcné kompoziční studie (tvarové, strukturní, barevné atd.), ovládá postupy stylizace a abstrakce a možnosti posunu reálných tvarů; - uplatňuje vztah mezi výtvarným řešením zadaného úkolu a technologickými postupy a technikami používanými v rámci studovaného oboru; - používá specifický výtvarný jazyk, výtvarně myslí;</p>	<p>2 Morfologie a syntax výtvarné tvorby - výrazové možnosti a kompoziční vztahy základních vyjadřovacích prostředků - věcné studie rostlinných, živočišných aj. motivů, vystižení charakteristiky tvaru, struktury apod. - základní prostředky výstavby, využívání škály jejich možností při tvorbě různých typů kompozice - charakter koncepčního řešení a jeho výtvarného vyjádření z hlediska potřeb studovaného oboru resp. zaměření</p>
<p>- popíše vývoj písma, správně používá základní názvosloví; - volí typ písma v souladu s výtvarným záměrem.</p>	<p>3 Základy písma - vývoj písma, jeho základní prvky a charakteristické znaky - písmo jako součást kompozice</p>
<p>- provádí rozbor uměleckého díla z hlediska jeho historického zařazení, vztahu formy a obsahu a kompoziční výstavby; - charakterizuje a hodnotí teoretický a praktický význam obsahu a formy děl volného a užitého umění, posuzuje jednotu výrazu.</p>	<p>4 Analýza uměleckých děl - základní charakteristika uměleckého díla, rozbor</p>

TECHNOLOGICKÁ A TECHNICKÁ PŘÍPRAVA

Obsahový okruh poskytuje žákům základní vědomosti, intelektové a praktické dovednosti o digitálních a analogových pracovních postupech, technice používané při snímání fotografického obrazu, fotografických materiálech a jejich zpracování, programovém vybavení využívaném v oboru a způsobech správy dat. Pro plné pochopení technologické a technické problematiky jsou v obsahovém okruhu zařazeny teoretické základy nauky o světle, záření, optiky a aplikované optiky, fotografické senzimetrie, exponometrie, fotochemie a předtiskové přípravy. V příslušných souvislostech je zdůrazňována bezpečnost a hygiena práce a ochrana životního prostředí. Obsahový okruh má teoreticko-praktický charakter. Umožňuje syntetizovat vnímání jeho jednotlivých částí jako uceleného systému navzájem se doplňujících a prolínajících vědomostí a dovedností a rozvíjí schopnost jejich aplikace v komplexu praktických činností při řešení konkrétních úkolů. Obsahový okruh je provázán s oblastmi přírodovědného vzdělávání, jazykového vzdělávání a komunikace a vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích; těsné vazby má s obsahovým okruhem fotografická tvorba.

Výsledky vzdělávání	Učivo
<p>Žák: - používá základní odbornou terminologii; - vysvětlí podstatu a význam světla ve fotografické praxi, určí a hodnotí jeho vlastnosti; - popíše základní veličiny charakterizující</p>	<p>1 Technologický základ - světlo ve fotografii - optika - materiály - senzimetrie - fotochemie</p>

<p>záření, uvede prostředky pro ovlivňování a změny charakteristiky záření;</p> <ul style="list-style-type: none"> - definuje základní pojmy a vztahy z optiky; - vysvětlí praktické využití optiky při vzniku a úpravě fotografického obrazu; - vysvětlí princip digitálního zobrazování, ovládá zásady práce s digitální technikou; - popíše průběh fotografického procesu; - vyjmenuje druhy používaných materiálů; - odvodí výběr vhodného fotografického materiálu podle jeho vlastností, možností zpracování a cílových požadavků na jakost obrazu; - vysvětlí obecné principy senzitometrie; - vysvětlí obecné principy exponometrie fotografického obrazu v analogové i digitální fotografii; - vyjmenuje základní typy fotografických přístrojů a jejich příslušenství, používanou techniku a zařízení, popíše jejich konstrukci, uvede možnosti a způsoby jejich použití; - dodržuje ekologické požadavky pro používání chemických látek a likvidaci veškerých odpadů. 	<ul style="list-style-type: none"> - fotografické přístroje, technika a zařízení
<ul style="list-style-type: none"> - má přehled o možnostech uplatnění a funkci fotografie ve vztahu k příslušnému médiu; - popíše principy vzniku obrazu ve fotografických materiálech a v digitálním zpracování; - vyjmenuje základní techniky zpracování obrazového záznamu a vysvětlí jejich význam v informačním systému; - charakterizuje tiskové techniky, technologii jejich polygrafického zpracování, způsoby integrace fotografického obrazu do tiskových a jiných médií; - vysvětlí zásady pořizování fotografie ve vědě a technice a možnosti uplatnění fotografie v různých oborech. 	<p>2 Techniky zpracování fotografického záznamu</p> <ul style="list-style-type: none"> - klasická analogová fotografie - fotografie ve vědě a technice - digitální fotografie - tiskové techniky a předtisková příprava

FOTOGRAFICKÁ TVORBA

Obsahový okruh má komplexní charakter. Je zaměřen převážně prakticky; vybavuje žáky vědomostmi a dovednostmi z oblasti speciálních metod práce výtvarníka – fotografa a z oblasti finálního zpracování zadaného úkolu. Rozvíjí tvůrčí aktivitu a individuální invenční schopnosti žáků. Při řešení zadaných témat se zaměřuje na rozvoj schopnosti jasně formulovat výtvarnou myšlenku a obsahovou náplň výtvarného záměru ve vztahu k technickým a technologickým možnostem jeho realizace. Rozšiřuje a prohlubuje orientaci žáků ve vývoji technických prostředků a současných trendech vývoje fotografie, rozvíjí jejich schopnost vnímat specifické rysy těchto trendů, hledat netradiční řešení zadaných úkolů a uplatňovat výrazové možnosti jednotlivých médií. V realizační fázi vede žáky k pečlivé a přesné práci a k odpovědnosti za její kvalitu, k dodržování technologické kázně včetně předpisů BOZP. Pozornost je rovněž věnována rozvoji dovedností komunikovat se zákazníky, příp. obchodními a pracovními partnery, a aplikovat základní marketingové nástroje. Pro jejich nácvik se využívají jak modelové situace, tak i situace reálné, kdy se žáci v rámci vzdělávacího procesu podílejí na řešení zakázek firem, institucí apod. Součástí obsahového okruhu je využívání odpovídajícího programového vybavení při řešení jednotlivých úkolů. Obsahový okruh je provázán s oblastmi

vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích, jazykového vzdělávání a komunikace a ekonomického vzdělávání; těsné vazby má s obsahovými okruhy technologická a technická příprava a umělecko-historická a výtvarná příprava.

Výsledky vzdělávání	Učivo
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí základní úkoly a povinnosti organizace při zajišťování BOZP; - zdůvodní úlohu státního odborného dozoru nad bezpečností práce; - dodržuje ustanovení týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence; - uvede základní bezpečnostní požadavky při práci se stroji a zařízeními na pracovišti a dbá na jejich dodržování; - při obsluze, běžné údržbě a čištění strojů a zařízení postupuje v souladu s předpisy a pracovními postupy; - uvede příklady bezpečnostních rizik, event. nejčastější příčiny úrazů a jejich prevenci; - poskytne první pomoc při úrazu na pracovišti; - uvede povinnosti pracovníka i zaměstnavatele v případě pracovního úrazu; 	<p>1 Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, hygiena práce, požární prevence</p> <ul style="list-style-type: none"> - řízení bezpečnosti práce v podmínkách organizace a na pracovišti - pracovněprávní problematika BOZP - bezpečnost technických zařízení
<ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí význam a úlohu fotografie z hlediska teorie sdělování; - popíše obecné principy skladby a kompozice fotografického zobrazování; - objasní podmíněnost a vzájemný vztah vývoje výtvarného umění a vývoje fotografie; - zařadí významnou tvorbu vztahující se k vývoji fotografie do časových, historických, technických a společenských souvislostí; - sleduje nejnovější trendy ve vývoji české a světové fotografie; 	<p>2 Vývoj fotografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - společenská úloha fotografie - vývoj technických prostředků a funkcí fotografie - výtvarné umění a fotografická tvorba - historický vývoj a současné tendence fotografické tvorby
<ul style="list-style-type: none"> - výtvarně vnímá, myslí a samostatně vyjadřuje vlastní výtvarný názor; - ovládá zásady kompozice a uplatňuje je v příslušných souvislostech; - využívá vizuální účinnosti obrazu při řešení zadaného úkolu; - volí odpovídající druh písma ve vztahu k výtvarnému záměru a jeho obsahové náplni; - ovládá moderní techniky vytváření textů; - vysvětlí psychologické působení propagace, její účinky a význam; - rozlišuje funkce a význam inzerátů, plakátů a dalších propagačních prostředků, v nichž nalézá uplatnění fotografie; - respektuje požadavky na uplatnění fotografie v tisku, ve výstavnictví, architektuře apod.; - ovládá zásady výtvarného a technického 	<p>3 Výtvarná tvorba</p> <ul style="list-style-type: none"> - kompoziční kresebné, barevné a písmařské studie v kontextu s řešením zadaného úkolu - jednoduché grafické studie - písmo, techniky práce s textem - vizuální studie - jednoduché až vysoce výtvarně náročné úkoly - jednání se zákazníkem, profesionální etika - základní marketingové nástroje, jejich aplikace

<p>řešení tiskovin v souvislosti s uplatněním fotografie v tisku;</p> <ul style="list-style-type: none"> - využívá výtvarné a výrazové možnosti různých médií, technik, technologií a materiálů; - řeší ideový návrh a jeho finální podobu odpovídající požadované formě uplatnění; - vypracuje finální návrh pro další zpracování; - samostatně analyzuje zadaný úkol, obhájí zvolené řešení a profesionálně je prezentuje; - experimentuje při řešení úkolu, uplatňuje netradiční metody práce; - vhodným způsobem prezentuje záměr profesionálně vystupuje; - reaguje na poptávku, využívá základní marketingové nástroje; - využívá všechny dostupné zdroje informací o nových trendech v oboru. 	
<ul style="list-style-type: none"> - používá odpovídající techniku a zařízení, pracuje s pomůckami a materiálem v rámci jednotlivých pracovních operací při práci v laboratoři, ateliéru a v exteriéru; - organizuje svou práci z hlediska návaznosti pracovních postupů a dodržení stanovených termínů; - pracuje s digitalizací obrazu, zpracovává a upravuje fotografický obraz prostřednictvím počítačových programů; - přesně a pečlivě provádí jednotlivé pracovní operace; - realizuje jednoduché i vysoce výtvarně a technicky náročné fotografie v celé škále žánrů; - realizuje výtvarný záměr při uplatnění fotografie v různých formách užité grafiky; - řeší technické problémy realizace výtvarného návrhu; - při realizaci finálního produktu respektuje návaznost dalších profesí na výsledky své práce; - sleduje technické novinky v oboru; - uplatňuje ekonomická hlediska při rozhodování o způsobu realizace výtvarného návrhu. 	<p>4 Finální zpracování</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizace práce s fotografickou technikou - realizace, adjustace, prezentace

PŘÍLOHA 8

RVP MULTIMEDIÁLNÍ TVORBA

UMĚLECKO-HISTORICKÁ A VÝTVARNÁ PŘÍPRAVA

Obsahový okruh poskytuje žákům vědomosti a intelektové a praktické dovednosti, které představují základ odborného vzdělávání v daném oboru vzdělání. Charakter obsahového okruhu je teoreticko-praktický. Část zaměřená převážně teoreticky směřuje k získání ucelené umělecko-historické orientace v oblasti vývoje společnosti a její výtvarné kultury. Žáci si osvojí soubor poznatků

z teorie umění a výtvarné tvorby v příslušných společensko-historických souvislostech. V současných tendencích moderního umění se zaměří na souvislosti s průnikem nových médií do umění i reklamy. Jsou vedeni k návyku nalézat v umělecké tvorbě zdroje inspirace, aktivně vyhledávat zdroje informací a využívat je při své tvůrčí činnosti. Část obsahového okruhu, zaměřená převážně prakticky, je cílena na získání širokého základu výtvarného vzdělání, nezbytného pro navazující výtvarnou a realizační tvorbu. Žáci jsou vedeni k rozvoji výtvarného myšlení, výtvarné paměti, tvořivosti a fantazie, ke kultivaci výtvarného vidění a vyjadřování. Získají rovněž základní vědomosti a dovednosti v oblasti perspektivy, kompozice, kompozice prostoru a teorie barev, které jsou návazně rozvíjeny a prohlubovány při praktických úkolech. Daný obsahový okruh je provázán s oblastmi společenskovedního vzdělávání a estetického vzdělávání.

Výsledky vzdělávání	Učivo
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - má přehled o historickém vývoji společnosti a její výtvarné kultury včetně užitého výtvarného umění; - objasní vzájemné souvislosti jednotlivých vývojových etap společnosti a výtvarných a estetických tendencí projevujících se v tomto vývoji; - identifikuje výtvarný projev jednotlivých historických slohových období podle jeho základních znaků; - vyjmenuje významné tvůrce jednotlivých historických slohových období i současného výtvarného umění a jejich typická díla; - má přehled o historickém a současném vývoji výtvarné tvorby v příslušném oboru a o díle jejich nejvýznamnějších představitelů; - využije dostupných zdrojů pro získání informací a využije je při samostatné práci; 	<p>1 Historie výtvarné kultury a vývoje společnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - výtvarná kultura a výtvarné umění - periodizace vývoje společnosti a její výtvarné kultury - trendy současného výtvarného umění
<ul style="list-style-type: none"> - pracuje se škálou výtvarných pomůcek a materiálů; - využije výrazové možnosti jednotlivých výtvarných prvků v jejich různých kombinacích a vzájemných souvislostech při výstavbě kompozice; - zobrazuje perspektivně i složitější sestavu různých předmětů, hloubku prostoru s využitím tvarových zkratk a funkcí barev; - vytvoří věcné kompoziční studie, ovládá postupy stylizace a abstrakce a možnosti posunu reálných tvarů; - uplatní vztah mezi výtvarným řešením zadaného úkolu a technologickými postupy a technikami používanými v rámci studovaného oboru; 	<p>2 Morfologie a syntax výtvarné tvorby</p> <ul style="list-style-type: none"> - výrazové možnosti a kompoziční vztahy základních vyjadřovacích prostředků - základy perspektivního zobrazování a prostorového řešení - studie přírodních, živočišných aj. motivů
<ul style="list-style-type: none"> - má obecný přehled o vývoji písma, používá základní názvosloví; - ovládá základy psaní a kreslení písma; - zvolí typ písma v souladu s výtvarným záměrem; - ovládá základní postupy kresebného a plastického zobrazení částí lidského těla a lidské figury v aktu a kostýmu; - vytvoří jednoduché figurální kompozice; 	<p>3 Základy písma a figurálního kreslení</p> <ul style="list-style-type: none"> - vývoj písma, jeho základní prvky a charakteristické znaky - písmo jako součást kompozice - lidské tělo jako proporční měřítko pro výtvarnou užitou tvorbu - základní konstrukce, proporce a poloha částí lidského těla a celé figury v aktu a kostýmu

	- umístění jedné a více figur v prostoru, příp. v kompozici s dalšími objekty
- provádí rozbor uměleckého díla z hlediska jeho historického zařazení, vztahu formy a obsahu a kompoziční výstavby.	4 Analýza uměleckých děl - základní charakteristika uměleckého díla, rozbor

TECHNOLOGICKÁ PŘÍPRAVA

Obsahový okruh se zabývá počítačovým softwarem, digitální technologií, multimédií a seznamuje s činnostmi provázejícími výrobu multimediálních programů jako je scenáristika a dramaturgie. Součástí je fotografie a seznámení s polygrafií. Žáci se seznamují s programy pro tvorbu 2D a 3D grafiky, zpracováním audio a videozáznamů, strukturou webových stránek a tvorbou interaktivních obrazů. Součástí okruhu je příprava audiovizuální tvorby, využívání prostředků informačních technologií a aplikace speciálních PC programů. Žáci se seznámí s postupy při tvorbě multimediálních nosičů – CD-ROM, DVD.

Výsledky vzdělávání	Učivo
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - respektuje příslušné normy a pravidla při práci v oblasti užité i propagační grafiky; - rozeznává druhy grafiky; - orientuje se v grafickém softwaru; - používá vhodnou grafiku, normalizované písmo a měřítko; - orientuje se ve fontech; - využívá znalosti softwaru při tvorbě vlastní grafiky; - ovládá práci s grafickým softwarem; - zobrazuje tělesa, skupiny těles v perspektivě; - znázorňuje objekty v centrálním i rovnoběžném osvětlení; - využívá znalosti o funkci barev v oblasti propagační grafiky a při zobrazení prostoru; - ovládá modelování, mapování, osvětlování, animování, komponování scény a rendering 3D objektů; - ovládá tvorbu kresleného a technického scénáře; 	<p>1 2D a 3D grafika</p> <ul style="list-style-type: none"> - rastry a vektory, - 3D grafika, barevné modely, - rozlišení, barevná hloubka, - grafické formáty, jejich vlastnosti a konverze, - perspektivní zobrazování - osvětlování a funkce barev - teorie barev - kompozice obrazové plochy
<ul style="list-style-type: none"> - využije vhodně digitální fotografii, uvědomuje si její přednosti i nedostatky; - skenuje fotografie; - prohlíží, upravuje, prezentuje a archivuje digitální fotografie vhodným software; 	<p>2 Digitální fotografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - digitální bitmapový obraz - software - hardware - příprava fotografií pro tisk, web apod. - tiskárny a tisk
<ul style="list-style-type: none"> - pracuje se scénářem; - orientuje se v klasických animačních technikách; - řeší animační úlohy od jednoduchých animovaných grafik až po kompletní realizaci příběhu ve 2D animačním softwaru; - ovládá postupy při animaci vlastních kreseb a logické následnosti obrazů; - navrhne vlastní animační řešení při 	<p>3 Animace</p> <ul style="list-style-type: none"> - animační techniky, technologie a software - využití animace - scénář animace - možnosti klasické i současné animace

realizaci upoutávek, reklam, filmů a obhájí své návrhy; - pracuje se speciálními animačními počítačovými programy;	
- uloží záznamy na různé druhy nosičů; - účelně využije hardwarové i softwarové zařízení grafického pracoviště; - ovládá digitální a filmovou kameru a využívá rozdělení v záznamech; - orientuje se v oblastech: produkce, scenáristika, režie, kamera, střihová a zvuková skladba, titulky, triky a aplikuje získané poznatky při tvorbě vlastního krátkého filmu; - zpracuje film pomocí potřebného softwaru a uloží jej na daný nosič;	4 Audiovize - způsoby záznamů pohyblivého obrazu a zvuku - materiální vybavení pro audiovizuální záznamy - software pro zpracování audiovizuálních záznamů
- vytvoří účelné, přehledné a dostupné webové stránky; - spravuje web a provede aktualizace; - graficky zvýrazní prioritní informace, upoutá estetickým zpracováním plochy a účelností použitých grafických prvků; - provede systémovou analýzu webových stránek a jejich optimalizaci pro daný prohlížeč.	5 Tvorba a správa webových stránek - webová prezentace - moderní struktura kódu webové stránky ve vztahu k současným technologiím

NAVRHOVÁNÍ A REALIZACE

Obsahový okruh má komplexní charakter, zahrnující převážně praktickou přípravu absolventa. Využívá získaných vědomostí o estetice, grafických postupech a technikách, technikách prostorové tvorby, o zařízení a softwaru, znalostí o funkcích přístrojů a zařízení pro tvorbu a snímání obrazu k jeho praktické aplikaci a o polygrafii. Vybavuje žáky vědomostmi a dovednostmi z oblasti speciálních metod práce výtvarníka – počítačového grafika a z oblasti realizace finálního multimediálního výstupu. Rozvíjí individuální invenční schopnosti žáků. Při řešení zadaných témat se zaměřuje na rozvoj schopnosti jasně vyjádřit obsahovou náplň výtvarného záměru a formulovat ji ve vztahu k realizačním postupům. Orientuje žáky ve vývoji užitého umění, počítačové grafiky, audiovize architektury a nových médií v jejich současných trendech. Jeho organickou součástí je využívání informačních technologií a prostředků výpočetní techniky při řešení většiny úkolů. Důležitým aspektem je seznamování žáků s moderními trendy v oblasti komunikačních technologií, výtvarného umění v reklamní tvorbě, rozvojem digitální televize a multimédií.

Výsledky vzdělávání	Učivo
Žák: - vysvětlí základní úkoly a povinnosti organizace při zajišťování BOZP; - zdůvodní úlohu státního odborného dozoru nad bezpečností práce; - dodržuje ustanovení týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence; - uvede základní bezpečnostní požadavky při práci se stroji a zařízeními na pracovišti a dbá na jejich dodržování; - při obsluze, běžné údržbě a čištění strojů a zařízení postupuje v souladu s předpisy	1 Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, hygiena práce, požární prevence - řízení bezpečnosti práce v podmínkách organizace a na pracovišti - pracovněprávní problematika BOZP - bezpečnost technických zařízení

<p>a pracovními postupy;</p> <ul style="list-style-type: none"> - uvede příklady bezpečnostních rizik, event. nejčastější příčiny úrazů a jejich prevenci; - poskytne první pomoc při úrazu na pracovišti; - uvede povinnosti pracovníka i zaměstnavatele v případě pracovního úrazu; 	
<ul style="list-style-type: none"> - navrhne jednoduché scénáře a řeší dramaturgii; - vytvoří návrhy multimediálních prezentací s využitím statického obrazu i animací, uplatněním 2D i 3D grafiky; - vyhledá a využije inspirační zdroje; - natočí a zpracuje digitální záznam zvuku a obrazu; - zanalyzuje zadaný úkol, zhodnotí a obhájí zvolené výtvarné i technické řešení včetně použitých prostředků; - zrealizuje výtvarné návrhy; - aplikuje teoretické vědomosti z oblasti nových médií; - popíše zásady tvorby a ochrany autorského práva; - provede postprodukcí včetně titulků, efektů a finalizace; - zhotoví multimediální prezentaci na datovém nosiči v různých formátech a dovede se rozhodnout pro správný formát finálního výstupu; - uplatní ekonomická a výrobní hlediska při rozhodování o realizaci výtvarného návrhu; - zorganizuje pracoviště z hlediska efektivity pracovních postupů; 	<p>2 Návrhová tvorba a realizace multimediálních výstupů</p> <ul style="list-style-type: none"> - tvorba scénáře a dramaturgie - audiovizuální záznamy - techniky animace, videotvorby a multimédií - kodek, datový tok, streamování audio a videosouborů - moderní formáty a nosiče dat - řízení autorských práv
<ul style="list-style-type: none"> - využije specifické výrazové prostředky fotografie; - využije zásady předmětné skladby a plošného řešení fotografického obrazu; - charakterizuje tvorbu hlavních fotografických žánrů; - použije ateliérovou techniku; 	<p>3 Fotografování</p> <ul style="list-style-type: none"> - princip a skladba digitálního fotografického aparátu - specifické výrazové prostředky fotografie - předmětná skladba fotografického obrazu - plošné řešení fotografického obrazu - základní fotografické žánry
<ul style="list-style-type: none"> - navrhne tiskoviny, internetové publikace a interaktivní aplikace; - navrhne užitkové nebo reklamní předměty; - zrealizuje návrhy jako makety, prostorovou vizualizaci, výkresovou dokumentaci aj.; - ovládá principy grafického a průmyslového designu; - navrhne webdesign a design interaktivních aplikací; 	<p>4 Design a webdesign</p> <ul style="list-style-type: none"> - principy designu pro tiskoviny, web, aplikační software - základy moderního a originálního webdesignu - pravidla pro tvorbu designu užitkových a reklamních předmětů - nové technologie
<ul style="list-style-type: none"> - zrealizuje své práce s ohledem na specifika reklamní tvorby (např. vnímání barev, tvarů, atd.); - stanovuje cíle reklamy; - vybere vhodná media pro realizaci reklamní kampaně; - zrealizuje reklamní kampaň. hlediska reklamy - specifické podmínky v reklamní tvorbě 	<p>5 Reklama</p> <ul style="list-style-type: none"> - psychologická, sociologická a strategická - realizace reklamní kampaně

PŘÍLOHA 8

TVORBA VZDĚLÁVACÍHO OBSAHU

UKÁZKA ŠVP ZUŠ⁸¹

Vyučovací předmět **FOTOGRAFIE**

I. STUPEŇ:

6. ročník Žák:

- *Zná druhy fotografických přístrojů, vlastnosti objektivů a jejich použití*
- *Rozumí fotografickému přístroji*
- *Stručně popíše, na jakém principu vzniká digitální i analogický obraz*
- *Respektuje rozdíl mezi náhodným fotografováním a uvědomělým tvořivým přístupem*
- *Ovládá základy počítačových programů pro úpravu fotografií (Photoshop)*
- *Získané technické znalosti dokáže využít v zadávaných cvičeních*

7. ročník

- *Plní vyšší nároky na obsahovou a výtvarnou stránku fotografie*
- *Umí výtvarně využít optických vlastností objektivů*
- *Rozlišuje působení různých druhů světla jak v exteriéru, tak světla umělého v ateliéru*
- *Všimá si vlastností světla a stínu, jejich účinku a dokáže je tvořivě využít*
- *V rámci výtvarných akcí pracuje tvořivě, dokáže se vcítit do reality kolem sebe a fotograficky ji vyjádřit*
- *Využije poznatků z návštěv výstav a přiřadí je ke svým dosavadním znalostem*

II. STUPEŇ:

I. ročník Žák:

- *Je seznámen s fotografickou technikou*
- *Ovládá fungování digitálního i analogového fotoaparátu*
- *Získané technické znalosti vědomě využívá při fotografování zadaných úkolů*
- *Rozliší rozdílné vnímání reality (fotografie informativní, emotivní, abstraktní)*
- *Ovládá program pro úpravu fotografií Photoshop*

II. ročník

- *Orientuje se ve fotografických žánrech, které samostatně realizuje*
- *Aktivně se zapojí do společného rozboru prací, v němž se řeší kvalita a nedostatky prací*
- *Dovede využít vlastností objektivů a posoudí vhodnost jejich použití*
- *Orientuje se v dějinách fotografie a v současných fotografických trendech*
- *Poučeně pracuje v programu pro úpravu fotografií Photoshop*

⁸¹ ŠVP ZUŠ Miloslava Stibora – výtvarný obor. Olomouc [online] 2012 [cit. 2017-06-26].
Dostupné z: <http://www.zusmsol.cz/docs/skolni-vzdelavaci-program-0612.pdf>.

III. ročník

- *Má hlubší technické znalosti*
- *Získané technické znalosti tvořivě využívá ve fotografické tvorbě a daná témata dovede samostatně rozvíjet a realizovat*
- *Dokáže poučeně pracovat s černobílou i barevnou kompozicí a se skladbou fotografického obrazu*
- *Ovládá náročnější práci s ateliérovými blesky a dovede využít různé druhy osvětlení*

IV. ročník

- *Orientuje se ve vývoji fotografie jak v technické, tak i umělecké oblasti*
- *Kreativně využívá profesionální počítačový program Photoshop*
- *Dokáže dlouhodobě pracovat na tématu vlastní tvorby, které vyústí v individuální výstavní soubor*